STUDII ȘI CERCETĂRI DE ANTROPOLOGIE

2
TOMUL 9
1972

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

P I 458

COMITETUL DE REDACȚIE

Redactor responsabil: prof. univ. dr. doc. OLGA NECRASOV, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

Redactor responsabil adjunct: dr. V. V. CARAMELEA

Membri: acad. ȘT.-M. MILCU; dr. SUZANA GRINȚESCU-POP; D. NICOLĂESCU-PLOPȘOR; dr. MARIA CRISTESCU

Secretar de redacție: ELENA RADU

În țară, abonamentele se primesc la oficiile poștale, agențiile poștale, factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

Comenzile de abonamente din străinătate se primesc la Întreprinderea ROMPRESFILATELIA, Căsuța poștală 2001, telex 011631, București, România, sau la reprezentanții săi din străinătate.

La revue „Studii și cercetări de antropologie" paraît 2 fois par an.

Toute commande de l'étranger sera adressée à ROMPRESFILATELIA, Boîte postale 2001, telex 011631, Bucarest, Roumanie, ou à ses représentants à l'étranger.

En Roumanie, vous pourrez vous abonner par les bureaux de poste ou chez votre facteur.

APARE DE 2 ORI PE AN

ADRESA REDACȚIEI:
BULEVARDUL DR. PETRU GROZA NR. 8
BUCUREȘTI 15. C.P. 2311

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ANTROPOLOGIE

Tomul 9, nr. 2 1972

SUMAR

Antropologie istorică

Pag.

DARDU NICOLĂESCU-PLOPŞOR şi WANDA WOLSKI, Necropole de secol IV e.n. din Muntenia. Elemente de analiză demografică comparată 109

IOANA POPOVICI, Notă asupra scheletelor descoperite la Bucov (sec. XVI—XVII). . 119

GEORGE TROHANI, LAURENŢIA GEORGESCU şi M. ST. UDRESCU, O descoperire funerară în aşezarea geto-dacă de la Chirnogi 123

Antropologie contemporană şi aplicată

P. RÂMNEANŢU, Constituţia umană somato-funcţională a populaţiei adulte din sate de pe valea Arieşului din judeţul Turda. Prezentarea cîtorva caractere morfo-fiziometrice constituţionale pe sex (Nota I) 129

Studiul antropologic al populaţiei din satul Măgura—culoarul Bran

TH. ENĂCHESCU, SUZANA GRINŢESCU-POP, Fizionomia constituţională a populaţiei masculine din satul Măgura—culoarul Bran 139

ELENA D. RADU, Fizionomia constituţională a seriei de femei din comunitatea Măgura — culoarul Bran 145

ELENA D. RADU şi OANA ROSEŢEANU, Caractere conformative ale regiunii orbitale la populaţia comunităţii Măgura — culoarul Bran. Studiu comparativ al unor comunităţi de altitudine 151

HORST SCHMIDT, Morfologia mîinii în satul Măgura — Bran 159

CORNELIU VULPE, Observaţii asupra reliefului cutanat digito-palmar şi plantar la populaţia din Măgura 167

Studiul antropologic al populaţiei din satul Săliştea de Sus (jud. Maramureş)

MARIA CRISTESCU, D. BOTEZATU şi OLIMPIA TUDOSE, Variabilitatea caracterelor cefalo-faciale şi tipul antropologic al populaţiei din satul Săliştea de Sus . . 177

MARIA-ELENA GRAMATOPOL ROŞCA, ANA ŢARCĂ şi GH. ŞTEFĂNESCU, Caracterizarea conformaţiei corporale la populaţia din Săliştea de Sus 187

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Pag.

CORNELIU NEAMȚU și ANA-CEZARINA TEODORESCU-BĂLTEANU, Repartiția grupelor sanguine din sistemele OAB și MN și a factorilor lor ereditari în județul Maramureș. Studiul frecvenței grupelor sanguine din sistemele OAB și MN în satul Sălișteˆ 201

MARIA VLĂDESCU, Tipul constituțional al populației de mineri și de agricultori din stația-pilot Berevoești - Argeș 207

SIMONA BERONIADE și TATIANA DRĂGHICESCU, Asociere între colesterol și grupele sanguine ABO 219

Antropologie socială și culturală

VASILE V. CARAMELEA, COPOSESCU SILVIU, GHEORGHIȚĂ GEANĂ, IULIA TRANCU, L. TOMESCU, SANDA HOINIC, VIORICA APOSTOLESCU și BERCHINĂ DOINA, A treia etapă în istoria dezvoltării antropologiei sociale și psihoculturale românești. Colaborarea cu filozofia în învățământul universitar și în cercetările din stațiile-pilot Berevoești și Cîmpulung 231

VASILE V. CARAMELEA și GHEORGHIȚĂ GEANĂ, Mobilitate socială și comportament lingvistic. Probleme de sociolingvistică și de antropolingvistică în cadrul cercetărilor interdisciplinare din stațiile-pilot Berevoești și Cîmpulung . . 237

LUCIA MĂRCUȘ și V. SĂHLEANU, Elemente de antroponimie dinamic-comparativă în satele Peștera și Măgura (zona Bran) 243

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

NECROPOLE DE SECOL IV e.n. DIN MUNTENIA. ELEMENTE DE ANALIZĂ DEMOGRAFICĂ COMPARATĂ

DE

DARDU NICOLĂESCU-PI OPŞOR şi WANDA WOLSKI

572 : 312

În cadrul unor lucrări privind cercetarea complexă a populaţiilor vechi şi unele particularităţi ale evoluţiei populării microregionale [1], ne-am referit şi am implicat factorul demografic în interpretarea sau explicarea unor procese istorice.

Fără a mai insista asupra importanţei analizei demografice ca izvor în cercetarea antropologică, arheologică şi etnologică[2], ne vom limita la semnalarea cîtorva aspecte, rezultate din studiul comparat a trei necropole birituale din Muntenia, aparţinînd culturii Sîntana de Mureş-Cernea-hov. Inegale ca mărime, seriile însumează 394 de morminte, din care au fost analizate 236, cu un număr de 244 de indivizi. Prin interpolarea unor morminte de înhumaţie, atribuite de arheolog, pe baza lungimii scheletului şi a unor observaţii făcute pe craniu sau dentiţie, unor copii, adulţi sau maturi [3], am întrunit 343 de subiecţi pentru caracterizarea demografică a populaţiilor ce au vieţuit în arealul menţionat, la sfîrşitul secolului al III-lea şi în secolul al IV-lea e.n.

Din necropola de la Tîrgşor au fost cercetate 153 de morminte, 75 fiind de incineraţie şi 78 de înhumaţie. Mormintele de incineraţie sînt socotite că au aparţinut geto-dacilor şi taifalilor, în timp ce cele de înhu-

---

[1] W. Wolski şi D. Nicolăescu-Plopşor, *Consideraţii generale asupra studiului complex al populaţiilor vechi*, în Revista Muzeelor, 1968, nr. 4; D. Nicolăescu-Plopşor şi W. Wolski, *Some remarks concerning the problems of the microregional settlements in Romanian Plain*, în Annuaire Roumain d'Anthropologie, 1970, 7.

[2] A se vedea A.C. Swedlund şi G.J. Armelagos, *Une recherche en paléodémographie : la Nubie Soudanaise*, în Annales. Économie, Sociétés, Civilisations, 1969, 6, 24e Année; J. Nemeskéri şi L. Harsány, *A hamvasztott csontvázlelelek vizsgálatának kérdései*, în Anthropologiai Közlemények, 1968, 3—4; L. Angel, *The basis of paleodemography*, în American Journal of Physical Anthropology, 1969, 3.

[3] Gh. Diaconu, *Tîrgşor. Necropola din secolele III—IV e.n.*, Bucureşti, 1965.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

maţie sarmaţilor şi goto-sarmaţilor [4]. Întrucît reprezentanţii diferitelor categorii etnice s-au înmormîntat în cadrul aceleiaşi necropole, fiind creatorii şi purtătorii unei culturi unitare, în acest prim articol vom aborda numai anumite probleme generale, valabile pentru întreaga populaţie din Muntenia în perioada cuprinsă între a doua jumătate a secolului al III-lea şi secolul al IV-lea e.n. La cazurile analizate de la Tîrgşor am adăugat 33 de morminte studiate, din totalul de 39 descoperite, din necropola de la Olteni şi 50 din necropola de la Spanţov, dintr-un total de 69 de morminte săpate, făcînd parte de asemenea din arealul culturii Sîntana de Mureş-Cerneahov şi datate în secolul al IV-lea. Urmărind modul în care se reflectă indicii tabelelor de mortalitate în fiecare din cele trei serii menţionate, am căutat să desprindem în ce măsură eşantionul realizat astfel poate fi considerat drept un lot martor, corespunzînd unei realităţi istorice şi constituind un factor de caracterizare demografică primară a populaţiei Munteniei în secolul al IV-lea, indiferent de faptul că este vorba de autohtoni sau de noi veniţi, aşezaţi sau aflaţi numai în trecere pe teritoriul amintit.

Din tabelele de mortalitate reiese că procentul de copii variază foarte mult de la o serie la alta şi chiar în cadrul aceleiaşi serii dacă se iau în consideraţie numai mormintele de incineraţie sau cele de înhumaţie: 29,4% la incineraţii de la Tîrgşor, 26,5% la înhumaţi şi 31,3% prin interpolare, 22,0% la Spanţov (fig. 1) şi 18,2% la Olteni. Aceşte oscilaţii imprimă diferenţe în calcularea speranţei de viaţă la naştere (fig. 5): 27,8 ani, 34,5 şi 32,3 ani la Tîrgşor, 34,6 la Spanţov şi 39,2 la Olteni. Media, pe cazurile analizate din cele trei serii întrunite, ne arată o speranţă de viaţă la grupa infans I de 32,2 ani. Indicele obţinut este, de bună seamă, mai ridicat decît cel real, la aceasta contribuind în primul rînd situaţia hotărît aberantă a eşantionului de la Olteni, cu 0,3% infans I, ca şi numărul în general prea mic de copii din restul seriilor. Conform tabelelor de mortalitate U.N.E.S.C.O., o speranţă de viaţă la naştere de 30—35 de ani corespunde unei rate de mortalitate infantilă de 40,0%, ceea ce pare verosimil dacă se iau în consideraţie, după cum arată Gy. Acsádi şi J. Nemeskéri, datele demografice referitoare la epoca romană şi Anglia feudală [5]. În concluzie, grupele de vîrstă 0—14 ani sînt insuficient reprezentate în toate cele trei necropole Sîntana de Mureş-Cerneahov, ducînd la o creştere artificială a speranţei de viaţă la naştere, probabil ceva mai scăzută în epoca respectivă decît valoarea obţinută de noi. Aceeaşi anomalie este constatată în cimitirul de secol IV—V de la Keszthely-Dobogó, din Ungaria, unde speranţa de viaţă la naştere atinge 35,3 ani, ca urmare a procentului mic de copii [6].

Scoborîrea curbei de mortalitate la grupa 7—14 ani, socotită drept „un curent sau o lege generală" în repartiţia deceselor pe grupe de vîrstă la seriile vechi, se întîlneşte şi la populaţiile de secol IV e.n. din Muntenia (fig. 6). Vîrful curbei de mortalitate se plasează la grupa adultus, procentul menţinîndu-se ridicat la categoria matur I, pentru ca apoi să coboare simţitor între 40 şi 50 de ani, descrescînd treptat

[4] Gh. Diaconu, *op. cit.*

[5] Citǎm aceste date după Gy. Acsádi şi J. Nemeskéri, *History of human life span and mortality*, Budapesta, 1970, p. 244.

[6] *Ibidem*, p. 228.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

şi progresiv pînă la vîrsta de 70 de ani. Aceasta se corelează cu scăderea numărului de supravieţuitori (fig. 2), creşterea probabilităţii de deces (fig. 3) şi scăderea probabilităţii de supravieţuire (fig. 4) odată cu atingerea vîrstei adulte. O astfel de repartiţie a deceselor, cu procentul maxim de mortalitate la grupele infans I şi adultus, este considerat drept un model arhaic de mortalitate [7], înregistrat la seriile preistorice. El se apropie totuşi de modelele de mortalitate găsite la unele populaţii feudale,

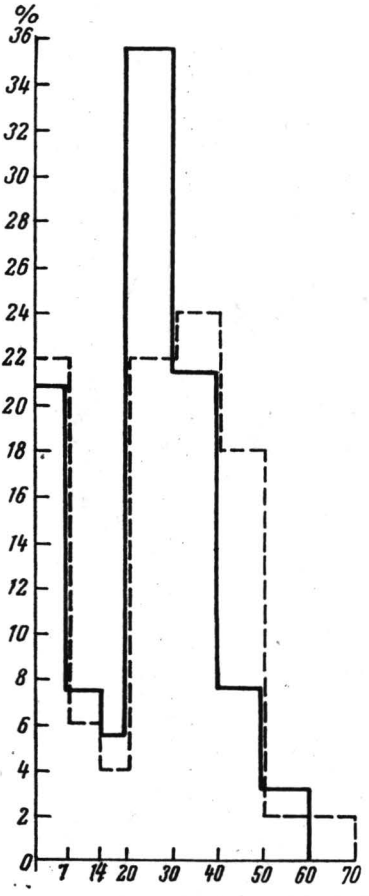

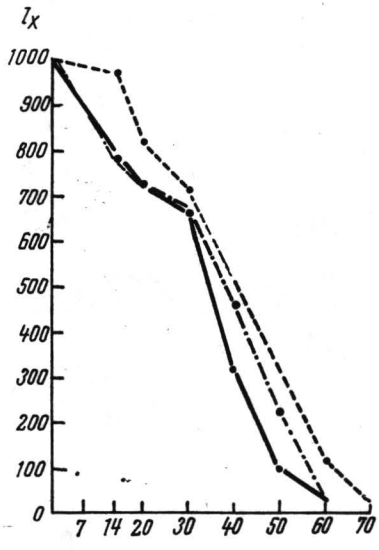

Fig. 2. — Numărul de supravieţuitori pe grupe de vîrstă în necropolele de la Tîrgşor (—), Olteni (- - -) şi Spanţov (— · — · — · —)

← Fig. 1. — Distribuţia valorilor d'x în necropolele de la Tîrgşor (—) şi Olteni(- - -).

din secolele X—XII [8]. Asemenea abateri pot fi generate de o serie de factori, pe care nu-i vom analiza în lucrarea de faţă. Făcînd însă comparaţia cu distribuţia deceselor în unele serii neolitice şi din epoca bronzului tot din Muntenia [9], rezultă o însemnată scădere a mortalităţii la grupa

[7] A. Wiercińska, *O zmienności długości trwania życia ludzkiego na terenie Warszawy i okolic*, în Wiadomości Archeologiczne, 1968, 3—4, *33*, p. 411.

[8] Gy. Acsádi şi J. Nemeskéri, *op. cit.*

[9] V. Caramelea, D. Nicolăescu-Plopşor şi C. Maximilian, *Contribuţii paleodemografice la studiul unor comunităţi tribale din neoliticul şi bronzul României*, în „Probleme de antropologie", 1962, 7.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

de vîrstă adultă faţă de epoca bronzului şi o reducere impresionantă a deceselor în raport cu neoliticul. Se manifestă, de asemenea, o creştere a deceselor printre maturi mai mult decît dublu faţă de neolitic şi aproape o dată şi jumătate mai mult decît în bronz. Numaărul de decese din grupa

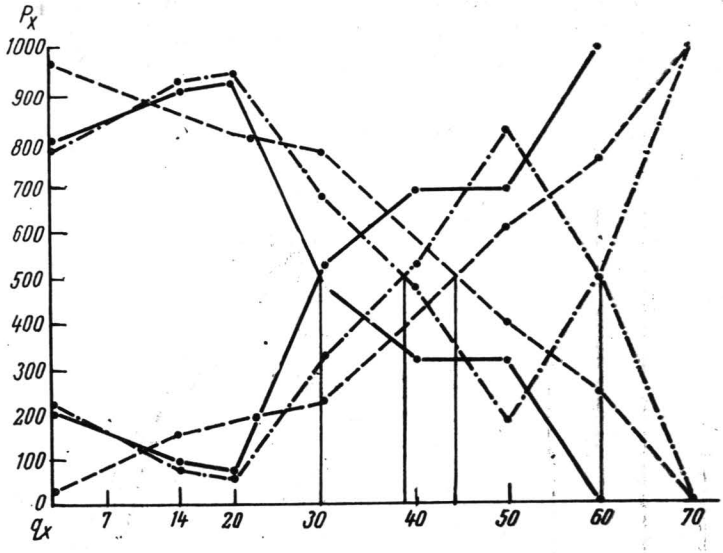

Fig. 3. — Probabilitatea de deces şi probabilitatea de supravieţuire la diferite grupe de vîrstă din cele trei necropole studiate.

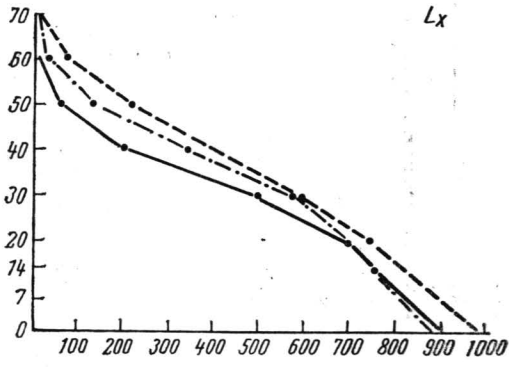

Fig. 4.— Structura pe grupe de vîrstă a populaţiei staţionare din cele trei necropole (L_x).

senil este de circa trei ori mai mare decît în epoca bronzului. Se schiţează deci, comparativ cu epocile anterioare, deplasarea curbei de mortalitate spre grupele de vîrstă mari, ca urmare a creşterii duratei medii de viaţă.

Pe de altă parte, unele deosebiri din tabelele de mortalitate, avînd în vedere problemele extrem de complexe etnice, social-economice, cultu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

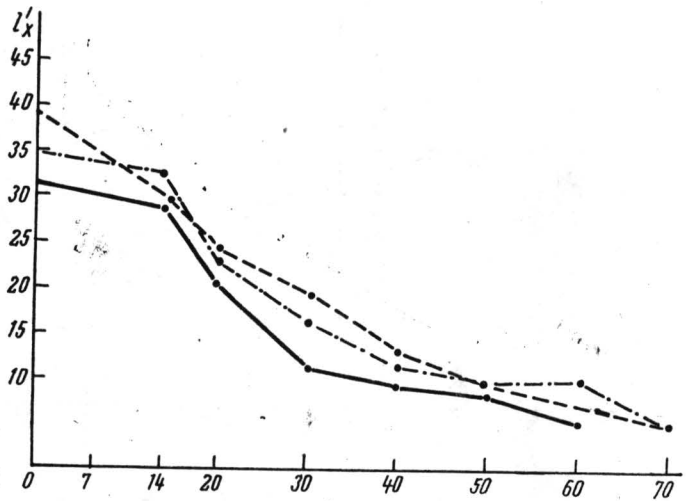

Fig. 5. — Speranţa de viaţă comparativ pe cele trei necropole.

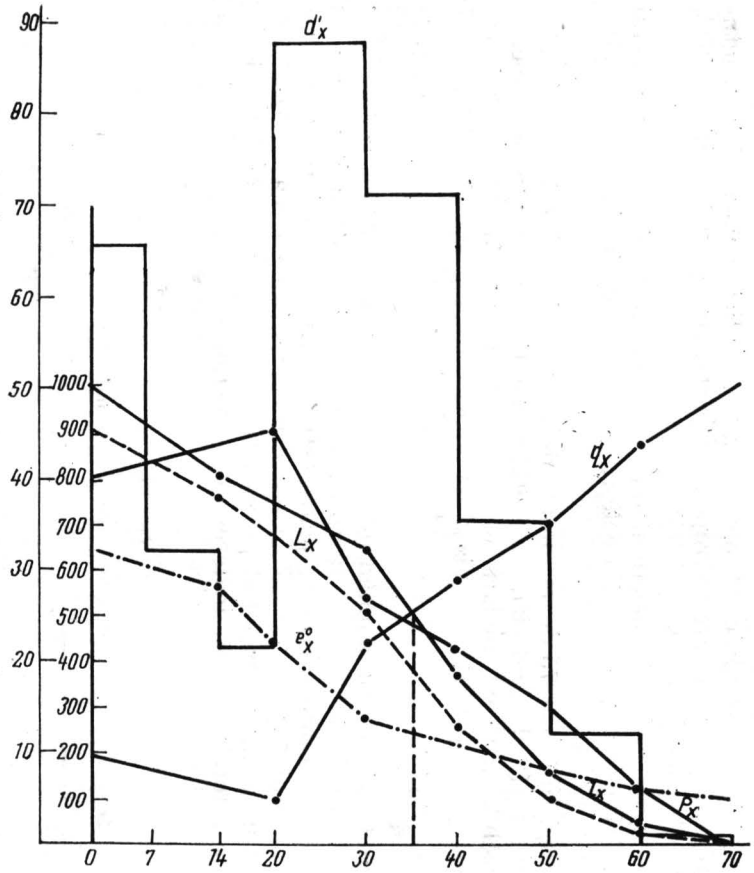

Fig. 6. — Tabel de viaţă pentru populaţiile de secol IV e.n. din Muntenia, pe baza celor trei necropole analizate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

rale şi politice ale secolului IV e.n., impun o analiză demografică structurală internă pentru fiecare necropolă în parte, topografică şi interetnică, pe grupe de vîrstă şi sexe.

Ne vom opri în încheiere asupra unor consideraţii de ordin general privind volumul populaţiei din cele trei necropole de la Tîrgşor, Spanţov şi Olteni.

Dacă din cele 75 de morminte de incineraţie analizate de la Tîrgşor au rezultat 78 de indivizi, la totalul de 109 morminte descoperite este posibil, prin extrapolare, să fi existat un număr de 113 indivizi. Considerînd o speranţă de viaţă de 27,84 ani la grupa de vîrstă 0—7 ani şi aplicînd formula $P = k + \frac{D \cdot e_x^0}{t}$, obţinem un volum iniţial de 41 de indivizi pentru populaţiile ce practicau incineraţia. Dacă din 78 de morminte de înhumaţie analizate au rezultat 83 de indivizi, atunci la 177 de morminte săpate se poate estima, prin extrapolare, un număr de 182 de indivizi. La 182 de decese şi o speranţă de viaţă de 32,37 ani la 0—7 ani, volumul iniţial al populaţiei se ridica la 69 de indivizi. Referindu-ne la totalul de 295 de decese, cu o speranţă de viaţă de 30 de ani,

Tabelul nr. 1

TÎRGŞOR — morminte de incineraţie

x	d'_x	d_x	l_x	q_x	P_x	L_x	T_x	e^o_x
0—7	20	256	1000	256,0	744	872	2784	27,84
7—14	3	38	744	51,1	949	725	1912	24,2
14—20	8	103	706	145,9	854	654,5	1187	16,8
20—30	29	372	603	616,9	383	417	532,5	8,88
30—40	18	231	231	1000,0	0	115,5	115,5	5,0
	78	1 000						

Morminte de înhumaţie examinate

0—7	13	157	1 000	157	843	921,5	3 452	34,52
7—14	9	108	843	128,1	872,1	789	2 530,5	30,01
14—20	1	12	735	16,3	983,7	729	1 741,5	23,6
20—30	27	325	723	446,9	553,5	560,5	1 012,5	14,0
30—40	17	205	398	515,1	484,1	295,5	452,0	11,3
40—50	11	133	193	689,1	310,3	126,5	156,5	8,1
50—60	5	60	60	1 000,0	0	30	30	5,0
	83	1 000						

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Total morminte de înhumaţie, cu interpolare

0—7	34	187	1 000	187	813	906,5	3 237	32,37
7—14	23	126	813	154,9	845	750	2 330,5	28,6
14—20	8	44	687	64,0	936	665	1 580,5	23,0
20—30	51	280	643	435,5	564,5	503	915,5	14,2
30—40	34	187	363	515,1	484,9	269,5	412,5	11,3
40—50	22	121	176	687,5	312,5	115,5	143,0	8,1
50—60	10	55	55	1 000,0	0	27,5	27,5	5,0
	182	1 000						

Morminte de incineraţie şi înhumaţie analizate

0— 7	33	204,9	1 000,0	204,9	795,1	897,5	3 128,1	31,28
7—14	12	74,5	795,1	93,7	906,3	757,9	2 230,5	28,53
14—20	9	55,9	720,6	77,6	922,4	692,7	1 472,6	20,44
20—30	56	347,8	664,7	523,2	476,7	490,8	779,9	11,73
30—40	35	217,4	316,9	686,0	314,0	208,2	289,1	9,12
40—50	11	68,4	99,5	687,4	312,6	65,3	80,9	8,13
50—60	5	31,1	31,1	1 000,0	0	15,6	15,6	5,01
	161	1 000,0						

Total morminte de incineraţie şi înhumaţie, cu interpolare

0— 7	54	207,7	1 000,0	207,7	792,3	896,2	3 050,2	30,50
7—14	26	100,0	792,3	126,2	873,8	742,3	2 154,0	27,18
14—20	16	61,5	692,3	88,8	911,2	661,6	1 411,7	20,39
20—30	80	307,7	630,8	487,9	510,6	476,9	750,1	11,89
30—40	52	200,0	323,1	619,0	380,9	173,1	273,2	8,45
40—50	22	84,6	123,1	687,2	312,7	80,8	100,1	8,13
50—60	10	38,5	38,5	1 000,0	0	19,3	19,3	5,01
	260	1 000,0						

populaţia care a folosit timp de un secol şi ceva necropola de la Tîrgşor se ridica la un volum iniţial de 100 de indivizi.

Spre deosebire de Tîrgşor, unde necropola a fost săpată aproape exhaustiv, la Spanţov s-a cercetat circa 60% din întinderea cimitirului, fiind dezvelite 52 de morminte de înhumaţie şi 10 de incineraţie. Prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

extrapolare, putem reţine pentru calcul, pe întreaga necropolă, un număr de 115 indivizi. La o speranţă de viaţă de 34,60 ani între 0 şi 7 ani şi circa 115 decese într-un interval de aproximativ un secol, obţinem un volum demografic iniţial de 49 de indivizi.

Tabelul nr. 2

SPANŢOV – morminte de incineraţie şi inhumaţie analizate

x	d'_x	d_x	l_x	q_x	P_x	L_x	T_x	e^0_x
0– 7	11	220	1 000	220,0	780	890,0	3 460,0	34,60
7–14	3	60	780	76,9	923,1	750,0	2 570,0	32,95
14–20	2	40	720	55,5	944,4	700,0	1 820,0	25,28
20–30	11	220	680	323,5	674,5	570,0	1 120,0	16,02
30–40	12	240	460	521,7	478,6	340,0	550,0	11,95
40–50	9	180	220	818,1	181,8	130,0	210,0	9,54
50–60	1	20	40	500,0	500,0	30,0	40,0	10,0
60–70	1	20	20	1 000,0	0	10,0	10,0	5,00
	50	1 000						

Tabelul nr. 3

OLTENI – morminte de incineraţie şi inhumaţie analizate

x	d'_x	d_x	l_x	q_x	P_x	L_x	T_x	e^0_x
0– 7	1	30	1 000	30,0	970,0	985,0	3 920,0	39,20
7–14	5	152	970	156,7	843,3	894,0	2 935,0	30,26
14–20	5	152	818	185,8	814,2	742,0	2 041,0	24,95
20–30	5	152	666	228,8	771,8	590,0	1 299,0	19,50
30–40	7	212	514	412,4	587,5	408,0	709,0	13,79
40–50	6	182	302	602,6	397,4	211,0	301,0	9,64
50–60	3	90	120	750,0	250,0	75,0	90,0	7,50
60–70	1	30	30	1 000,0	0	15,0	15,0	5,00
	33	1 000						

Necropola de la Olteni a fost cercetată în proporţie de circa 50%, fiind săpate 39 de morminte. Pentru calcul se poate considera un număr de 78 de morminte pentru întreaga necropolă. Volumul demografic iniţial, calculat pentru o speranţă de viaţă de 39,20 ani la grupa de vîrstă infans I şi 78 de decese, se ridică la 40 de indivizi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Necropole de secol IV e.n. din Muntenia: Tîrgşor, Spanţov şi Olteni, serii întrunite

x	d'_x	d_x	l_x	q_x	P_x	L_x	T_x	e^0_x
0— 7	66	192.4	1 000,0	192,4	807,6	903,8	3 225,6	32.26
7—14	34	99,1	807,6	122,7	877,2	758,1	2 321,8	28,75
14—20	23	67,1	708,5	94,7	905,3	674,9	1 563,7	22,07
20—30	96	279,9	641,4	434,8	536,6	501,4	888,8	13,86
30—40	71	207,0	361,5	572,6	426,8	257,9	387,4	10,71
40—50	37	107,9	154,3	699,3	302,0	100,4	129,5	8,39
50—60	14	40,8	46,6	875,5	124,4	26,2	29,1	6,24
60—70	2	5,8	5,8	1 000,0	0	2,9	2,9	5,00
	343	1 000,0						

NÉCROPOLES DU IVe SIÈCLE DE NOTRE ÈRE DE LA VALACHIE. ÉLÉMENTS D'ANALYSE DÉMOGRAPHIQUE COMPARATIVE

RÉSUMÉ

Une analyse démographique comparative des nécropoles birituelles de Tîrgşor, Spanţov et Olteni, du IVe siècle de notre ère, appartenant à la culture Sîntana de Mureş-Cerneahov, présentent une évolution à peu près concordante de la courbe des valeurs des principaux paramètres de la table de vie : d_x, l_x, q_x, P_x, L_x et e°_x ; mais à des différences réelles des taux des décès, des survivants, de probabilité de vie et de mort et de l'espérance de vie, d'une nécropole à l'autre aussi bien qu'à l'intérieur d'une même nécropole. Une espérance de vie allant de 27,84 jusqu'à 39,20 ans, mais 32,26 ans pour le IVe siècle, à partir des 343 tombes des trois nécropoles vues ensemble, et d'autres indicateurs des tables de vie, viennent a soulever le problème de la nécessité d'une analyse démographique structurale interne pour chaque nécropole.

Centrul de cercetări antropologice Bucureşti

Primit în redacţie la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

NOTĂ ASUPRA SCHELETELOR DESCOPERITE LA BUCOV (SEC. XVI—XVII)

DE

IOANA POPOVICI

572.7 :902.6

Cercetările întreprinse sub conducerea arheologului Maria Comşa, în aşezarea medieval-timpurie (secolele IX—X) de la Bucov (Prahova), au dus şi la descoperirea unui cimitir din feudalismul tîrziu. Săpăturile efectuate în vara anilor 1970—1971 au scos la suprafaţă scheletele a 31 de indivizi, înhumaţi într-un interval de peste o jumătate de secol (pe baza monedelor, cimitirul a fost datat în a doua jumătate a secolului al XVI-lea şi primele decade ale secolului următor).

Situat pe valea Teleajenului, pe unul din drumurile care leagă Carpaţii de Dunăre, Bucovul a cunoscut în vremea aceea o perioadă de înflorire (asemănătoare oarecum cu cea atestată în aşezare cîteva secole mai înainte) (3), fiind în acelaşi timp locul în care s-a dat una din însemnatele bătălii ale lui Mihai Viteazul (1600).

Mica serie de schelete reprezintă un eşantion din populaţia locală, format din bărbaţi, femei şi copii (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Repartiţie după sex şi grupe de vîrstă

Ani / Sex	0—6	7—14	20—39	40—59	60—x	Total
Bărbaţi	—	—	4	3	2	9
Femei	—	—	2	3	2	7
Nedeterminat	11	3	—	1	—	15

Urmărind tabelul, se constată o mare mortalitate în rîndul copiilor (45,16%), în care majoritatea o formează cei care mor înainte de a împlini 6 ani (35,6%). Este foarte posibil, dat fiind caracterul de sondaj al săpă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

turii, ca raportul copii/adulţi să fie întîmplător. Există totuşi o asemănare de situaţii cu cimitirul I de la Străuleşti (secolele XIV—XV) (6), săpat în întregime şi unde procentul de copii (45,95%) reflectă, în mare măsură, realitatea, deşi nu se cunoaşte exact proporţia mortalităţii infantile. În acelaşi timp, la Bucov, longevitatea adulţilor este mai ridicată, numărul indivizilor de vîrstă înaintată şi chiar al bătrînilor (12,9%) depăşind pe cel întîlnit în majoritatea seriilor medievale cercetate la noi.

Această situaţie pare să se reflecte şi în „stigmatele degenerescenţei", o mare parte din spondilartrozele scheletelor adulte fiind constituite, probabil, la o vîrstă mai înaintată. Osteopatiile se observă la 12/17 subiecţi pe întreaga coloană vertebrală (M 20 prezintă anchiloza ultimelor două vertebre cervicale), dar cu frecvenţă crescută în regiunea dorsolombară.

De asemenea, alături de o puternică uzură dentară, se remarcă la 13/15 cranii resorbţii alveolare consecutive pierderii parţiale a molarilor, premolarilor şi chiar a incisivilor, cu atrofie senilă a mandibulei în 3 cazuri. Deşi caria dentară este observată la toţi indivizii adulţi, cu singura excepţie a unui foarte tînăr bărbat, majoritatea dinţilor cariaţi (46,3%) este întîlnită doar la 3 subiecţi, care prezintă şi forme grave de procese inflamatorii cu perforarea maxilarului superior. Raportat la numărul de dinţi păstraţi, proporţia celor cariaţi este de 16,07%.

Deşi exhumările s-au făcut cu destulă grijă, analiza antropologică a materialului osteologic a fost limitată nu atît de numărul redus al scheletelor, cît mai ales de faptul că reconstituirea feţei nu s-a putut realiza decît parţial, aşa încît încadrarea tipologică a fost dificilă dacă nu imposibilă.

Totuşi datele metrice (tab. 1 nr. 2) şi analiza morfologică scot în evidenţă următoarele caracteristici: o mare variabilitate de dimensiuni şi forme craniene în grupa masculină, limitele oscilînd între hiperdolico şi hiperultrabrahicranie şi o concentrare de forme în grupa moderat brahicrană la femei. Aceeaşi variabilitate se observă şi în conturul calotei: sfenoid —sferoid şi pentagonoid la brahicrani şi ovoid—elipsoid la craniile lungi, cu occipital rotunjit, uneori bombat, dar şi cu planoccipitalie în ambele grupe.

Prin media indicelui cranian (80,1 bărbaţi şi 82,9 femei) şi prin frecvenţa crescută de brahicrani, Bucovul se deosebeşte de seriile contemporane, sau ceva mai timpurii, din sudul Carpaţilor (4), apropiindu-se astfel de eşantioanele mai tîrzii de la Bragadiru (secolele XVI—XIX) (4), Cernica (secolele XVII—XVIII) (2) şi Strehaia (secolele XVII—XIX) (5). O particularitate a grupei masculine este şi înălţimea mare a feţei (4/5 dintre subiecţi) corelată cu lungimea nasului. Numărul redus al craniilor cu masiv facial nu ne îngăduie să precizăm dacă această trăsătură neobişnuită reprezintă o însuşire a întregii serii, sau este legată de caracterul întîmplător al descoperirii. Din acelaşi motiv, nu se poate face o încadrare tipologică mai precisă a subiecţilor. Este posibil ca formele brahicrane, armonioase, curvoccipitale, de lungime moderată şi cu o mare lărgime a regiunii frontale şi biparietale, cu faţa lată, poate şi înaltă, să aparţină tipurilor alpine, aşa cum sînt descrise în regiunile montane ale Europei occidentalei (1). În acest caz, putem presupune că cel puţin o parte din locuitorii din secolul al XVI-lea ai aşezării ar fi fost oameni de la munte

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Bucov – dimensiuni și indici (Martin)

Sex	Nr. mormînt.	1	5	8	9	17	20	40	45	47	48	51	52	54	55	66	8/1	17/1	20/1	17/8	20/8	9/8	9/10	12/8	29/26	30/27	31/28	40/5	45/8	45/47	45/48	51/52	54/55	9/66	65/66	71a/70	Talie	I pil.	I plat.	I cnemic
B	2	167	98	150	107	138	120	— ?	140	—	—	43	34	—	—	111	89,8	82,6	72,3	92,0	80,0	71,3	—	80,7	88,0	87,1	86,7	—	93,3	—	—	79,1	—	96,4	88,8	49,2	160,1	108,6	90,0	72,2
B	3	181	97?	155	97?	139	115	—				40	32			120	85,6	76,8	63,3	89,7	74,2	62,6	78,4	69,0	86,4	88,2	—					80,0	—	81,7	96,0	44,4	167,5	108,6	90,6	68,6
F	5	181	107	148	104	143	116	—	145	—	—	39	33	—	—	100	81,8	79,0	64,1	96,6	78,4	68,9	79,7	72,3	83,6	87,1	84,5	—	98,0	—		84,6	—	102,0	—	51,8	158,6	101,8	81,6	73,5
F	6	177	—	144	95	—	106	—	127?	111	63	40?	31	23	48	111	81,4	—	59,9	—	73,6	66,0	78,5	79,9	86,9	96,0	83,6	—	88,2	87,4	49,6	77,5	47,9	85,6	—	—	155,5	108,0	79,0	68,7
F	8	167	—	140?	100	—	108	—	133?	—	—	45	39	—			83,8	—	64,7	—	77,1	71,4	84,7	77,1	91,9	87,3	—	—	95,0	—	—	86,7	—	—	—	—	156,1	100,0	73,3	65,6
B	10	193	110	148	102	139	111	110	139	133	80	39	32	23	59	107	76,7	72,0	57,5	93,9	75,0	68,9	85,0	78,4	92,4	90,4	87,0	100,0	93,9	95,7	60,1	82,0	39,0	95,3	82,3	57,8	173,2	103,1	69,2	—
B	11	180?	—	150?	96	140	120	—	140?	—	—	—	34	—	—	102	83,3	77,8	66,7	93,3	80,0	64,0	79,3	78,0	88,0	87,5	85,6	—	93,3					95,0	79,7	49,1	163,5	107,4	87,9	78,4
B	12a	185	93	143	94	134	116	—	135	—	63?	41	33	21	47	103?	77,3	72,4	62,7	93,7	81,1	65,7	76,4	80,1	85,4	99,2	74,4	—	94,4	—	46,7?	80,5	44,7	91,3	—	—	161,9	103,8	85,7	69,7
F	12b?	180?	—	130?													71,8	—	—	—	—				87,5	82,0	—										153,2	101,8	82,1	70,0
F	13	180	—	155	97	—	112	—	132?	110	64	40	29	24	51	100	86,1	—	67,8	—	78,7	62,6	75,2	74,8	88,6	87,9	87,0	— ?	85,2	83,3	48,5	72,5	43,6	97,0	84,0	48,1	155,0	100,0	88,1	62,9
F	18	174?	94?	142?	92	—	114			—	—	—	30	21	—	89	81,6	—	65,5	—	88,0	64,8	76,7	—	84,7	86,0	84,8							103,4	87,9	—	156,2	100,0	73,3	65,8
B	20	182	100	155	102	132	115	103	135	126	73	40	35	29	55	107	85,2	72,5	63,2	85,2	74,2	65,8	85,0	71,0	85,6	85,7	82,9	103,0	87,1	93,3	54,1	87,5	52,7	96,2	85,6	46,9	165,5	96,5	78,1	76,5
F	21	—	—	142	100	—	107		142?				33	22			—	—	—	—	75,3	70,4	78,1	77,5										108,0	71,1	—	159,9	100,0	76,8	67,8
B	24	177	95	147	98	125	107	85	138	124	78	40	40?	28	62	111	83,0	70,1	60,1	85,0	72,8	66,6	78,4	74,8	89,5	86,6	82,9	84,2	93,9	89,9	56,5	100,0	45,2	88,3	—	45,4	163,9	114,5	93,1	68,3
?	28	—	—																																				—	—	67,7
F	29	203		140			124		130?	—	70	38	35	22	55	97	69,0	—	61,0	—	88,6	69,3	77,6	76,4	86,7	89,6	80,6	—	92,9	—	53,8	92,1	40,0	100,0	—	—	172,3	101,6	80,0	72,2
B	30	203?	—	145	103	139	115		135					25		103	71,4	68,5	56,6		71,0	85,8	89,3	88,9	82,2	92,5							100,0	83,7	57,4	163,3	101,8	77,5	62,9

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

(dacă „alpinii" de acum cîteva veacuri erau, în linii mari, asemănători celor de azi)), poposiţi pe valea Teleajenului în drumul lor către cîmpia Dunării.

Pe lîngă aceştia, în serie se întîlnesc şi alte forme brahicrane, moderat, către puternic reliefate, cu faţa joasă, orbite mijlociu rectangulare, trăsături atenuate ale aşa-numitului cromagnoid B (M 6, M 12, M13). Este posibil ca din aceeaşi categorie să facă parte şi craniile la care s-au păstrat doar calotele (brahicrane) şi mandibulele largi, cu gonioane răsfrînte.

Două schelete de talie mijlocie-submijlocie, cu calota brahicrană şi occipital uşor aplatizat, la care se observă o oarecare proeminare frontală a malarelor, asociate cu faţa şi nasul înalte şi largi, cu orbite rotunde şi fose canine medii, amintesc caracteristici ale populaţiilor estice, pamiro-turanide (M 20, M 24). Formele dolico-mezocrane, cu occipital bombat, uneori cu schiţă de chignon, aparţin variantelor mediteraniene (M 29, de exemplu). Semnalăm prezenţa unui subiect cu totul neobişnuit, atît prin masivitatea scheletului, cît şi prin forma deosebită a craniului: calotă lungă, joasă, frunte piezişă, faţa foarte înaltă, mai ales porţiunea subnazală, nas foarte îngust, camaecran, camaemetop, prognat, greu de încadrat tipologic (M 10).

Eşantionul studiat prezintă o mare eterogeneitate, mai ales în grupa masculină: pe lîngă formele obişnuite cîmpiei muntene, se surprind prezenţe probabil montane, ca şi unele influenţe caracteristice populaţiilor europide din estul Europei.

În documente, Bucovul este pomenit în secolul al XV-lea, dar cimitirul care face obiectul acestui articol este plasat la o margine a tîrgului, datat în secolul al XVI-lea. Cum între aşezarea feudal timpurie din secolele IX—X şi cea din vremea lui Mihai Viteazul nu se constată (încă) arheologic nici o continuitate (informaţie Maria Comşa), ne întrebăm dacă frecvenţa şi intensitatea leziunilor şi a modificărilor osoase nu reflectă cumva şi schimbarea radicală a condiţiilor şi modului de viaţă a unor populaţii de curînd aşezate în regiune.

NOTE SUR LES SQUELETTES DÉCOUVERTS À BUCOV (XVIe—XVIIe SIÈCLES)

RÉSUMÉ

La petite série de 31 squelettes de Bucov fait partie d'un cimetière des 16e—17e siècles au sud des Carpates.

Le groupe masculin diffère de celui féminin par les dimensions plus grandes de la calotte et notamment du massif facial.

Malgré le caractère de sondage de la fouille, le rapport enfants/adultes, rencontré aussi dans d'autres séries médiévales (Străuleşti), semble ne pas être complètement fortuit. En même temps, les adultes atteignent des âges relativement avancés (par rapport à la majorité des séries contemporaines), d'où la possibilité de la fréquence accrue des ostéopathies.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

BIBLIOGRAFIE

1. Billy G., *Rase alpine et type alpin.* VII Congres International des sciences anthropologiques et ethnologiques, Moscou, 1968, **3**, 159—164.
2. Botezatu D., Ştefănescu Gh., *Caracterizarea antropologică a scheletelor din cimitirul feudal de la Cernica (sec. XVII—XVIII)*, St. cerc. antropol., 1970, **77**, *2*, 181—192.
3. Comşa-Chişvasi Maria, *Săpăturile de la Bucov—Materiale şi cercetări de arheologie*, 1959, **VI**, 567—579.
4. Popovici Ioana, *Recherches anthropologiques sur la population valaque à l'époque féodale*, Annuaire roumain d'Anthropologie, 1966, **3**, 9—23.
5. Popovici Ioana, *Caracterizarea antropologică a unor schelete din cimitirul de la Strehaia—sec. XVII—XIX*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *1*, 19—31.
6. Popovici Ioana, *Notes bearing on the population mortality of a Middle Age rural settlement*, Annuaire roumain d'Anthropologie, 1971, **8**, 21—26.

Centrul de cercetări antropologice Bucureşti

Primit în redacţie la 20 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

O DESCOPERIRE FUNERARĂ ÎN AȘEZAREA GETO-DACĂ DE LA CHIRNOGI

DE

GEORGE TROHANI, LAURENȚIA GEORGESCU și MIRCEA ST. UDRESCU

572.7 : 902.6

În vara anului 1971, am fost înștiințați de Muzeul de arheologie din Oltenița că pe terenul de unde se lua balast, pentru asfaltarea șoselei Oltenița—Greaca, s-au găsit urmele unei așezări geto-dace. Studiind situația la fața locului, am constatat necesitatea unei intervenții rapide, deoarece trei sferturi din așezare era distrusă.

Locul se află la marginea de vest a comunei Chirnogi, pe malul fostei bălți, în cartierul „Rudărie". Săpătura arheologică a avut drept scop stabilirea, în măsura în care mai era posibil, a întinderii așezării. Din cercetările efectuate s-a putut constata că este o așezare ce cuprinde o suprafață cu o lungime de circa 200 m și o lățime de 34—40 m. În urma secțiunilor făcute au apărut 13 locuințe și 20 de gropi, majoritatea din a doua epocă a fierului. Stratigrafia, pentru această epocă, se compune din două nivele, unul de secol III—II î.e.n., cu cîteva gropi și bordeie, iar cel de-al doilea, de secol II—I î.e.n., în care se afla majoritatea locuințelor și a bordeielor.

În studiul de față ne ocupăm doar de o descoperire funerară apărută în partea de nord-est a așezării geto-dace. Este vorba de o groapă în forma unui bordei (fig. 1), ce se află în primul nivel de locuire, de formă pătrată, cu colțurile rotunjite, laturile fiind de 2,70 m. Chiar pe fundul gropii, în colțul de nord, la o adîncime de 1,44 m, se afla scheletul unui copil înhumat, care, după felul cum era așezat și după inventarul său, denotă că avem de-a face cu o înmormîntare care a respectat un anumit ritual. Deasupra scheletului, puțin mai la sud, la 0,18 m, se aflau depuse ca ofrandă oase de animale, iar mai sus, la 0,29 m, o limbă de pămînt ars, cu fragmente ceramice. Deși suprafața gropii este mare, tot inventarul ei a apărut doar în colțul de nord.

Partea cea mai importantă este, desigur, scheletul copilului. Dată fiind vîrsta foarte mică și acțiunea corosivă a solului, osemintele se pre-

ST. CERC. ANTROPOL., 1972, T. 9, NR. 2, P. 123—127

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

zintă în stare fragmentară. Craniul se afla la sud, fiind reprezentat din fragmente de occipital, parietal, temporal, frontal, orbita dreaptă și apofizele mastoide. Deși reconstituite, dimensionarea nu a fost posibilă. Mandibula este reprezentată de un fragment de corp mandibular drept,

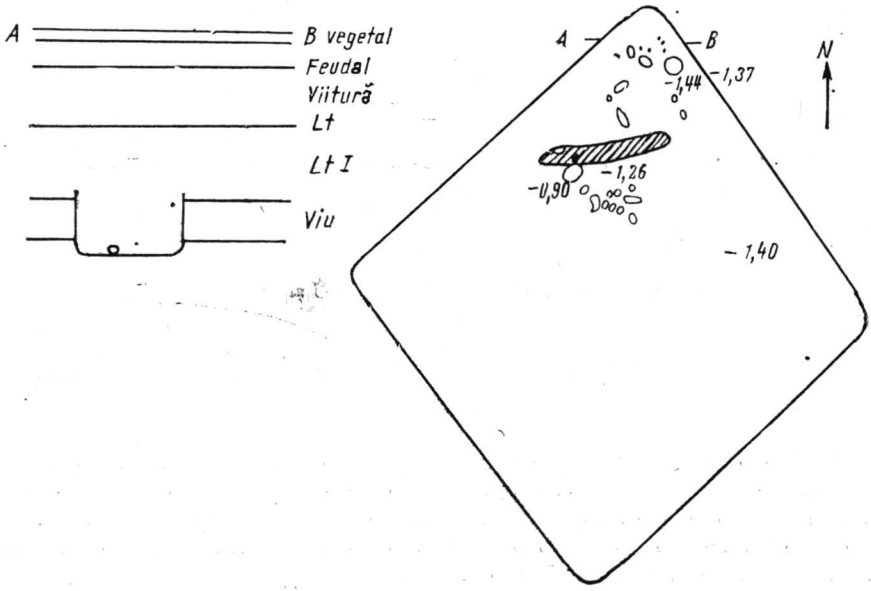

Fig. 1. — Planul și profilul mormîntului de copil.

cu următoarea formulă dentară : i_1, i_2, c, m_1, m_2. S-au găsit, din partea stîngă a corpului mandibular, care este absent, c, m_1, m_2, precum și i_1, c, m_1, m_2, din partea stîngă a maxilei, absentă și ea.

Scheletul postcranian este reprezentat de cîteva fragmente de corpuri vertebrale și de coaste, clavicula dreaptă, acromionul scapulei drepte, iliacul drept, precum și fragmente din membrul superior și inferior drept. Menționăm, de asemenea, prezența falangelor I, II și III.

Dat fiind proasta conservare a materialului, vîrsta a fost determinată (7) pe baza dentiției temporare, care ne-a permis să încadrăm scheletul copilului în grupa de vîrstă Infans I (0—7 ani, aproximativ 2 ani) pe baza stadiului de dezvoltare și calcificare a coroanelor și rădăcinilor.

Deasupra scheletului copilului, la o adîncime de 1,26 m față de solul actual, se aflau, depuse în dezordine, fragmente de oase de animale. În totalitatea lor, fragmentele fac parte din două specii : *Ovis aries* (oaie) și *Bos taurus* (bovideu). Astfel, din *Ovis aries* avem fragmente din craniu, cu mandibulă, membrul anterior drept (de la articulația carpiană, fără falanga a II-a, dar prezent un carpian), membrul posterior stîng (de la articulația tarsiană), membul posterior drept (reprezentat numai prin metatarsul respectiv, împreună cu un tarsian). Mai semnalăm două falange II, aparținînd probabil aceluiași exemplar. După dentiția bine păstrată, vîrsta exemplarului este de aproximativ șapte luni. Avînd în vedere că mieii se nasc între lunile ianuarie—martie și că vîrsta acestuia ar fi de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

şapte luni, putem afirma că sacrificarea a fost făcută în lunile august-septembrie.

Din *Bos taurus* semnalăm fragmente craniene, mandibula cu 4 premolari lacteali (D_3, 2 D_4, D^3), membrul anterior drept (scapula, humerus, radius, ulna, două falange I), membrul anterior stîng (scapula, radius, ulna, un metatars). După cei patru premolari lacteali exemplarul ar aparţine unei grupe de vîrstă foarte tinere (viţel), aproximativ două săptămîni. Din cauza vîrstei imature, cele două exemplare sînt prost conservate. În general, se păstrează doar diafizele oaselor lungi şi mici fragmente din celelalte oase.

Deasupra tuturor acestora, la adîncimea de 1,15 m, se afla, pe la mijlocul suprafeţei care conţinea oasele, o limbă de pămînt ars, lungă de 0,86 m şi lată de 0,15 m. La acelaşi nivel au mai fost găsite şi fragmente ceramice de la trei vase: fragmente dintr-o fructieră, lucrată cu mîna, din pastă de culoare cenuşie, interiorul vasului, fiind ars secundar, este de culoare neagră; un fragment de vas lucrat cu mîna, din pastă cărămizie, cu buza rotunjită şi răsfrîntă în exterior, avînd ca decor o linie reliefată de forma unui „J". S-a mai găsit un fragment de toartă, din pastă cenuşie lucioasă, cu marginile îngroşate, care a păstrat şi o parte a corpului de vas lucrat la roată.

După caracteristicile lor, vasele respective datează din secolele III—I î. e.n., dar, ţinînd seama de stratigrafia aşezării, datarea lor trebuie redusă la prima jumătate a secolului II î.e.n.

Din analiza conţinutului acestei gropi, putem aprecia că ne aflăm în faţa înmormîntării unui copil de aproximativ doi ani, decedat la sfîrşitul verii şi căruia i s-au adus în sacrificiu două animale tinere, observîndu-se folosirea unor anumite părţi din corpul animalelor, care alcătuiau o depunere rituală sau funerară.

Morminte de înhumaţie se întîlnesc, de la sfîrşitul secolului VI î.e.n. şi începutul secolului V, la Corbu (3) şi Petroşani (jud. Constanţa) (8), unde au fost descoperite 7 morminte de maturi şi, respectiv, 1. Din secolele IV—III î.e.n. datează mormintele de la Murighiol (4)—(6), 2 maturi; Poiana (24), (25), 10—15 maturi şi copii; iar din secolul I î.e.n. cele de la Braşov—Blumăna (16), (20), 4 maturi; Sighişoara—Wietenberg (21), 1 individ; Sf. Gheorghe—Bedehaza (9), (10), 3 copii.

Descoperirea de la Chirnogi se aseamănă cu cea de la Căţelu-Nou (lîngă Bucureşti) (12), unde a fost găsit un copil înhumat (secolele II—I î.e.n.) aşezat pe pragul unui bordei şi orientat sud-nord. Această orientare o întîlnim nu numai la majoritatea mormintelor de acest fel, ci şi la unele morminte de incineraţie din secolele IV—III î.e.n., cum sînt cele două morminte „cuptor", de la Poieneşti (16), (26) şi Zimnicea (14)—(16) în care s-a descoperit cîte un schelet ars incomplet. Tot sud-nord sînt orientaţi şi unii tumuli din necropola de incineraţie de la Zimnicea.

Orientarea mormintelor de la Poiana (16), (24) este însă nord-sud, dar nu toate mormintele respectă această direcţie. O altă orientare se întîlneşte la Corbu (3), unde patru morminte sînt vest-est şi unul est-vest, acesta din urmă asemănîndu-se cu mormintele de înhumaţie negreceşti de la Histria (1), dar şi cu cele de la Braşov-Blumăna (16), (20).

Obiceiul înhumării copiilor în acest fel continuă şi după venirea romanilor, precum ne arată necropolele de la Enisala (2), Văleni I şi II

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

(11), Soporul de Cîmpie (16), (17), Obreja (2), Locusteni (2), Săbăoani (23), Gabăra—Moldoveni (13), (16), Balcic (22). Orientarea acestor morminte este însă nord-sud sau vest-est.

Dacă mormintele de pînă acum se aflau în general în necropole sau în apropierea locuințelor, la Bucureşti-Tei (18), (19) s-au descoperit morminte de copii înhumați, pentru secolul III e.n., şi de copii incinerați, pentru sfîrşitul secolului IV e.n., în locuințe sau sub pragul locuinței, deci o repetare a situației de la Căţelu-Nou.

Faptul că majoritatea copiilor înhumați sau, mai rar, incinerați, erau înmormîntați în apropierea sau chiar în interiorul locuințelor, ne face să ne gîndim la un anumit ritual.

Nu putem face o serie de precizări, cum ar fi vîrsta pînă la care copiii erau înhumați sau cît de generală era practica respectivă, referitor la toți copiii de aceeaşi vîrstă, deoarece osemintele nu au fost studiate toate din punct de vedere antropologic.

Prin urmare, se poate observa că pe teritoriul nord-dunărean, dar şi pe cel dobrogean din secolele VI—V î.e.n. şi pînă în secolele III—IV e.n., avem o anumită practică a înmormîntării copiilor.

UNE DÉCOUVERTE FUNÉRAIRE DANS L'HABITATION GÉTO-DACE DE CHIRNOGI

RÉSUMÉ

Dans un trou en forme de hutte on a découvert les ossements d'un enfant inhumé ayant comme offrandes des fragments de *Ovis aries* et *Bos taurus*, et des fragments de poterie. La sépulture qui respecte un certain rituel date de la première moitié du II-e s. av.n.è.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandrescu P., *Necropola tumulară de la Histria*, *Histria*, *II*, 1966, Bucureşti, Edit. Academiei p. 171—173, 176, 210, 218—231.
2. Babeş Mircea *Necropola daco-romană de la Enisala*, S.C.I.V., 1971, 1, Bucureşti, Editura Academiei p. 19—46.
3. Bucovală M., M. Irimia, *Cimitirul din sec. VI—V. î.e.n. de la Corbu, jud. Constanța*, Pontica, 4, 1971, Muzeul arheologic Constanța, p. 41—56.
4. Bujor E., *Săpăturile de salvare de la Murighiol*, S.C.I.V., 1955, 3—4, p. 571—580.
5. Bujor E., *Materiale şi cercetări arheologice*, Bucureşti, Edit. Acad., III, 1957, p. 247—254, V, 1959, p. 373—378, VI, 1959, p. 325—330, VII, 1961, p. 297—300.
6. Bujor E., *O geto-dakiiskoi kulture v Murighiole*, Dacia, N.S., II, 1958, Edit. Acad., p. 125—142.
7. Choquet J., *Anatomie dentaire*, 1926, Ed. J. Lamarre, Paris, p. 106—230, 329—420.
8. Harțuche N., *Contribuții la repertoriul arheologic al Dobrogei*, Pontica, 4, 1971, p. 258—260.
9. Horedt K., *Așezarea de la Sf. Gheorghe—Bedehaza*, Materiale, II, 1956, p. 10—11.
10. Horedt K. şi colab., *Pătrunderea şi așezarea slavilor în Transilvania*, S.C.I.V., 1950, 1, p. 128—130.
11. Ioniță L., Ursache V., *Riturile funerare la carpo-daci*, S.C.I.V., 1968, 2, p. 211—226.
12. Leahu Val., Manuscris.
13. Necrasov O., D. Botezatu, *Studiul scheletelor de la Găbara*, Carpica, II, 1969, Muzeul Bacău, p. 203—210.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

14. NESTOR I., *Săpăturile de la Zimnicea*, Studii, II, 1949, Edit. Academiei, p. 121—125.
15. NESTOR I. şi colab., *Raport cuspra cercetărilor arheologice de la Zimnicea*, S.C.I.V., I, 1950, p. 93—102.
16. PROTASE D., *Riturile funerare la daci şi daco-romani*, 1971, Edit. Academiei, p. 17—18, 31—35,37—40, 44—45, 58—59, 103,156.
17. PROTASE D., *Problema continuităţii în Dacia*, Edit. Academiei, 1966, p. 56—58.
18. ROSETTI D. V., *Câteva aşezări şi locuinţe*, 1932, Publicaţiile Muzeului Municipiului Bucureşti, p. 13.
19. PROTASE D., *Tombes a incinération*, P.M.M.B., II, 1935, p. 66.
20. SCHROLLER H., J.B.S.M., 1925, I, Braşov, p. 109—113.
21. SERAPHIM C., *Despre săpăturile de la Wietenberg*, Muzeul Sighişoara, (manuscris).
22. TONCEVA G., Izvestia, Varna, IX, 1953, p. 119—123.
23. URSACHE V., *Ritul de înmormîntare la carpo-daci*, Carpica, II, 1969, p. 199—201.
24. VULPE RADU, *Raport despre activitatea şantierului arheologic Poiana-Tecuci — 1949*, S.C.I.V., 1950, p. 47—52.
25. VULPE RADU, *Activitatea şantierului arheologic Poiana-Tecuci—1950*, S.C.I.V., 1951,1, p. 188—189.
26. VULPE RADU, *Săpăturile de la Poieneşti din 1949*, Materiale arheologice, I, 1953, p. 313.

Muzeul de istorie R.S.R., Secţia de istorie a comunei primitive, Bucureşti
şi
Centrul de cercetări antropologice Bucureşti

Primit în redacţie la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CONSTITUŢIA UMANĂ SOMATO-FUNCŢIONALĂ A POPULAŢIEI ADULTE DIN SATE DE PE VALEA ARIEŞULUI DIN JUDEŢUL TURDA

PREZENTAREA CÎTORVA CARACTERE MORFO-FIZIOMETRICE CONSTITUŢIONALE PE SEX (NOTA I)

DE

P. RÂMNEANŢU

572.5 :616 – 007.7

Obiectul final şi aproape unic al cercetărilor ce se fac asupra constituţiei umane, pe baza măsurătorilor morfologice, fizio- şi psihometrice şi a aprecierii moralităţii individuale, este de a desprinde, dintr-un ansamblu de analize, unele corelaţii, norme şi legi, care pot servi la sinteza unei fiinţe umane ideale. Ştiinţa constituţiei umane creează deci un model, o fiinţă umană superioară, faţă de toate cele examinate. Pe aceasta o oferă ştiinţei medicale, pedagogiei şi educaţiei fizice, care urmează să o realizeze în perioada auxologică a copilului şi adolescentului, în a adultului din cîmpul muncii şi în faza de declin a vîrstnicului, avînd ca postulate: turnarea în carne şi os a unei morfologii umane armonioase, realizarea unei claviaturi funcţionale ritmice, formarea unui echilibru stabil al sănătăţii, oţelirea rezistenţei organismului faţă de boli, îmbogăţirea înţelepciunii şi dezvoltarea sentimentelor umane frumoase. Artele, pictura şi îndeosebi sculptura, încă se folosesc de cunoştinţe asupra constituţiei umane, pentru a da expresie vie creaţiilor lor. Acestea sînt dezideratele cercetărilor ce se fac asupra constituţiei umane. Rezultatele următoare aduc o contribuţie acestei ştiinţe, numită şi biotipologie.

MATERIAL ŞI METODE

Materialul pe care îl publicăm este produsul unei cercetări ample, puţin obişnuită, care a fost făcută, în anul 1939, pe 1 177 de bărbaţi şi 975 de femei, de vîrsta de la 20 de ani pînă la 50, originari din jude-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ţul Turda. O parte din material a fost publicat (11). Perioada lungă de timp scurs, din acel an pînă în prezent, nu ştirbeşte valabilitatea rezultatelor rămase netipărite. Sinteza viitoare şi studiile de apreciere a modificării mediului realizată de om şi a evoluţiei acestuia sub influenţa ambianţei de la noi vor avea nevoie de cît mai multe date, din întreg cuprinsul ţării. Şi comparaţiile, de felul celor inaugurate de O. Necrasov, vor utiliza un material de asemenea natură, pentru a exprima cît mai fidel fenomenele de microevoluţie (7). În fine, chiar observaţiile şi concluziile, prezentate aci, evidenţiază unele corelaţii biologice de valoare perenă.

La cercetarea complexă făcută în sate de pe Valea Arieşului (VA) au participat 65 de specialişti : medici de diferite specialităţi, proaspeţi absolvenţi în medicină, antropologi şi sociologi. Echipa a fost organizată şi a lucrat sub auspiciile Institutului social român, filiala din Cluj, şi a Asociaţiei culturale „Astra".

Majoritatea subiecţilor examinaţi au fost români. De profesiune, mai toţi erau agricultori. Căsătoriile le contractau, în bună parte, în cadrul regiunii. Nici unul din cele 20 de sate şi comune, din care era populaţia examinată, nu a format izolate.

Subiecţii examinaţi nu au prezentat diformaţii osoase, nici boli endocrine, uşor diagnosticabile. Pe baza unui examen medical riguros, făcut prealabil cercetării, persoanele bolnave au fost excluse.

Examenele morfologice au fost executate pe masa de biotipologie, tip G. Viola, cu aparatură metalică, modernă, de precizie, de către trei medici cu rutină. Cele fiziometrice au fost făcute de un fiziolog şi un psiholog. Fotografiile au fost luate din faţă şi profilul stîng, pe fond centimetric.

Punctele anatomice de reper, de care s-a ţinut seamă la măsurarea parametrilor, au fost cele considerate de G. Viola (14).

Condiţiile de igienă ale gospodăriilor şi cele cu privire la viaţa şi alimentaţia populaţiei au fost apreciate de igienişti şi de surori de ocrotire.

Datele individuale înregistrate au fost codificate, apoi prelucrate mecanic pe sex şi vîrstă. Valorilor parametrilor măsuraţi li s-a calculat media aritmetică (Ma), deviaţia tip (σ) şi alte constante biometrice. Indicii morfologici, statistici, au fost prelucraţi pentru fiecare individ în parte şi apoi pe baza valorilor obţinute au fost calculate constantele lor de poziţie şi de măsurare a dispersiunii.

REZULTATE

Prezentăm constituţia umană somato-funcţională a omului normal, de vîrstă de la 20 pînă la 50 de ani, prin următoarele aspecte şi rapoarte fundamentale : profilul morfologic tridimensional ; diformismul sexual dimensional ; dezvoltarea parametrilor sexuali ; starea de troficitate a organismului ; rezistenţa la efort şi robusticitatea fizică ; potenţialul energetic şi aptitudinea la muncă manuală.

Profilul morfologic, studiat tridimensional, îl redăm prin : dimensiunea staturii ; dimensiunea înălţimii trunchiului şi a componentelor lui ; dimensiunile sagitale sau antero-posterioare ale acestora ; lărgimea trunchiului, exprimată prin diametrele transversale ; volumele trunchiului ;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Valorile parametrilor constituționali somato-funcționali ai populației de pe Valea Arieșului (măsurați, 1157 de bărbați și 957 de femei, de vîrsta de la 20 pînă la 50 de ani)

Caractere	Sex	Med. art.	σ	Caractere	Sex	Med. art.	σ
Înălțimea vertex-jugulară (I. v-j)	B	30,64	2,31	Înălțimea abdominală totală (I.i-p)	B	34,29	2,46
	F	29,09	2,32		F	34,15	2,71
Înălțimea sternului (I.st.)	B	16,44	1,59	Lungimea membr. sup. și inf. (L. ms+mi)	B	131,33	6,76
	F	14,71	1,37		F	121,08	6,32
Înălț. xifo-epigastrică (I.x-e)	B	14,59	3,05	Statura (Stat.)	B	167,36	6,55
	F	14,49	2,89		F	157,22	6,32
Înălț. epigastro-pubiană (I. e-p)	B	19,70	2,99	Volumul trunchiului (V.tr.)	B	27,22	3,73
	F	19,66	2,95		F	23,85	4,75
Lung. membr. sup. de la acrom. la artic. pumn. (L. ms.)	B	52,75	2,78	Volumul toracelui (V. tor.)	B	8,58	1,52
	F	48,83	2,70		F	6,82	1,39
Lung. membr. inf. de la pube. la mal. int. (L. mi)	B	78,58	4,45	Volumul abdomenului total (V.abd.t)	B	18,64	2,96
	F	72,25	4,10		F	17,03	3,61
Lung. maleoloplantară (L. ma-pl).	B	7,44	1,72	Volumul abdomenului superior (V.abd.sup.)	B	7,59	2,14
	F	7,51	1,76		F	6,49	2,56
Diamterul biacromial (D. biacr.)	B	37,96	1,89	Volumul abdomenului inferior (V.abd.inf.)	B	11,05	2,22
	F	34,65	1,70		F	10,54	2,20
Diametrul toracic transvers (D.tor.-trans.)	B	26,40	1,74	Greutatea (Gr.)	B	60,91	7,02
	F	24,94	2,11		F	54,77	8,34
Diametrul hipocondriac transvers (D.hip.-trans.)	B	26,61	1,73	Perimetrul toracic în inspirație (Per.tor.)	B	88,01	4,15
	F	24,08	2,62		F	81,19	5,66
Diametrul bicristo-iliac (D.bicr.-il.)	B	28,70	1,73	Capacitatea respiratorie vitală (Cap. vit.)	B	44,74	441
	F	28,82	1,85		F	34,10	560
Diametrul bitrohanterian (D. bitr.)	B	30,54	1,90	Amplitudinea respiratorie (Ampl.resp.)	B	7,09	1,41
	F	31,66	1,84		F	6,59	1,65
Diametrul toracic antero-posterior (D.tor.a-p)	B	19,77	1,61	Dinamometria mîinii dr., cu aparatul Collin (Dinam.)	B	45,0	5,17
	F	18,60	1,74		F	25,7	4,34
Diametrul hipocondriac antero-posterior (D. hip.-a-p.)	B	19,54	1,66	Aptitudinea la munca manuală (Apt.mm)	B	16,37	4,06
	F	18,60	2,76		F	17,10	3,11
I. jugulo-pubiană (I.j-p).	B	50,73	3,14				
	F	48,86	5,12				

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

raporturile dintre segmentele care îl compun și lungimea extremităților superioare și inferioare.

Valorile obținute, exprimate prin media aritmetică și deviația tip (σ), le citim din tabelul nr. 1 și le exemplificăm prin figurile nr. 1 și 2.

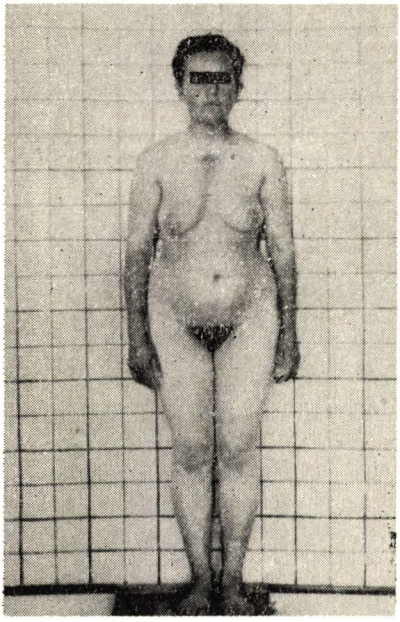

Fig. 1. — C.S. Vîrsta, 21 de ani. Tip antropologic mixt, alpino-mediteranoid. Constituție individuală, normolină. Temperament endocrin dominant, stenic, ortoginic. Psihic: bradipsihic, introvertit, tip volițional stenic. Valoarea școlară, bună. Valorile morfotipogramei: per. tor.: 860; l. m.i.: 81,1; stat.: 156,8; d. bitroh.: 33,3; d. biacrom.: 36,0.

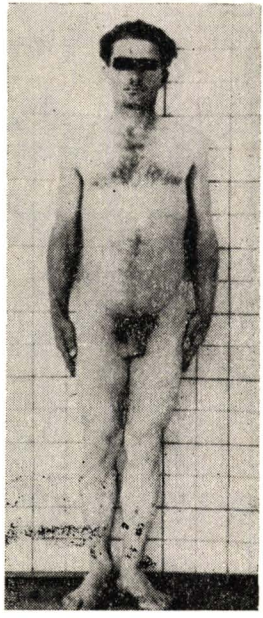

Fig. 2. — B.S. Vîrsta, 35 de ani. Tip antropologic mixt, alpino-mediteranoid. Constituție umană, normolină. Temperament endocrin dominant, normal, stenic, ortoandric. Psihic: gîndire, limbaj, acțiune, sociabilitate mijlocie. Valoare școlară, bună. Valorile morfotipogramei: per. tor.: 910; l. m.i.: 84,4; stat.: 167,8; d. bitroh.: 31,5; d. biacrom.: 40,0.

Dimensiunea staturii, oferită de Ma, a bărbaților și a femeilor, ocupă locul supramijlociu în scara lui R. Martin (6). Între valoarea staturii celor două sexe este o diferență de 10 cm, deci obișnuită. Statura populației examinate este egală cu a celei rurale din satele Fundata (8), Mara (2), Șimon (10) și din Șirnea (4), din județul Brașov, și din satele Cuhea și Ieud (12), Giulești (1) și Sohodol (3), din județul Maramureș. Bărbații de pe V A sînt însă mai scunzi decît cei din satul Dragomirești (12), iar femeile au statura mai mică față de cele din Sohodol (3). Nivelul staturii, atins de oamenii din satele de pe V A, se explică mai mult prin valorile relativ mai mari ale dimensiunilor verticale ale trunchiului decît prin lungimea extremităților inferioare.

Membrele superioare și cele inferioare ale populației din satele de pe VA sînt mai scurte, diametrul bitrohanterian (în special la bărbați),

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

perimetrul toracic și greutatea organismului au valori mai mici față de populația din județele amintite mai înainte (exceptînd femeile din satele Fundata și Șimon).

Lungimea mai scurtă a extremităților reiese și din valorile relative, din indicii obținuți față de statură, comparați cu ai populației din unele sate amintite, în cursul examinării căreia au fost folosite puncte anatomice de reper egale cu cele considerate de noi.

Tabelul nr. 2

Comparația lungimii extremităților populației din cîteva colectivități

Caractere	V A		Giulești (1)		Mara (2)	
	B	F	B	F	B	F
L.mi/stat.	31,52	31,06	34,50	33,91	34,92	33,60
L.mi/stat.	46,95	45,96	47,69	48,12	47,59	48,14
L. trunch./stat.	30,31	31,08	29,47	29,75	29,68	29,66

Indicele membrului inferior, fiind la limita inferioară a intervalului clasic de 45—50, denotă că proporționalitatea morfologică a populației din satele de pe V A este sub media valorilor ideale (G. Olivier). Nu încape deci nici o îndoială că această populație are, într-o frecvență mare, o tendință spre constituție brevilină.

Înălțimea trunchiului, la rîndul ei, este favorizată, cu predominanță, de dimensiunea epigastro-pubiană, așa cum se evidențiază în tabelul următor:

Tabelul nr. 3

Comparația componentelor înălțimii trunchiului a populației din satele de pe VA cu a celor din Giulești și Mara

Caractere	V A		Giulești (1)		Mara (2)	
	B	F	B	F	B	F
I.st/stat.	9,82	9,36	9,89	9,58	9,40	9,63
I.x—e/stat.	8,72	9,22	8,62	9,07	9,15	8,71
I.e—p/stat.	11,77	12,50	10,96	11,09	11,12	11,32

Indicii, în general, mai reduși ai componentelor, toracică și abdomenului superior, de la populația de pe V A și hotărît mai mari în ce privește cel epigastro-pubian, față de valorile lor din Giulești și Mara, dovedesc că lungimea relativ mai urcată a trunchiului, la populația studiată de noi, se datorește, în bună parte, înălțimii abdomenului inferior.

Conturul profilului constituției umane este completat de forma trunchiului, ba s-ar putea afirma că aceasta îi este chiar definitorie. Bărbații își au trunchiul intermediar între forma trapezoidă și forma rectangulară, iar femeile și-l au aproape egal cu unghiurile celui din urmă. La bărbați, latura superioară a trapezului, formată de diametrul biacromial, este mai mare față de cea inferioară, adică de dimensiunea bitrohanteriană. Cifrele relative (față de statură) ale acestor două diametre

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

sînt foarte apropiate, chiar egale cu cele care se referă la populația examinată în Fundata, Șimon, Ieud și Dragomirești.

Tabelul nr. 4

Forma trunchiului la populația din sate de pe VA , Fundata, Ieud și Dragomirești

Caractere	V A		Fundata (8)		Șimon (10)		Ieud și Drag. (12).	
	B	F	B	F	B	F	B	F
I.biacr./stat.	22,68	22,04	22,77	22,57	22,93	22,61	22,43 —22,71	22,39 —22,64
I. bitroh./stat.	18,25	20,14	19,27	20,52	18,98	20,28	19,30 —19,31	20,63 —20,91

Atît bărbații, cît și femeile, din satele de pe V A prezintă indicele biacromial aproape egal cu populația din satele amintite, dar își au indicele bitrohanterian mai îngust.

În scara Brugsch indicele de lărgime a umerilor ocupă locul mijlociu (22,0—23,0).

Dezvoltarea trunchiului în profunzime, privită prin profilul ei lateral, este reprezentată de indicii dintre diametrii antero-posteriori sau sagitali și cei transversali. Indicii aceștia exprimă vădit condițiile de așezare și de funcționare a organelor adăpostite în cutia toracică și în cavitatea abdominală. Se știe, de exemplu, că „toracele îngust" și cel „turtit" în sens antero-posterior joacă un rol în predispoziția la tuberculoza pulmonară și că un abdomen inferior, dezvoltat în regiunea suprapubiană, caracterizează o ptoză gastrointestinală sau o atonie abdominală. Cea din urmă prevestește, la femeile adulte, o îmbătrînire precoce, iar la vîrstnici, la ambele sexe, simptome de involuție. Faptele acestea prezintă deci o însemnată importanță în medicina preventivă.

Valorile indicelui perimetrului toracic și ale raportului dintre parametrii toracelui și ai abdomenului sînt cuprinse în tabelul care urmează.

Tabelul nr. 5

Dezvoltarea organismului uman în profunzime la populația din sate de pe VA și din satele Mara și Șirnea

Caractere	V A		Mara (2)		Șirnea (4)	
	B	F	B	F	B	F
Per tor./stat.						
I. tor. a—p/tor.trans.	52,59	51,64	—	—	52,48	52,60
I. hip. a—p/hip. trans.	74,88 74,43	74,50 77,24	71,66 77,63	70,39 74,89	75,56 73,05	72,77 71,96

Reiese evident că toracele femeilor din satele de pe V A este turtit, în sens antero-posterior. Ele își au musculatura abdomenului slab dezvoltată, ceea ce s-a observat și la inspecție, iar țesutul grăsos abundent. Au prezentat un perete abdominal aton, flasc.

Conformația aceasta a trunchiului este învederată și de părțile lui volumetrice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Indicele volumetric al componentelor trunchiului la populația din satele de pe VA, Mara și Giulești

Caractere	V A		Mara (2)		Giulești (1)	
	B	F	B	F	B	F
I. v tr./stat.	16,26	15,17	16,82	12,82	15,78	13,21
I. v tor./stat.	5,13	4,34	5,03	3,92	5,22	4,11
I. v abd. t/stat.	11,38	10,83	11,63	8,84	10,49	9,41
I. v abd. s/stat.	4,54	4,13	5,12	3,54	4,43	3,62
I. v abd. i/stat.	6,60	6,70	6,51	5,45	6,13	5,43

Populația din satele de pe V A, posedînd indicii din tabelul precedent, ne arată că este armonios dezvoltată, deși a fost subnutrită. Unica excepție o formează abdomenul inferior al femeilor. Armonia reiese și din cele două fotografii anexate (fig. 1 și 2).

Rezistența la efort și robusticitatea fizică prezintă importanță nu numai în perioada de creștere a ființei umane și în ce privește performanțele sportive, ci și în orientarea profesională și viața muncitorilor adulți (5). Rezistența la efort este măsurată prin indicele pulmonar, dat de capacitatea respiratorie vitală/greutate (Demény) și prin indicele toracic, calculat din raportul dintre perimetrul toracic și statură. Indicele de robusticitate fizică este raportul dintre greutate plus perimetrul toracic, față de statură. Valorile acestor trei indici, în comparație cu cei obținuți de O. Necrasov ș.a. (8) sînt redați în tabelul următor (nr. 7):

Tabelul nr. 7

Indicii de rezistență la efort și robusticitate. Comparație între populația din sate de pe V A și Fundata

Caractere	V A		Fundata (8)	
	B	F	B	F
I. pulm. (cap. vit./greut.)	73,45	52,25	73,45	57,84
I. per to/stat.	52,59	51,64	52,50	49,88
I.greut.+per to/stat.	88,98	86,48	89,93	84,41

Ținînd seamă de valorile din scara lui Demény, pentru indicele pulmonar și de cele din scara Pignet-Vervaeck, pentru robusticitate, reiese că ambele sexe, de pe V A, au o robusticitate mijlocie. Comparația cu datele de la Fundata ne oferă aceeași constatare.

Potențialul energiei populației de pe V A, exprimat prin forța flexorilor mîinii drepte (la dinamometrul Collin), se încadrează în treapta mijlocie a scării, formată de autori străini (9). Tipul stenic, muscular, a fost găsit într-un procent mare, cu predominanță printre bărbați.

Starea de troficitate a populației cercetate ne-a atras atenția, chiar fără antropometru. Greutatea bărbaților a fost găsită sub media din alte regiuni (8), (12). Nici a femeilor nu a corespuns celei normale. Indicele Rohrer, greutatea/statură ^{3}, numit și ponderal, ne-o înfățișează mai obiectiv, iar comparația, pe baza acestui indice, ne arată diferențele.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 8

Indicele Rohrer la populațiile din satele de pe V A , Fundata și Ieud ș.a.

Caractere	V A		Fundata (8)		C.I.D. (12)	
	B	F	B	F	B	F
Greutatea	60,91	54,77	63,15	53,73	63,0—66,3	54,9—59,8
I. Rohrer	12,99	14,09	13,21	14,83	13,6—13,7	15,1—15,6

Ținînd seama de scara Saller, bărbații din V A, fiind deficitari în țesut adipos, se situează în clasa subeutrofică. În comparație cu alte populații ocupă tot o poziție inferioară (8), (12). Pe baza indicelui ponderal femeile sînt eutrofice.

Aptitudinea la muncă manuală, studiată prin măsurarea abilității și vitezei de a înșira mărgele pe ață, prevăzută cu ac, ne-a dat rezultate care, în comparație cu dexteritatea studenților și a studentelor, poate fi apreciată ca bună. Bărbații au înșirat, în medie, 16, 37, de mărgele pe minut, iar femeile 17,17. Îndemînarea bărbaților aproape egală cu a femeilor explică existența în Munții Apuseni a mai multor meșteșugării în lemn, care la bărbați au luat adesea un aspect de artă naivă.

Deosebirile sexuale, care joacă un rol însemnat în evidențierea potențialului de reproducere al populației, le redăm prin cîțiva indici specifici.

Tabelul nr. 9

Valorile indicilor bazinului la populația din satele de pe V A și satul Șimon

Indici	V A		Șimon (10	
	B	F	B	F
I. de lărgime a bazinului (d.bi-il/st.)	17,15	18,33	17,03	17,93
I. bitrohant. (d. bitroh./stat.	18,25	20,14	19,27	20,52
I. de formă al trunch. (d. biacr./d. bitroh.)	124,30	104,44	89,07	110,59

Valorile primilor doi indici, din acest tabel, arată că femeile au bazin larg, platypellic. Forma aproape rectangulară a trunchiului, datorită dimensiunii pronunțate a diametrului bitrohanterian, confirmă dimensiunea largă a bazinului și în raport cu valoarea diametrului biacromial. Această constatare vine în sprijinul relației dintre constituția și fertilitatea femeilor, demonstrată de noi pe un alt material uman, care a fost confirmată și de alți autori (13).

CONCLUZII

Se expun rezultatele cercetării, făcute în 1939, asupra a 1 177 de bărbați și 975 de femei, din sate de pe Valea Arieșului, avînd vîrsta de la 20 pînă la 50 de ani. Am constatat, pe baza valorilor directe ale parametrilor constituționali și fiziometrici, că populația examinată, în ansamblu și în raport cu anumite segmente, este armonios construită și prezintă o vigoare fizică optimă, manifestînd o funcționalitate normală.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Observația este coroborată și de comparația făcută cu rezultatul altor cercetări, obținute tot pe populație din Transilvania.

Rezultatele noastre, fiind obținute pe cifre mari, pot fi folosite atît ca etaloane pentru a măsura adaptarea populației față de mediu, cît și pentru canonul proporțiilor corpului uman.

Populația din regiune are și cîteva particularități. Are extremitățile superioare și inferioare puțin mai scurte. A avut o stare de subnutriție. Toracele l-a prezentat ușor mai îngust, iar femeile au avut abdomenul inferior mai dezvoltat, cu peretele acestuia mai aton, față de populațiile care au servit drept comparație.

DIE SOMATO-FUNKTIONELLE BESCHAFFENHEIT DER IN DEN DÖRFERN DES ARIEȘ-TALES (KR. TURDA) LEBENDEN BEVÖLKERUNG.

EINIGE GESCHLECHTLICH GEGLIEDERTE MORPHOMETRISCHE UND PHYSIOMETRISCHE MERKMALE. I.

ZUSAMMENFASSUNG

Es werden die Ergebnisse der Forschungen dargestellt, die im Jahre 1939 auf 1177 Männern und 975 Frauen zwischen 20 and 50 Jahren aus den Dörfern des Arieș—Tales durchgeführt wurden. Auf Grund direkter Werte der Körperbeschaffentheits- und physiometrischen Parameter, habe ich festgestellt, daß, im allgemeinen und in Zusammenhang mit einigen Segmenten, die untersuchte Bevölkerung harmonisch aufgebaut ist, mit optimalen physischen Kräften und normaler Funktionalität versehen ist. Diese Wahrnehmung steht in Zusammenhang und Vergleich auch mit anderen Ergebnissen, der Forschungen die über die Bevölkerung von Siebenbürgen durchgeführt wurden. Da unsere Ergebnisse nach Untersuchungen größerer Massen erhalten wurden, können sie als Normalmaß für die Messungen in Hinsicht der Anpassung der Bevölkerung an das Medium und als Gesetzlichkeit der Proportionen des menschlichen Körpers angenommen werden. Die Bevölkerung dieser Gegend weist auch einige Eigenheiten auf. Die Hände und Beine sind gewissermaßen zu kurz. Die Bevölkerung lebte längere Zeit in Unterernährungsverhältnissen. Der Brustkasten zeigte leichte Verengerungen, und die Frauen zeigten stärkere Entwicklung des Unterleibes, mit unbetonter Magenwand gegenüber der Vergleichsbevölkerung.

BIBLIOGRAFIE

1. Gramatopol-Roșca Maria-Elena, Ana Lazăr-Țarcă, Gh. Ștefănescu, Olimpia Petrovici, *Aspecte de ordin constituțional ale populației din Giulești*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*, p. 109—115.
2. Gramatopol-Roșca Maria-Elena, Ana Lazăr-Țarcă, Gh. Ștefănescu, Olimpia Tudose, *Aspecte de ordin constituțional ale populației din Mara*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*, p. 203—209.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

3. GRINȚESCU-POP SUZANA, MARIA VLĂDESCU, TH. ENĂCHESCU, *Fizionomia constituțională a populației din satul Sohodol*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*, p. 165—173.
4. GRINȚESCU-POP SUZANA, MARIA VLĂDESCU, TH. ENĂCHESCU, *Fizionomia constituțională a populației din satul Șirnea*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *2*, p. 193—205.
5. IONESCU A. N., V. MAZILU, *Creșterea normală și dezvoltarea armonioasă a corpului*, București, Edit. CNEFS, 1968, p. 68.
6. MARTIN R., SALLER K., *Lehrbuch der Anthropologie*, ed. a III-a, vol. I, Stuttgart, G. Fischer, 1957, p. 356.
7. NECRASOV OLGA, MARIA CRISTESCU, *Nouvelles contributions à l'étude des phénomènes micro-évolutifs en Roumanie*, Ann. roum. anthropol., 1969, **6**, p. 39—45.
8. NECRASOV OLGA, ROȘCA MARIA-ELENA, ANA LAZĂR, OLIMPIA PETROVICI, *Conformația corporală și variabilitatea ei dimorfică la populația din Fundata*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*, p. 161—169.
9. PENDE N., *Traité de médecine biotypologique*, Paris, Ed. G. Doin, 1955, p. 290.
10. RADU ELENA, H., SCHMIDT, *Variabilitatea somatică a populației satului Șimon*, St. cerc. antropol., 1967, **4**, *1*, p. 48—53.
11. RÂMNEANȚU P., *Bărbatul român medio-normal*, B.E.B., 1942, **15**, *1—4*, p. 1—28.
12. GRAMATOPOL-ROȘCA MARIA-ELENA, ANA LAZĂR, GH. ȘTEFĂNESCU, MARGARETA ONOFREI, *Conformația corporală și variabilitatea ei dimorfică din satele Cuhea, Ieud și Dragomirești*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*, p. 203.
13. TOURAINE G., *L'hérédité en médecine*, Paris, 1955, p. 807.
14. VIOLA G., *La costituzione individuale*, vol. I, Bologna, Ed. Cappelli, 1932, p. 264.

Institutul de igienă și cercetări medicale Cluj

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDIUL ANTROPOLOGIC AL POPULAȚIEI DIN SATUL MĂGURA (CULOARUL BRAN)

FIZIONOMIA CONSTITUȚIONALĂ A POPULAȚIEI MASCULINE DIN SATUL MĂGURA-CULOARUL BRAN

DE

TH. ENĂCHESCU și SUZANA GRINȚESCU-POP

572.5. :616 – 007.7 – 055.1

În continuarea cercetărilor antropologice complexe din culoarul Bran, se prezintă o analiză intragrupală de fizionomie constituțională după metoda prof. L. Brian (Laboratorul de antropologie al Universității din Genova-Italia).

MATERIAL ȘI METODĂ

Materialul reprezintă bărbații în plenitudine de dezvoltare fizică, cuprinși în intervalul de vîrstă de 20—60 de ani și care, în plus, reprezintă o unitate genetică prin faptul că toți provin din aceeași comunitate de reproducere, fiind cu toții de cel puțin trei generații băștinași cu loc de naștere și de trăire în Măgura-Bran.

În conformitate cu metoda L. Brian, au fost reținuți pentru caracterizarea fizionomiei constituționale 10 parametri, și anume: 1) statura; 2) înălțimea convențională a trunchiului (sst — plan așezat); 3) înălțimea convențională a toracelui (sst-xy— care a rezultat din sst-plan așezat minus xyfoid — plan așezat); 4) înălțimea convențională a abdomenului (xy — plan așezat); 5) lungimea membrelor (statură minus înălțimea șezîndă); 6) diametrul antero-posterior toracic la nivel xyfoidian; 7) diametrul transvers-toracic (reprezentat prin a—a); 8) diametrul transvers abdominal (reprezentat prin ic-ic); 9) perimetrul toracic la nivelul xifoidian; 10) perimetrul abdominal (minimul mezogastric, adică talia). Variabilitatea acestor caractere dimensionale este prezentată în tabelul nr. 1.

De asemenea, conform procedurii metodei antropometrografice, L. Brian pentru stabilirea fizionomiei constituționale (1), s-a procedat la următoarele operații:

ST. CERC. ANTROPOL., 1972, T. 9, NR. 2, P. 139 – 144

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea caracterelor dimensionale corporale pentru seria masculină – Măgura

Nr. crt.	Caracterul	N	$\bar{X}$	± m	S.D.	C.V.
1	Statura	37	1 678,50	11,64	70,80	4,21
2	Înălțimea convențională trunchi (sst – plan așezat)	37	565,00	5,27	32,06	5,67
3	Înălțimea convențională torace (sst-xy)	36	167,00	2,68	16,09	9,63
4	Înălțimea convențională abdomen (xy-plan așezat)	37	397,10	4,28	26,05	6,56
5	Lungimea membrelor inferioare (statura minus șezîndă)	37	805,00	8,32	50,62	6,28
6	Diametrul antero-posterior torace la nivel xyfoidian	37	202,30	3,32	20,22	9,99
7	Diametrul transvers toracic (a-a)	37	385,80	3,53	21,49	5,57
8	Diametrul transvers abdominal (ic-ic)	37	281,30	2,87	17,46	6,20
9	Perimetrul toracic la nivel xifoidian	37	848,60	8,51	51,80	6,10
10	Perimetrul abdominal (minimul mezogastric)	37	768,40	9,93	60,40	7,86
11	Înălțimea șezîndă	36	874,50	4,52	27,16	3,10

– constituirea graficului general de referință pentru Măgura (pe baza datelor din tabelul nr. 1), pe care-l redăm în tabelul nr. 2;

– construirea antropometrogramelor individuale: proiectînd datele fiecărui individ pe graficul general de referință, aceasta permite sta-

Tabelul nr. 2

Graficul general de referință (GG) pentru seria masculină – Măgura

$\bar{X}$ Statura 1678,5 mm ; S.D. 70, 80; R. Ma 1890, 9; raport fundamental 1890,9/1678,5 = 1,1265

	St	IcTr	IcTo	IcAb	L. Mi	DAPTo	DTTo (a – a)	DtAb (ic – ic)	PmTo	PmAb	
R	1891,0	633,0	188,0	447,0	907,0	228,0	435,0	317,0	956,0	866,0	Ma
	1869,0	623,9	185,9	442,0	896,8	225,3	430,1	313,3	945,4	856,2	
+4	1848,5	621,8	183,8	437,0	886,6	222,8	425,2	309,8	934,6	846,4	+4
	1827,3	614,7	181,7	432,0	876,4	220,2	420,3	306,2	923,9	836,7	
+3	1805,0	607,6	179,6	427,0	866,2	217,7	415,4	302,7	913,1	826,9	+3
	1784,8	600,5	177,5	422,0	856,0	215,1	410,5	299,1	902,4	817,2	
+2	1763,5	593,4	175,4	417,0	845,8	212,5	405,6	295,5	891,6	807,4	+2
	1742,3	586,3	173,3	412,0	835,6	210,0	400,7	292,0	880,9	797,7	
+1	1721,0	579,2	171,2	407,0	825,4	207,4	395,8	288,4	870,1	787,9	+1
	1699,8	572,1	169,1	402,0	815,2	204,9	390,9	284,9	859,3	778,2	
B	1678,5	565,0	167,0	397,0	805,0	202,3	386,0	281,3	848,6	768,4	B
	1657,3	557,9	164,9	392,0	794,8	199,7	381,1	277,7	837,9	758,7	
–1	1636,0	550,8	162,8	387,0	784,6	197,2	376,2	274,2	827,1	748,9	–1
	1614,8	543,7	160,7	382,0	774,4	194,6	371,3	270,6	816,4	739,2	
–2	1593,5	536,6	158,6	377,0	764,2	192,1	366,4	267,1	805,6	729,4	–2
	1572,3	529,5	156,5	372,0	754,0	189,5	361,5	263,5	794,9	719,7	
–3	1551,0	522,4	154,4	367,0	743,8	186,9	356,6	259,9	784,1	709,9	–3
	1529,8	515,3	152,3	362,0	733,6	184,4	351,7	256,4	773,4	700,2	
–4	1508,5	508,2	150,2	357,0	723,4	181,8	346,8	252,8	762,6	690,4	–4
	1487,3	501,1	148,1	352,0	713,2	179,3	341,9	249,3	751,9	680,7	
R	1466,0	494,0	146,0	347,0	703,0	177,0	337,0	246,0	741,0	671,0	Mi
Ma – Mi	425	142	42	100	204	512	98	712	215	195	
Gd	42,5	14,2	4,2	10,0	20,4	5,12	9,8	71,2	21,5	19,5	
Gd/2	21,25	7,1	2,1	5,0	10,2	2,56	4,9	3,56	10,75	9,75	

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

bilirea diagnozelor parțiale ale relațiilor pe grupe de dimensiuni (grupa A statură — trunchi; grupa B relația segmentelor longitudinale IcTo — IcAb și IcAb — IMi; grupa C relația diametrelor orizontale DAPTo la a—a și a—a în raport cu ic—ic; grupa D perimetre — cel toracic în raport cu cel abdominal; rezultînd deci 6 diagnoze parțiale) pe linia de tendință zvelt-îndesat și concomitent apreciindu-se intensitatea acestor tendințe ($\leqslant$, 2,5 Gd considerate puternice);

— procedura se încheie cu o diagnoză de sinteză a individului, numită diagnostic de orientare, care apreciază:

a) în ansamblu, aspectul de morfie $\pm$ (megamorfie, cînd în cadrul situării celor 10 dimensiuni individuale pe graficul de referință, revine un număr majoritar celor situate deasupra valorilor bazomorfului (BB), din contra, micromorfic, cînd numărul majoritar se află sub BB, și mediomorfic cînd ele se reprezintă paritar);

b) stabilește gradul de manifestare (puternic-moderat) în ansamblul diagnozelor parțiale, adică dacă individul prezintă un număr important de tendințe de polaritate zveltî-ndesat puternic manifestate, sau, din contra, o manifestare slabă este prioritară (armonic — număr de diagnoze parțiale cu manifestare slabă sînt în majoritate; disarmonic — număr de diagnoze parțiale puternice cel puțin la paritate sau majoritare față de cele slabe);

c) indică direcția majoritară a tendințelor pe linia zvelt-îndesat din ansamblul diagnozelor parțiale.

Sortarea antropometrogramelor pe categorii conduce la o evidență a fizionomiei constituționale și a frecvenței acesteia în cadrul populației, desfășurînd aspectele de dezvoltare armonică-disarmonică, de morfie $\pm$ și tipuri constituționale pe tendința zvelt-îndesat.

REZULTATE

În tabelul nr. 3 se prezintă în mod desfășurat repartiția tipurilor constituționale decelate la Măgura, în funcție de forța de exprimare a tendințelor de polarizare a tipurilor — armonică, atunci cînd aceasta este moderată, și disarmonică, atunci cînd aceasta este, dimpotrivă, intensă.

La rîndul lor, atît armonicii, cît și disarmonicii pot să fie, sub raportul masei somatice, mari (megamorfi), mijlocii (mezomorfi) și mici (micromorfi). Sub acest ultim aspect al realizării cantitative a masei somatice, se prezintă repartițiile tipurilor constituționale în orientarea acestora către tipul zvelt, îndesat, sau intermediar, care, după cum s-a văzut mai sus, sînt puternic exprimate în cadrul disarmonicilor și moderat exprimate în cadrul armonicilor. Pentru a se putea distinge tipurile constituționale puternic diferențiate, corespunzătoare categoriei de disarmonici, acestea au, în conformitate cu concepția lui L. Biran, denumirea de dolicotip, mediotip și brahitip, pe cînd în cazul armonicilor, unde tendințele de constituire a tipurilor constituționale sînt mai slab manifestate, autorul alege denumirile de paralongilin, paramediolin și parabrevilin.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Din analiza tabelului nr. 3 se pot reține următoarele aspecte:

Tabelul nr. 3

Repartiția procentuală a indivizilor de sex masculin în raport cu tipul constituțional

Diferențiere	Morfie ±	Tip constituțional	N	%
Armonici $N_{19}=51,35\%$	megamorfi $N_{10}=27,03\%$	paralongilini	3	8,11
		paramediolini	1	2,70
		parabrevilini	6	16,22
	mediomorfi $N_2=5,41\%$	paralongilini	2	5,41
		paramediolini	—	—
		parabrevilini	—	—
	micromorfi $N_7=18,92\%$	paralongilini	4	10,81
		paramediolini	2	5,41
		parabrevilini	1	2,70
Disarmonici $N_{18}=48,65\%$	megamorfi $N_7=18,92\%$	dolicotipi	2	5,41
		mediotipi	1	2,70
		brahitipi	4	10,81
	mediomorfi $N_2=5,41\%$	dolicotipi	1	2,70
		mediotipi	1	2,70
		branhitipi	—	—
	micromorfi $N_9=24,32\%$	dolicotipi	4	10,81
		mediotipi	2	5,41
		brahitipi	3	8,11

1) în populația masculină de la Măgura, indivizii armonici și disarmonici sînt aproape paritar reprezentați, cu o ușoară preponderență pentru categoria celor armonici (51,35% armonici față de 48,65% disarmonici). Această disarmonie, apreciabilă în comparație cu alte populații autohtone (5), nu exprimă atît o disfuncție morfogenetică, cît un polimorfism constituțional manifest, datorit coexistenței unor tipuri antropologice diferite. Pentru existența acestei structuri antropologice complexe pledează și morfograma tipologică a calotei, relativ ștearsă, de la Măgura (4), care în calitatea sa de suită a unor medii ponderate exprimă neutralizarea reciprocă a unor tipuri individuale opus diferențiate;

2) în ceea ce privește forța de dezvoltare a masei somatice, există o opozabilitate între armonici și disarmonici; armonicii realizează preponderent o mare masă somatică sub forma megamorfiei (megamorfi 27,03%, micromorfi 18,92%, mediomorfi 5,41%), pe cînd disarmonicii se realizează preponderent sub formă de micromorfi (24,32% micromorfi, 18,92% megamorfi, 5,4% mediomorfi);

3) se observă că megamorfia se realizează indiferent de categoria armonică sau disarmonică sub forma unor tipuri constituționale mai ales de conformație îndesată (megamorf armonic: parabrevilini 16,22%,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

paralongilini 8,4%, paramediolini 2,70%; megamorf disarmonic: brahitipi 10,81%, dolicotipi 5,41%, mediotipi 2,70%).

Ca un revers, micromorfia fie armonică, fie disarmonică, se orientează spre formele zvelte (micromorf armonic: paralongilini 10,81%, paramediolini 5,41%, parabrevilini 2,70%; micromorf disarmonic: dolicotipi 10,81%, brahitipi 8,11%, mediotipi 5,41%).

Procedînd la o reprezentare concentrată care se adresează tipurilor constituționale principale, s-a constituit tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

Repartiția procentuală a indivizilor de sex masculin în raport cu tipurile constituționale principale

Sex	Nr. total	Armonici N = 19 = 51,35%						Disarmonici N=18 = 48,65%					
		Lo		Paramediolin		Br		Dol		Mediotip		Bra	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Masc.	37	9	24,32	3	8,11	7	18,92	7	18,92	4	10,81	7	18,92

Din evaluarea repartițiilor pe linia zvelt-îndesat, înscrisă în acest tabel, reiese că populația masculină a Măgurei tinde mai curînd spre tipurile zvelte (Lo 24,32% + Dol 18,92% =43,24%, față de Br 18,92% + Bra 18,92%=37,84%).

În concluzie, prin prezenta lucrare s-a ajuns la o precizare a poziției individului în cadrul grupului său de reproducere, creîndu-se în acest fel o bază de plecare în posibilitatea de a se urmări în ce măsură unei conformații distincte îi corespunde un comportament distinct.

PHYSIONOMIE CONSTITUTIONNELLE DE LA POPULATION MASCULINE DU VILLAGE DE MĂGURA — COULOIR DE BRAN

RÉSUMÉ

La population autochtone originaire d'au moins trois générations du village de Măgura — Couloir de Bran est analysée du point de vue constitutionnel à l'aide de la méthode anthrométropographique du Pr. L. Brian.

Les résultats obtenus mettent en évidence un manifeste polymorfisme constitutionnel, avec presque 50% d'individus dysarmoniques. Les types armoniques réalisent une plus grande masse somatique (mégamorphie) tandis que ceux dysharmoniques inclinent plutôt vers la micromorphie. Les mégamorphes armoniques ou dysharmoniques réalisent de préférence le type constitutionnel trapu (parabréviligne et brachytype) tandis que les micromorphes ont tendance au type constitutionnel svelte (paralongiligne et dolichotype).

Dans son ensemble, la population de Măgura s'oriente vers la conformation svelte.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

BIBLIOGRAFIE

1. Brian L., *Tecnica ed applicazione degli antropometrogrammi per la standardizzazione delle schede costituzionalistiche individuali*, Arch. per l'Antrop. e la Etnol., 1965, XCV p. 29—70.
2. Pop-Grințescu Suzana, Vlădescu Maria, Enăchescu Th., *Fizionomia constituțională a populației din satul Șirnea (culoarul Bran)*, St. cerc. antropol., 1970, **7**,2, p. 193—205.
3. Pop-Grințescu Suzana, Vlădescu Maria, Enăchescu Th., *Fizionomia constituțională a populației din satul Sohodol (culoarul Bran)*, St. cerc. antropol., 1971, **8**,2, p. 165—173.
4. Pop-Grințescu Suzana, Vlădescu Maria, *Tipul antropologic al populației satului Măgura (culoarul Bran)*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *1*, p. 19—27.
5. Maria Vlădescu, *Tipul constituțional al populației de mineri și de agricultoare din stațiapilot Berevoiești-Argeș*, St. cerc. antropol., 1972, **10**,2.

Centrul de cercetări antropologice
București

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

FIZIONOMIA CONSTITUȚIONALĂ A SERIEI DE FEMEI DIN COMUNITATEA MĂGURA — CULOARUL BRAN

DE

ELENA D. RADU*

572.5 :616 – 007.7 – 055.2

Studiul de față se referă la fizionomia constituțională a unei serii de femei originare de cel puțin trei generații din comunitatea Măgura — culoarul Bran. Au fost prelevate 10 dimensiuni somatice, conforme metodei antropometrografice a prof. L. Brian.

Tehnica și metoda antropometrografică de determinare a fizionomiei constituționale a lui L. Brian au fost aplicate pentru prima oară în antropologia românească, în anul 1970, de către un colectiv condus de dr. Suzana Grințescu-Pop, șefa Sectorului de antropologie contemporană de la Centrul de cercetări antropologice București.

Prezenta lucrare analizează fizionomia constituțională a 42 de femei din comunitatea Măgura, de vîrste între 18 și 55 de ani.

Pe baza celor 10 dimensiuni prelevate, a fost construit graficul general de referință a femeilor din comunitatea Măgura (grafic nr. 1).

Conform metodei de lucru, s-a apreciat fizionomia constituțională a fiecărui subiect prin cîte o diagnoză sintetică, diagnoză de orientare, care s-au repartizat ulterior pe categoriile fizionomiei constituționale propuse de L.Brian și care au alcătuit reprezentările din tabelele nr. 2 și 3.

REZULTATE

Datele cuprinse în tabelul nr. 1 pun în evidență următoarele aspecte ale tipologiei constituționale a femeilor din Măgura:

— se remarcă frecvența prioritară a formelor disarmonice față de cele armonice (59,52% disarmonice, 40,48% armonice);

* Se aduc mulțumiri pe această cale tov. dr. Suzana Grințescu-Pop, pentru materialul bibliografic pus la dispoziție, precum și pentru îndrumarea și sprijinul direct dat în efectuarea acestui studiu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Grafic general de referință (GG) pentru seria de femei

$\bar{X}$ = 1564, 94 σ = ±55,80 **Raport fundamental** = 1-10

	St	Ic — Tr	Ic—To	Ic—Ab	IMi	DAP.To	DT.To	DT.Ab	Pm.To	Pm.Ab
+10										
+ 9										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	—1732	—592,0	—157	—435	—812	—213	—401	—302	—915	—773
	- 1715,3	- 586,6	- 155,6	- 431,1	- 804,6	- 211,1	- 397,4	- 299,3	- 906,7	- 766
+ 4	—1698,6	—581,2	—154,2	—427,2	—797,2	—209,2	—393,8	—296,6	—898,4	—759
	- 1681,9	- 575,8	- 152,8	- 423,3	- 789,8	- 207,3	- 390,2	- 293,9	- 890,1	- 752
+ 3	—1665,2	—570,4	—151,4	—419,4	—782,4	—205,4	—386,6	—291,2	—881,8	—745
	- 1648,5	- 565,0	- 150,0	- 415,5	- 775,0	- 203,5	- 383,0	- 288,5	- 873,5	- 738
+ 2	—1631,8	—559,6	—148,6	—411,6	—767,6	—201,6	—379,4	—285,8	—865,2	—731
	- 1615,1	- 554,2	- 147,2	- 407,7	- 760,2	- 199,7	- 375,8	- 283,1	- 856,9	- 724
+ 1	—1598,4	—548,8	—145,8	—403,8	—752,8	—197,8	—372,2	—280,4	—848,6	—717
	- 1581,7	- 543,4	- 144,4	- 399,9	- 745,4	- 195,9	- 369,6	- 277,7	- 840,3	- 710
BB	—1565	—538	—143	—396	—738	—194	—363	—275	—832	—703
	- 1548,3	- 532,6	- 141,6	- 392,1	- 730,6	- 192,1	- 359,4	- 272,3	- 823,7	- 696
— 1	—1531,6	—527,2	—140,2	—388,2	—723,2	—190,2	—355,8	—269,6	—815,4	—689
	- 1514,9	- 521,8	- 138,8	- 384,3	- 715,8	- 188,3	- 352,2	- 266,9	- 807,1	- 682
— 2	—1498,2	—516,4	—137,4	—380,4	—708,4	—186,4	—348,6	—264,2	—798,8	—675
	- 1481,5	- 511,0	- 136,0	- 376,5	- 701,0	- 184,5	- 345,0	- 261,5	- 790,5	- 668
— 3	—1464,8	—505,6	—134,6	—372,6	—693,6	—182,6	—341,4	—258,8	—782,2	—661
	- 1448,1	- 500,2	- 133,2	- 368,7	- 686,2	- 180,7	- 337,8	- 256,1	- 773,9	- 654
— 4	—1431,4	—494,8	—131,8	—364,8	—678,8	—178,8	—334,2	—253,4	—765,6	—647
	- 1414,7	- 489,4	- 130,4	- 360,9	- 671,4	- 176,9	- 330,6	- 250,7	- 757,3	- 640
RMi	—1398	—484	—129	—357	—664	—175	—327	—248	—749	—633
— 6										
— 7										
— 8										
— 9										
—10										
Ma-Mi	334	108	28	79	148	38,8	72	55	166	140
Gd	33,4	10,8	2,8	7,9	14,8	3,9	7,2	5,5	16,6	14
Gd/2	16,7	5,4	1,4	3,9	7,4	1,9	3,6	2,7	8,3	7

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea dimensiunilor somatice — seria de femei Măgura

Dimentiuni	N	Valori extreme	X ± m	± σ	V.
1. Statură totală	42	1420—1690	1564,90±8,61	55,80	3,56
2. Înălțime convențională trunchi (sst-plan așezat)	42	480—570	537,60±3,50	22,69	4,22
3. Înălțime convențională torace (sst-xy)	42	100—190	142,80±2,63	17,10	11,9
4. Înălțime convențională abdomen (xy-plan așezat)	42	290—420	395,90±2,99	19,39	4,89
5. Lungimea membrelor inferioare (statură-șezîndă)	42	660—830	738,00±2,87	18,65	2,52
6. Diametrul antero-posterior toracic la nivel xyfoidian	42	150—230	194,30±2,74	17,77	9,14
7. Diametrul transvers toracic (a—a)	42	330—380	362,70±2,31	15,00	4,14
8. Diametrul transvers abdominal (ic—ic)	42	230—320	275,20±2,65	17,23	6,26
9. Perimetrul toracic la nivelul xyfoidului	42	750—990	832,00±8,05	52,20	6,27
10. Perimetrul abdominal (minimum mezogastric)	42	630—760	703,20±5,86	38,00	5,40
11. Șezîndă	42	760—870	830,00±4,71	30,56	3,68

Tabelul nr. 2

Repartiția procentuală detaliată a subiecților în raport cu tipul constituțional

Dezvoltare	Morfie ±	Tip constituțional	N	%
Armonici 17=40,48%	megamorfi	paralongilini	3	7,14
		paramediolini		
		parabrevilini	5	11,91
	mediomorfi	paralongilini		
		paramediolini		
		parabrevilini		
	micromorfi	paralongilini	4	9,52
		paramediolini		
		parabrevilini	5	11,91
Disarmonici 25=59,52%	megamorfi	dolicotip	3	7,14
		mediotip	2	4,76
		brahitip	7	16,67
	mediomorfi	dolicotip	1	2,38
		mediotip	1	2,38
		brahitip		
	micromorfi	dolicotip	4	9,52
		mediotip	1	2,38
		brahitip	6	14,29

— nu se remarcă o repartiție preferențială de masă somatică în funcție de forma armonică sau disarmonică: în cadrul constituțiilor armonice repartițiile procentuale sînt apropiate pentru categoriile megamorf (19,05%) și micromorf (21,43%), situație întîlnită și în cazul constituțiilor disarmonice (megamorf 28,57%, micromorf 26,19%);

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Repartiția procentuală detaliată a subiecților în raport cu cele trei tipuri constituționale principale

Armonici	Paralongilini (Lo)		Paramediolini		Parabrevilini (Br)	
	N	%	N	%	N	%
	3	7,14			5	11,91
	4	9,52			5	11,91
	7	16,66			10	23,82
Disarmonici	Dolicotip (Dol)		Mediotip		Brachitip (Bra)	
	N	%	N	%	N	%
	3	7,14	2	4,76	7	16,67
	1	2,38	1	2,38		
	4	9,52	1	2,38	6	14,29
	8	19,04	4	9,52	13	30,96

— nu se constată, de asemenea, în funcție de morfie ±, nici un fel de orientare preferențială pe linia zvelt-îndesat, megamorful fie armonic, fie disarmonic este preponderent orientat pe tipologie îndesată (Br sau Bra 28,58%), micromorful comportîndu-se în același sens înscriind și el o tipologie majoritar îndesată (Br sau Bra 26,20%).

În tabelul nr. 2, în care am dispus materialul nostru pe o schemă de evidență organizată în vederea expunerii frecvenței celor 6 tipuri constituționale principale, se observă în mod pregnant încadrarea preferențială a femeilor din Măgura în formele îndesate (23,82% Br față de 16,66% Lo ; 30,96% Bra față de 19,04% Dol).

O totalizare a procentelor constituțiilor îndesate, comparativ cu acelea a constituțiilor zvelte, definește net tipul constituțional prioritar îndesat la femeile din Măgura (50% Br +Bra ;35,70% Lo +Dol).

PHYSIONOMIE CONSTITUTIONNELLE DE LA SÉRIE DE FEMMES DE LA COMMUNAUTÉ DE MĂGURA — COULOIR DE BRAN

RÉSUMÉ

Notré étude se réfère à la physionomie constitutionnelle d'une série de femmes de la communauté de Măgura—couloir de Bran, d'après l'indication technique et la méthode anthropométrographique de L. Brian. On constate la prevalence des types dysharmoniques, une ré-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

partition non préferentielle de masse somatique en fonction d'une forme harmonique ou dysharmonique.

Le type constitutionnel le plus fréquent des femmes de Măgura est celui trapu.

BIBLIOGRAFIE

1. Brian L., *Tecnica ed applicazione degli antropometrogrammi per la standardizzazione delle schede constituzionalistiche individuali*, Arch. per l'Anthrop. e la Ethnologia, 1965, XCV.
2. Grințescu-Pop Suzana, Maria Vlădescu, Th. Enăchescu, *Fizionomia constituțională a populației din satul Șirnea-prin tehnica și metoda antropometrografică prof.L. Brian*, St. cerc. antropol., 1970 **2**, *7*.
3. Grințescu-Pop Suzana, Maria Vlădescu, Th. Enăchescu, *Fizionomia constituțională a populației din satul Sohodol*, St. cerc. antropol, 1971, **2**, *8*.
4. Radu Elena D., Oana Rosețeanu, *Considerații preliminare asupra variabilității conformativ-somatice a unei serii de femei din comunitatea Măgura-culoarul Bran*, St. cerc. antropol., 1972, **1**, *9*.

Centrul de cercetări antropologice București

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CARACTERE CONFORMATIVE ALE REGIUNII ORBITALE LA POPULAȚIA COMUNITĂȚII MĂGURA — CULOARUL BRAN

STUDIU COMPARATIV AL UNOR COMUNITĂȚI DE ALTITUDINE

DE

ELENA D. RADU și OANA ROSEȚEANU

572.765

Lucrarea de față analizează caracterele conformative ale regiunii orbitale la populația comunității Măgura, comparativ cu două comunități de altitudine Fundata și Șirnea, din culoarul Bran.

S-a plecat de la premisa existenței unui fond comun de caractere în ceea ce privește conformația orbitală a populațiilor din culoarul Bran și a unor particularități determinate cu probabilitate de componenta tipologică a acestor populații.

1. CONFORMAȚIA ORBITALĂ A POPULAȚIEI COMUNITĂȚII MĂGURA

În cadrul prezentului studiu s-au prelevat caracterele de observație ale regiunii orbitale pe o serie de 38 de bărbați și 43 de femei, între 18 și 55 de ani, avînd în ascendență cel puțin trei generații parentale din comunitatea Măgura.

Sprînceana ca formă este predominantă pentru aceeași categorie la întrega populație; este lată și de consistență puternică pentru seria de bărbați, mijlocie și lată la paritate ca lărgime și de consistență mijlocie pentru seria de femei (tabelul nr. 1).

Fanta palpebrală, pentru seria de bărbați, este dominant orizontală ca poziție, mijlocie ca lungime, îngustă și fusiformă, în timp ce pentru seria de femei, este orizontală ca poziție, scurtă, îngustă și fusiformă în mod prevalent (tabelul nr.2).

Unghiul intern al ochiului prezintă pentru întreaga populație cea mai înaltă frecvență pentru categoriile mijlocie ca mărime și comisura pleoapei în formă de cioc (tabelul nr. 3).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea în valoare absolută și relativă a sprincenei – Măgura – culoarul Bran

Scara de clasificare		I. Formă										II. Lărgime			III. Consistență		
		A	B	C	D	E	F	G	H	J	K	subțire	mijlocie	lată	puternică	mijlocie	slabă
Bărbați	N	—	7	2	10	7	12	—	—	—	—	—	9	29	19	3	16
	%	—	18,42	5,26	26,31	18,42	31,57	—	—	—	—	—	23,68	76,31	50,00	7,89	42,10
Femei	N	—	8	10	5	3	15	1	1	—	—	7	18	18	14	20	9
	%	—	18,60	23,25	11,62	6,97	34,88	2,32	2,32	—	—	16,27	41,86	41,86	32,55	46,50	20,93

Tabelul nr. 2

Variabilitatea în valoare absolută și relativă a fantei palpebrale – MĂGURA -culoarul Bran

	Scara de clasificare	Bărbați		Femei	
		n	%	n	%
I. Poziție	oblică din afară și în sus, spre înăuntru și în jos	13	34,21	8	18,60
	orizontală	21	55,26	30	69,75
	oblică dinăuntru sus, spre în afară și în jos	4	10,52	5	11,62
II. Lungime	scurtă	11	28,94	20	46,50
	mijlocie	16	42,10	13	30,23
	lungă	11	28,94	10	23,25
III. Deschidere	îngustă	22	57,89	30	69,75
	mijlociu	16	42,10	11	25,58
	largă	—	—	2	4,65
IV. Formă	fusiformă	38	100,00	43	100,00
	migdalată	—	—	—	—
	elipsoidală	—	—	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Variabilitatea în valoare absolută şi relativă a unghiului intern al ochiului – MĂGURA – culoarul Bran

	Scara de clasificare	Bărbaţi		Femei	
		n	%	n	%
I. Mărime	larg	–	–	2	4,65
	mijlociu	27	71,05	31	72,09
	îngust	11	28,94	10	23,25
II. Formă comisură pleoapă	arcuit	–	–	–	–
	rotund	–	–	1	2,32
	cioc	38	100,00	42	97,67

Pleoapa superioară prezintă pentru ambele serii o netă predominanţă pentru aceleaşi categorii: înălţime totală mijlocie, prezenţa unei cute, înălţime tersală mică (cu deosebire pentru seria de femei) şi înălţime orbitală mijlocie (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Variabilitatea în valoare absolută şi relativă a pleoapei superioare – MĂGURA – culoarul Bran

	Scara de clasificare	Bărbaţi		Femei	
		n	%	n	%
I. Înălţime	foarte mică	1	2,63	2	4,65
	mică	9	23,68	10	23,25
	mijlocie	21	55,26	27	62,79
	mare	7	18,42	4	9,30
II. Constituire	face o cută	35	92,10	42	97,67
	se dezvoltă ca o plică	3	7,89	1	2,31
III. Înălţimea părţii tersale	mică	21	55,26	36	83,72
	mijlocie	17	44,73	7	16,72
	mare	–	–	–	–
IV. Înălţimea părţii orbitale	mică	11	28,94	10	23,25
	mijlocie	20	52,63	29	67,44
	mare	7	18,42	4	9,30

Gradul de încărcare al cutei marginale indică prevalenţa cutelor marginale cu un grad mai redus de încărcare şi în cadrul acestora, cutele marginale care cad lateral în afară pentru seria de bărbaţi şi cutele descărcate uniform arcuite pentru seria de femei. Faţă de comunităţile studiate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

pînă acum, se remarcă la această comunitate un procentaj considerabil de asimetrie de încărcare a pleoapei superioare, cu deosebire pentru seria de bărbaţi (tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Variabilitatea în valoare absolută şi relativă a gradului de încărcare al cutei marginale – MĂGURA – culoarul Bran

Schema de clasificare Erhardt		Bărbaţi		Femei	
		n	%	n	%
Forma I	— (grad de încărcare mare)				
	a) cuta acoperă toată marg. pleoapei	4	10,52	8	18,60
	b) încărcare mare pe porţ. mijl.	—	—	—	—
	c) partea tarsală f. îng. rămîne lib.	—	—	—	—
Forma II	— (grad mai redus de încărcare)				
	a) cută descărc. uniform arcuită	7	18,42	14	32,55
	b) cută căzînd lateral în afară	10	26,31	9	20,93
	c) cută căzînd lateral în ungh. int.	1	2,63	—	—
Forma III	—fără cută	—	—	—	—
Forma IV	—asimetrie de încărc. între ochiul drept şi ochiul sting	13	34,21	11	25,58

În ceea ce priveşte raportul irisului cu cele două pleoape, categoria pleoapa superioară acoperă o parte din iris şi este absolut dominantă pentru întreaga populaţie, în timp ce cealaltă categorie este prevalentă în amîndouă seriile (tabelul nr. 6).

2. ANALIZA COMPARATIVĂ A CONFORMAŢIEI ORBITALE

Se iau în discuţie testele χ^2 de comparaţie între seriile de bărbaţi şi de femei din cele trei comunităţi sub aspectul diferenţelor semnificative, diferenţelor nesemnificative şi în final a fondului comun de caractere conformativ-orbitale.

Tabelul nr. 6

Variabilitatea în valoare absolută şi relativă a raportului irisului cu cele 2 pleoape – MĂGURA – culoarul Bran

Schema de clasificare	Bărbaţi		Femei	
	n	%	n	%
I. Raportul irisului cu pleoapa superioară				
— pleoapa sup. acoperă o parte din iris	38	100,00	42	100,00
— pleoapa sup. atinge marginea irisului	—	—	—	—
— pleoapa sup. nu atinge irisul	—	—	—	—
II. Raportul irisului cu pleoapa inferioară				
— pleoapa inf. acoperă o parte din iris	26	68,42	26	60,46
— pleoapa inf. atinge marginea irisului	15	39,47	12	27,90
— pleoapa inf. nu atinge irisul	2	5,26	5	11,62

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

a) CONFORMAȚIA ORBITALĂ LA POPULAȚIILE COMUNITĂȚILOR FUNDATA ȘI MĂGURA

Analiza graficului din figura 1 atestă diferențe semnificative prin testul χ^2 pentru următorii parametri conformativi: pentru seria de bărbați în ceea ce privește consistența sprîncenei, poziția și lungimea fantei

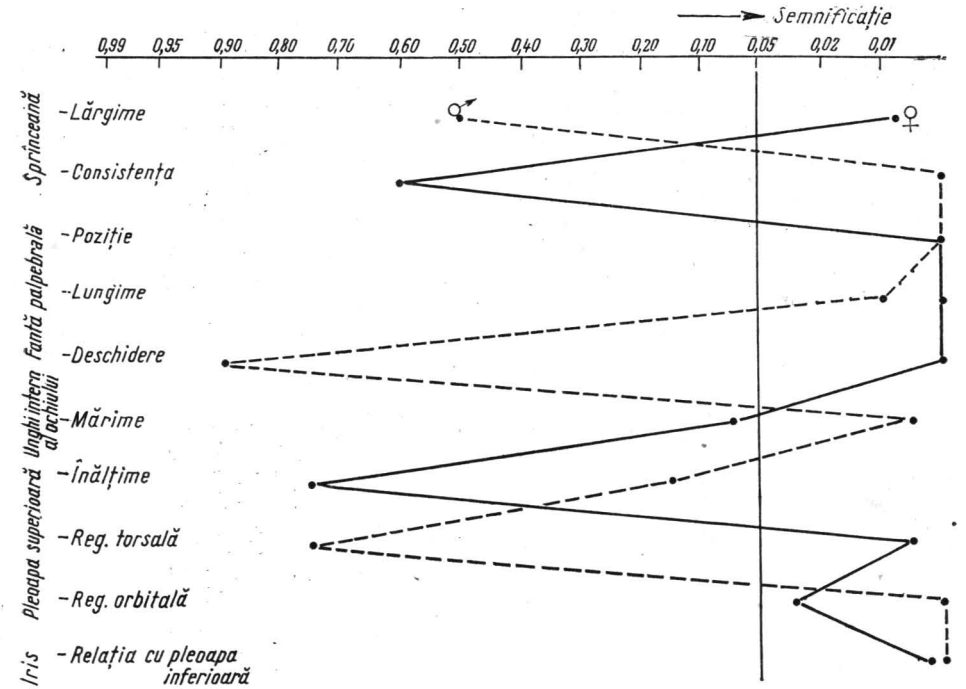

Fig. 1. — Testul χ^2 de semnificație a diferențelor caracterelor conformativ orbitale dintre populațiile comunităților Fundata și Măgura.

palpebrale, mărimea unghiului intern al ochiului, înălțimea regiunii orbitale și raportul irisului cu pleoapa inferioară. Pentru seria de femei diferențe semnificative se înregistrează pentru următorii parametri: lărgimea sprîncenei, fanta palpebrală în totalitatea detaliilor ei, înălțimea regiunii tarsale și raportul irisului cu pleoapa inferioară.

Se remarcă existența a patru caractere comune pentru seriile de bărbați și femei, prin care populațiile celor două comunități diferă în mod semnificativ.

b) CONFORMAȚIA ORBITALĂ LA POPULAȚIILE COMUNITĂȚILOR ȘIRNEA ȘI MĂGURA

Populațiile celor două comunități diferă semnificativ prin următoarele caractere conformative: seriile de bărbați, prin poziția și lungimea fantei palpebrale, prin înălțimea pleoapei superioare și înălțimea regiunii

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

orbitale, iar seriile de femei, prin consistenţa sprîncenei, lungimea şi deschiderea fantei palpebrale, mărimea unghiului intern al ochiului şi înălţimea regiunii tarsale (fig. 2).

a) CONFORMAŢIA ORBITALĂ LA POPULAŢIILE COMUNITĂŢIILOR ŞIRNEA ŞI FUNDATA

Analiza graficului din figura 3 indică existenţa unei asemănări din punct de vedere al conformaţiei orbitale între populaţiile celor două comunităţi, atestată pentru seriile de femei prin diferenţele nesemnificative pentru caracterele de detaliu ale sprîncenei, ale deschiderii fantei palpebrale, ale pleoapei superioare în totaitatea detaliilor ei, iar pentru bărbaţi, pentru caracterele de detaliu ale sprîncenei, lungimea şi deschiderea fantei palpebrale şi înălţimea regiunii tarsale. Celelalte caractere fiind evident semnificativ diferite.

Analizînd în mod comparativ cele trei grafice de semnificaţie a diferenţelor prin testul χ^2, remarcăm existenţa unui fond comun de

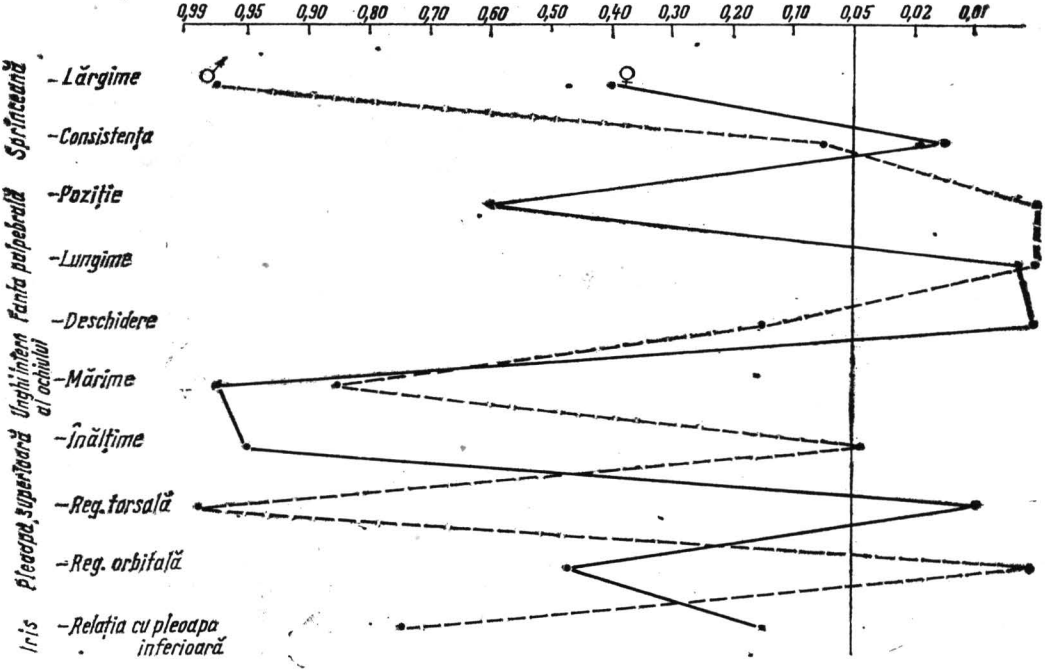

Fig. 2. — Testul χ^2 de semnificaţie a diferenţelor caracterelor conformativ orbitale dintre populaţiile comunităţilor Şirnea şi Măgura.

caractere conformative ale regiunii orbitale în comunităţile Măgura, Şirnea şi Fundata, după cum urmează: pentru seriile de bărbaţi sînt comune lărgimea sprîncenei, deschiderea fantei palpebrale şi înălţimea regiunii tarsale a pleoapei superioare, iar pentru seriile de femei numai înălţimea pleoapei superioare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Cele trei comunicăţi diferă în mod semnificativ pentru următorii parametri conformativi-orbitali: seriile de bărbaţi prin poziţia fantei palpebrale, înălţimea regiunii orbitale a pleoapei superioare şi cu o mare tendinţă de semnificaţie pentru înălţimea totală a pleoapei superioare;

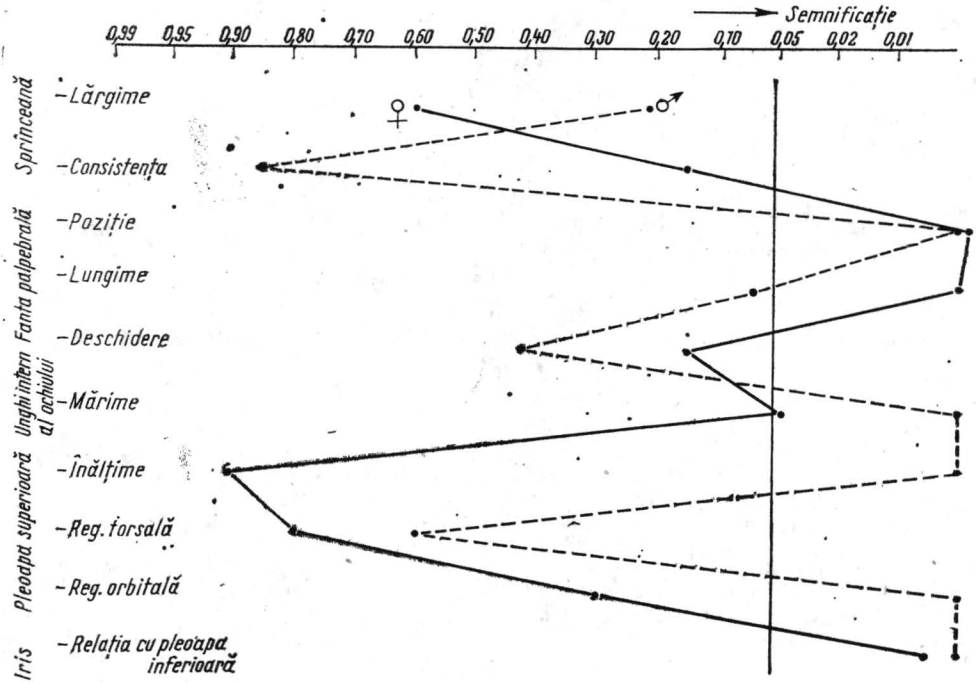

Fig. 3. — Testul χ^2 de semnificaţie a diferenţelor caracterelor conformativ orbitale dintre populaţiile comunităţilor Fundata şi Şirnea.

pentru seriile de femei, lungimea fantei palpebrale este semnificativ deosebită în cele trei comunităţi.

CONCLUZII

Analiza comparativă a celor trei comunităţi de altitudine din culoarul Bran, sub raportul conformaţiei lor orbitale, a pus în evidenţă existenţa unui fond comun de caractere de detaliu atît pentru seriile masculine, cît şi pentru cele feminine şi prezenţa în acelaşi timp a unor caractere particular diferite pentru fiecare comunitate.

Din acest punct de vedere, Măgura se diferenţiază în mod mai pregnant de Fundata şi în mai mică măsură de Şirnea, afirmaţie atestată de fondul comun de caractere conformativ orbitale mai redus pentru Fundata decît pentru Şirnea, la întreaga populaţie.

Este posibil ca aceste caractere particular diferite ale fiecărei comunităţi să aibă un determinism legat de componenta lor tipologică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Fondul comun de caractere conformativ orbitale pare a avea un determinism legat de factorii de mediu climatic, prin presiune selectivă.

CARACTÈRES DE CONFORMATION DE LA RÉGION ORBITALE DE LA POPULATION DE LA COMMUNAUTÉ DE MĂGURA — COULOIR BRAN

RÉSUMÉ

L'analyse comparative de trois communautés de haute altitude situées dans le couloir de Bran met en évidence l'existence d'un fond commun de caractères de conformation orbitaux, déterminés probablement par la pression sélective des facteurs de milieu climatique et de certains caractères particuliers, spécifiques de chacune des communautés déterminées vraisemblablement par leur componente typologique.

BIBLIOGRAFIE

1. Lamotte M., *Initiation aux methodes statistiques en Biologie*, Paris, Masson, 1962.
2. Martin R., Saller K., *Lehrbuch der Anthropologie*, Fischer, Stuttgart, 1957.
3. Radu Elena, *Consideraţii asupra unor caractere de observaţie ale ochiului la populaţia satului Fundata-culoarul Bran*, St. cerc. antropol., 1969 **1**, *6*.
4. Radu Elena *Consideraţii asupra unor caractere de observaţie ale regiunii orbitalle la populaţia satului Şirnea-culoarul Bran*, St. cerc. antropol., 1970 **1**, *7*.
5. Radu Elena, *Considerations sur certains caracteres d'obervation de la region orbitaire chez la population du village de Moeciu de sus*, Ann. roumain d'Anthropologie, 1970, **7**.
6. Radu Elena, *Consideraţii asupra unor caractere conformative ale regiunii, orbitale la populaţia satului Sohodol*, St. cerc. antropol., 1971, **1**, *8*.
7. Weninger J., Poch Ella, *Leitlinien zur Beobachtung der somatischen Merkmale*, Mill. anthrop. Ges. 1924, LIV, B.

Centrul de cercetări antropologice Bucureşti

Primit în redacţie la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

MORFOLOGIA MÎINII ÎN SATUL MĂGURA — BRAN

DE

HORST SCHMIDT

572.781.64

Lucrarea de faţă continuă lucrările din cadrul studiilor antropologice complexe efectuate în satele din culoarul Bran.

Pentru a reda detaliile caracteristice satului Măgura, am procedat din nou la o selecţie a indivizilor originari de cel puţin trei generaţii din satul Măgura, acest lot cuprinzînd indivizi între 20 şi 55 de ani.

Pentru comparaţie am alcătuit şi un al doilea lot de bărbaţi şi femei peste 55 de ani, originari tot din Măgura. În vederea stabilirii unor corelaţii între unele caractere ale mîinii, am alcătuit un lot lărgit cu subiecţi originari din satele brănene.

M ă s u r ă t o r i ş i i n d i c i. În literatura de specialitate există numeroase observaţii asupra măsurătorilor directe şi în perioada dintre 1766, cînd Buffon a măsurat pentru prima dată o mînă, şi pînă în zilele noastre s-a adunat un volum bogat de date în acest sens. Pentru populaţiile româneşti există însă doar datele publicate de noi provenite tot din satele din culoarul Bran.

Valorile pentru Măgura sînt redate în tabelul nr. 1. Din analiza datelor se observă un fapt binecunoscut, şi anume un indice mai ridicat la mîna dreaptă decît la stînga. Se observă de asemenea că această diferenţiere este dată de variaţia lăţimii şi nu a lungimii care rămîne relativ constantă şi este egală la ambele mîini. Acest lucru este explicabil dacă ne referim la rezultatele obţinute de unii autori cum ar fi Brenzina şi Lebzelter, Schlaginhaufen, Matzdorff, Verschuer care consideră lungimea mîinii ca fiind în principal determinată genetic deci modificată foarte puţin de mediu pe cînd lăţimea ca fiind mai puţin determinată genetic şi deci mai labilă. Cum lotul nostru cuprinde doar persoane adulte care exercită o anumită muncă fizică aceasta a produs o mai puternică dezvoltare în lăţime a mîinii drepte normal mai des folosită, pe cînd lungimea, mai puternic determinată genetic, nu s-a modificat sau s-a modificat foarte puţin.

ST. CERC ANTROPOL., 1972, T. 9, Nr. 2, P. 159–165

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Valorile statistice ale măsurătorilor mîinii — Măgura (20 — 55 de ani)

Sex	Măsurători	Dreapta						Stînga					
		max.	min.	M	±m	σ	v	max.	min.	M	±m	σ	v.
♂	lungime	201	165	185,06	3,98	7,96	4,30	204	168	187,06	4,20	8,40	4,49
	lăţime	98	79	89,22	3,42	4,82	5,40	99	80	88,22	2,95	4,16	4,71
	indice	52,12	43,65	47,66	2,12	2,12	4,45	50,81	42,42	46,60	1,71	1,71	3,67
♀	lungime	197	156	175,02	3,74	7,48	4,48	192	158	174,62	3,38	6,76	3,87
	lăţime	87	73	80,30	2,41	3,40	4,23	86	73	79,30	2,49	3,52	4,44
	indice	50,00	41,62	45,40	1,91	1,91	4,21	48,83	42,45	45,04	1,78	1,78	3,95

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În figura nr. 1 redăm valorile indicelui mîinii comparativ cu alte două sate din zona Bran, şi anume Şirnea, apropiată de Măgura, şi Moeciu de Sus, localizată pe versantul opus. Măgura cu valorile cele mai scăzute atît la bărbaţi, cît şi la femei se apropie cel mai mult de Moeciu de Sus. Şirnea cu o componenţă tipologică bogat dalică (6), deci cu multe elemente brahimorfe, are un indice al mîinii mai ridicat.

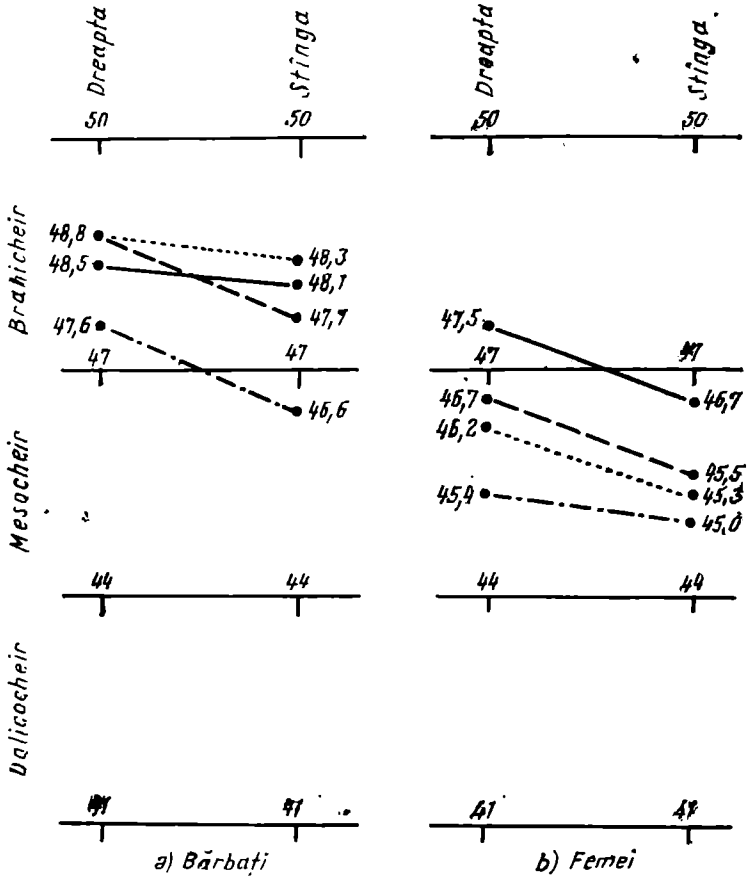

Fig. 1. — Variaţia indicelui mîinii la populaţia unor sate din zona Bran (—) Şirnea, (- - -) Moeciu de Sus, (—.—.—.) Măgura, (.....) Măgura (peste 55 de ani).

Să analizăm mai amănunţit ce deosebiri apar între lotul subiecţilor între 20 şi 55 de ani şi cei peste 55 de ani. Se observă o creştere a indicelui la ambele mîini şi la ambele sexe (tabelul nr. 2), aşa cum a fost observată şi de Büchi. Această creştere la bărbaţi, este mai mare la mîna dreaptă, pe cînd la femei la cea stîngă. Atît în primul lot, cît şi în cel de-al doilea, maxima frecvenţei la bărbaţi cade în categoria brahicheir, pe cînd la femei în categoria mesocheir.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Din figura nr. 2 se observă că această creştere a valorii indicelui este diferită la cele două mîini în funcţie de sex. La mîna dreaptă la bărbaţi, creşterea masivă are loc în aceeaşi grupă a frecvenţei maxime a primului lot (20—55 de ani), pe cînd la femei această creştere are loc în special în categoria imediat superioară procentului maxim. Din contră la mîna stîngă la femei, are loc o creştere puternică a procentului din ca-

Tabelul nr. 2

Procentul tipurilor de mîini pe sexe şi vîrstă — Măgura

Grup de vîrstă	Sex	Hiperdolicocheir x — 40,9		Dolicocheir 41,0—43,9		Mesocheir 44,0—46,9		Brahicheir 47,0—49,9		Hiperbrahicheir 50,0— x	
		dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.
20—55 de ani	♂	—	—	5,72	2,86	20,00	45,71	48,57	45,71	25,71	5,72
	♀	—	—	12,50	25,00	65,00	45,00	20,00	30,00	2,50	—
peste 55 de ani	♂	—	—	—	—	6,67	20,00	60,00	46,67	33,33	33,33
	♀	—	—	6,67	13,33	53,33	60,00	40,00	26,67	—	—

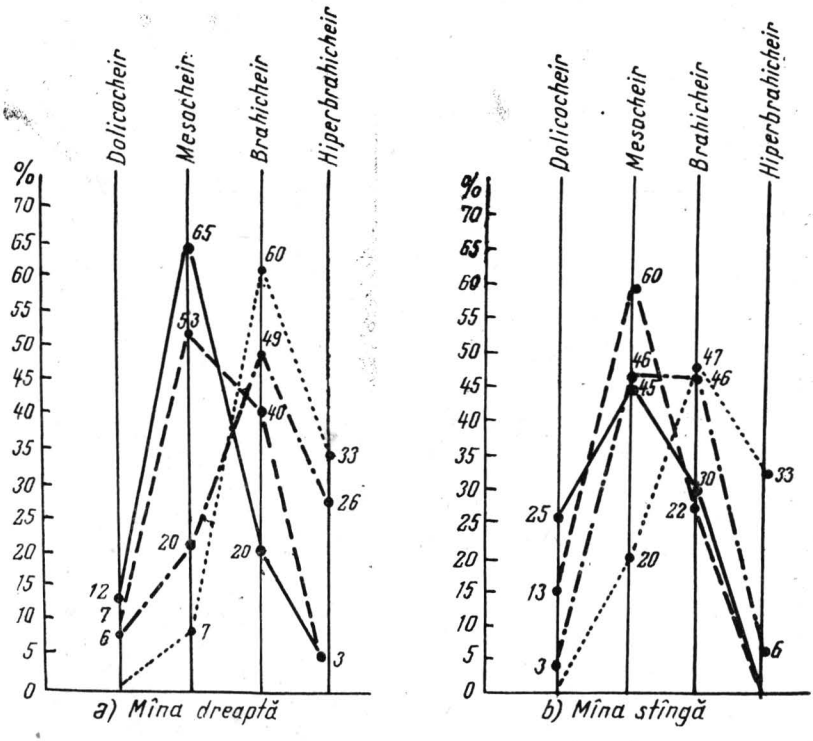

Fig. 2. — Variaţia indicelui mîinii în funcţie de sex şi vîrstă la populaţia din Măgura. (—) bărbaţi, (— — —) bărbaţi peste 55 de ani, (—.—.—.) femei, (.....) femei peste 55 de ani.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Distribuţia procentuală a caracterelor mîinii la populaţia din Măgura

Caracterul	Variabilitatea caracterului	♂			♀		
		N	%	N total	N	%	N total
Membrana interdigitală	slab dezvoltată	13	32,50		10	23,80	
	mediu dezvoltată	20	50,00	40	26	61,90	42
	bine dezvoltată	7	17,50		6	14,30	
Lungimea degetului 1	sub niv. artic. falangei II	70	87,50		79	94,05	
	la niv. artic. falangei II	10	12,50	80	5	5,95	84
	peste niv. artic. falangei II	—	—		—	—	
Formula digitală	între 20—55 ani 3.4.2.	66	82,50		41	48,80	
	între 20—55 ani 3.2.4.	7	8,75	80	20	23,80	84
	între 20—55 ani 3.2.=4	7	8,75		23	27,40	
	peste 55 ani 3.4.2.	26	86,66		24	80,00	
	peste 55 ani 3.2.4.	2	6,67	30	3	10,00	30
	peste 55 ani 3.2.=4.	2	6,67		3	10,00	

tegoria frecvenţei maxime, pe cînd la bărbaţi maxima creşterii are loc în categoria imediat superioară.

După Büchi, la adulţi are loc o creştere treptată atît a lăţimii, cît şi a lungimii mîinii. Dacă asupra creşterii lăţimii autorii sînt unanim de acord în privinţa creşterii, în lungime există controverse. Peter observă din contră o scădere a lungimii. În tot cazul această creştere a indicelui poate fi atribuită şi unei creşteri în lăţime a palmei în care factorul muncă fizică are un rol foarte important, dar, după părerea noastră, cel puţin în parte se explică în cazul unor subiecţi de peste 60 de ani, şi prin incapacitatea de extensie totală a palmei şi de aici, desigur, şi valori mai mici ale lungimii şi o creştere valorică a indicelui.

F o r m u l a d i g i t a l ă. Această problemă a formulei digitale a dat naştere la multe discuţii contradictorii şi a dus la elaborarea unor serii de teorii şi ipoteze. Deşi majoritatea autorilor (Weissenberg, Ecker) consideră că raportul dintre degetele 2 şi 4 nu pot constitui un punct de plecare în comparaţia dintre om şi maimuţă şi el nu poate fi considerat ca un criteriu de diferenţiere rasială sau sexuală, ci trebuie privit ca o particularitate individuală, totuşi după cercetările de pînă acum apare ca sigur că la femei găsim o proeminenţă procentual mai ridicată a degetului 2. Acest fapt este foarte evident la lotul nostru de subiecţi de la Măgura. Valoarea formulei 3.4.2 la bărbaţii de la Măgura este foarte ridicată, dar acest lucru nu trebuie să mire, majoritatea lor fiind muncitori la întreprinderile industriale din împrejurimi. Or, este bine ştiut şi stabilit de către Matzdorff şi Rösler că în straturile sociale de bază şi în special în cazul muncilor fizice grele, procentul formulei 3.4.2 creşte.

Comparînd din nou procentele formulelor digitale din primul lot (20—55 de ani) cu repartiţia frecvenţei în cadrul celui de-al doilea lot

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

(peste 55 de ani), se observă o creştere procentuală a tipului ulnar. Deşi formula digitală care predomină la adult este 3.4.2, totuşi repartiţia formulei pe clase de vîrstă ne arată la 20—25 de ani o repartiţie aproximativ egală a celor două formule. În continuare, procentul tipului ulnar creşte, pe cînd cel radial descreşte. Aceste modificări se datorează, probabil, unor cauze de ordin funcţional. Din păcate această problemă este puţin studiată. Totuşi se ştie că o activitate intensă a degetului 2 produce normal o mai puternică dezvoltare musculară în această porţiune ceea ce duce la împingerea spre partea radială a articulaţiei de bază a degetului 2, şi astfel proeminenţa lui scade. Şi Rösler, în studiile sale, constată astfel de modificări datorite factorului muncă.

Ţinînd cont că în cursul ontogenezei există modificări atît ale formulei digitale, cît şi a indicelui mîinii, am încercat să stabilim, pe un lot lărgit (190 de femei şi 160 de bărbaţi), eventuala existenţă a unei corelaţii între cele două valori, prin calcularea lui X^2. La femei valorile lui P sînt semnificative (dreapta $P \approx 0{,}03$; stînga $P \approx 0{,}01$), iar la bărbaţi doar la stînga P se menţine semnificativ cu o valoare de $\approx 0{,}05$, pe cînd la dreapta este nesemnificativ $P \approx 0{,}70$.

Ca şi în cazul altor populaţii, şi aici se întîlneşte un procent de asimetrii dreapta-stînga ale formulei digitale. La bărbaţi acest procent este de 15%, iar la femei 16,66%. Distribuţia asimetriilor formulei digitale este redată în tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

Distribuţia asimetriilor formulei digitale la Măgura (20—55 de ani)

Sex	dr. 3.2.4. st. 3.4.2.	dr. 3.4.2. st. 3.2.4.	dr. 3.2.=4 st. 3.4.2.	dr. 3.4.2. st. 3.2.=4.	dr. 3.2.4. st.3.2.=4.	dr. 3.2.=4. st. 3.2.4.
♂	16,67	—	16,67	33,33	—	33,33
♀	14,29	14,29	14,29	—	42,84	14,29

Membrana interdigitală. Predomină forma medie urmată de cea slab dezvoltată. După Saller diferenţierile individuale pot fi explicate funcţional, o muncă grea pretinzînd şi o membrană bine dezvoltată, pe cînd slaba dezvoltare a acesteia trebuie pusă în legătură cu o afinare continuă a funcţiei mîinii.

Lungimea degetului 1. Ca şi în celelalte sate studiate, forma la care degetul 1 ajunge sub nivelul articulaţiei falangei II a degetului 2 este larg răspîndită la ambele sexe, dar mai frecventă la femei.

DIE MORPHOLOGIE DER HAND IM DORFE MĂGURA—BRAN

ZUSAMMENFASSUNG

Nach einem anthropologischen und morphologischen Studium an der menschlichen Hand, bei einer Bevölkerung des Dorfes Măgura, konnte man folgendes feststellen: Der Handindex wächst bei Männern und

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Frauen mit dem Alter. Die Verhältnisse an beiden Händen sind nicht immer die gleichen und zwar sind bei Männern in 15% und bei Frauen in 16,66% der Fälle die relative Fingerlänge von rechts und links verschieden. Es wurde auch eine größere prozentuale Proeminenz des vierten Fingers, bei Männern, festgestellt.

Die Formel 3.2.4. ist häufiger in jüngeren Jahren.

Da der Handindex so wie auch die relative Fingerlänge mit dem Alter sich verändern, wurde der Korrelationsgrad (χ^2) zwischen diesen zwei Merkmalen ausgerechnet.

BIBLIOGRAFIE

1. Brenzina, E., Lebzelter, V. *Über die Dimensionen der Hand bei verschiedenen Berufen*, 1923, Arch. Hyg., 92, 53.
2. Büchi, E., *Beobachtungen über das Verhalten der Handform in postjuvenilen Alter*, 1949, Arch. J. Klaus Stf., 24.
3. Ecker, A., *Einige Bemerkungen über einen schwankenden Charakter in der Hand des Menschen*, 1875, Arch. Anthropol., 8, 67.
4. Grinţescu-Pop, S., Enăchescu, T., Graffé, L., *Tipul antropologic al populaţiei satului Şirnea*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *1*.
5. Martin-Saller, *Lehrbuch der Anthropologie*, 1957, Stuttgart.
6. Matsdorff, I., *Zur Anthropometrie der Hand. Ein Beitrag unter sozialbiologischen Gesichtspunkt*, 1968, Z. Morph. Anthrop., 60, 53.
7. Peter, O., *Anthropologische Untersuchung im Sernftal, Schweiz*, 1946, teză, Zürich.
8. Rösler, H., *Zum Alterswandel der Fingerlängeproportion*, 1957, Homo, 8, 81.
9. Schlaginhaufen, O., *Beobachtung über die Handform bei Schweizern*, 1932, Bull. Schweiz. Ges. Anthrop. Ethnol., 9, 29.
10. Schmidt, H., *Caracterele morfologice ale mîinii la populaţia satului Şirnea*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *2*.
11. Schmidt, H., *Hand morphological characters of the population in the Moeciu de Sus village*, Ann. roum. anthrop., 1971, 1971, 8, 85.
12. Verschuer, O., *Genetik des Menschen*, 1959, München.

Centrul de cercetări antropologice Bucureşti

Primit în redacţie la 10 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

OBSERVAȚII ASUPRA RELIEFULUI CUTANAT DIGITO-PALMAR ȘI PLANTAR LA POPULAȚIA DIN MĂGURA

DE

CORNELIU VULPE

572.524.12

Studiul dermatoglifelor la populația din satul Măgura contribuie, ca și celelalte lucrări de etnicitate, la cercetarea de tip complex a biologiei populațiilor de pe teritoriul țării noastre. De fapt, lucrarea se integrează în suita de publicații cu caracter antropologic privind această localitate.

Ca poziție geografică, satul Măgura face parte din grupul așezărilor umane de altitudine din zona Bran, cota la care este plasat fiind, totuși, ceva mai coborîtă decît celelalte două localități studiate de noi anterior (Fundata și Șirnea).

Pentru alcătuirea eșantionului s-a făcut o riguroasă selecție genealogică, fiind triate pentru acest studiu numai acele persoane cu o ascendență locală din cele mai vechi. Astfel, numărul persoanelor luate în studiu atinge cifra de 127, dintre care 57 de bărbați și 70 de femei.

1. RELIEFUL CUTANAT DIGITAL

Observîndu-se distribuția desenelor digitale în funcție de deget, așa cum apare în tabelul nr. 1, se constată că arcurile apar mai frecvent pe degetele II și III atît la bărbați, cît și la femei, în timp ce pe degetele I, IV și V ele au o fecvență scăzută la femei și aproape neglijabilă la bărbați. Lațurile radiale apar cu preponderență pe degetul II și foarte rar pe degetele I și III. O situație similară a distribuției se întîlnește la orientarea radială a desenelor unde frecvența cea mai crescută este pe degetul II și foarte scăzută pe degetele I și III. Lațurile ulnare au atît la bărbați, cît și la femei următoarea distribuție în suită: V>III>IV>

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Frecvența dermatoglifelor digitale în funcție de deget, mînă și sex la populația din Măgura

Deget	Sex	Mînă	A	Lr	Lu	ΣL	vR	vS	ΣV	r	s	u	Nr. degete
I	♂	d^n	—	1	20	21	23	10	33	2	18	34	54
		%	—	1,85	37,04	38,89	42,59	18,52	61,11	3,70	33,33	62,96	
		s^n	1	—	29	29	10	14	24	—	12	42	54
		%	1,85	—	53,70	53,70	18,52	25,92	44,44	—	22,22	77,78	
	♀	d^n	2	1	40	41	15	11	26	1	16	52	69
		%	2,90	1,45	57,97	59,42	21,74	15,94	37,68	1,45	23,19	75,36	
		s^n	7	—	41	41	11	10	21	1	14	54	69
		%	10,14	—	59,42	59,42	15,94	14,49	30,43	1,45	20,29	78,26	
II	♂	d^n	4	12	13	25	20	5	25	21	15	18	54
		%	7,40	22,22	24,07	46,30	37,04	9,26	46,30	38,89	27,78	33,33	
		s^n	4	15	18	33	9	8	17	24	8	22	54
		%	7,40	27,78	33,33	61,11	16,67	14,81	31,48	44,44	14,81	40,74	
	♀	d^n	13	9	27	36	16	4	20	14	18	37	69
		%	18,84	13,04	39,13	52,17	23,19	5,80	28,99	20,29	26,09	53,62	
		s^n	10	15	27	42	14	3	17	24	14	31	69
		%	14,49	21,74	39,13	60,87	20,29	4,35	24,64	34,78	20,29	44,93	
III	♂	d^n	1	1	41	42	8	3	11	4	2	48	54
		%	1,85	1,85	75,93	77,78	14,81	5,56	20,37	7,40	3,70	88,89	
		s^n	1	—	46	46	6	1	7	1	3	50	54
		%	1,85	—	85,19	85,19	11,11	1,85	12,96	1,85	5,56	92,59	
	♀	d^n	4	—	60	60	2	3	5	1	6	62	69
		%	5,80	—	86,95	86,95	2,90	4,35	7,25	1,45	8,70	89,85	
		s^n	14	2	50	52	3	—	3	2	12	55	69
		%	20,29	2,90	72,46	75,36	4,35	—	4,35	2,90	17,39	79,71	
IV	♂	d^n	—	—	33	33	20	1	21	1	9	44	54
		%	—	—	61,11	61,11	37,04	1,85	38,89	1,85	16,67	81,48	
		s^n	—	—	43	43	7	4	11	—	3	51	54
		%	—	—	79,63	79,63	12,96	7,41	20,37	—	5,56	94,44	
	♀	d^n	3	—	46	46	19	1	20	—	15	54	69
		%	4,35	—	66,66	66,66	27,54	1,45	28,99	—	21,74	78,26	
		s^n	5	—	54	54	8	2	10	—	6	63	69
		%	7,25	—	78,26	78,26	11,59	2,90	14,49	—	8,70	91,30	
V	♂	d^n	—	—	41	41	11	2	13	—	1	53	54
		%	—	—	75,93	75,93	20,37	3,70	24,07	—	1,85	98,15	
		s^n	1	—	48	48	3	2	5	—	—	54	54
		%	1,85	—	88,89	88,89	5,56	3,70	9,26	—	—	100	
	♀	d^n	1	—	62	62	6	—	6	1	3	65	
		%	1,45	—	89,85	89,85	8,70	—	8,70	1,45	4,35	94,20	69
		s^n	5	—	61	61	3	—	3	1	3	65	
		%	7,25	—	88,40	88,40	4,35	—	4,35	1,45	4,35	94,20	69

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

I > II, în timp ce verticilele se dispun într-o altă suită : I > II > IV > III > V. De aici se poate sesiza că cele mai multe laţuri ulnare se găsesc pe degetul V, iar cele mai puţine pe degetul II, pe cînd verticilele se găsesc mai frecvent pe degetul I şi mai puţin frecvent pe degetul V. Legat de situaţia de mai sus este şi orientarea ulnară a desenului, care apare mai adesea pe degetul V şi mai rar pe degetul II, în timp ce orientarea simetrică apare de cele mai multe ori pe degetul I şi de foarte puţine ori pe degetul V.

În privinţa distribuţiei desenelor digitale în funcţie de mînă şi sex (tabelul nr. 2), se constată că arcurile şi verticilele au o frecvenţă

Tabelul nr. 2

Frecvenţa dermatoglifelor digitale în funcţie de mînă şi sex, la populaţia din Măgura

Sex	Mînă	A	Lr	Lu	ΣL	VR	VS	ΣV	r	s	u	Nr. degete
♂	d	5 1,85	14 5,19	148 54,81	162 60,00	82 30,37	21 7,78	103 38,15	28 10,37	45 16,67	197 72,96	270
	s	7 2,60	15 5,55	184 68,15	199 73,70	35 12,96	29 10,74	64 23,70	25 9,26	26 9,63	219 81,11	270
	d+s	12 2,22	29 5,37	332 61,48	361 66,85	117 21,67	50 9,26	167 30,93	53 9,81	71 13,15	416 77,04	540
♀	d	23 6,67	10 2,90	235 68,11	245 71,01	58 16,81	19 5,51	77 22,32	17 4,93	58 16,81	270 78,26	345
	s	41 11,88	17 4,93	233 67,54	250 72,47	39 11,30	15 4,35	54 15,65	28 8,12	49 14,20	268 77,68	345
	d+s	64 9,27	27 3,91	468 67,83	495 71,74	97 14,06	34 4,93	131 18,99	45 6,52	107 15,51	538 77,97	690
♂+♀		76 6,18	56 4,55	800 65,04	856 69,59	214 17,40	84 6,83	298 24,23	98 7,97	178 14,47	954 77,56	1230

ce concordă cu schema clasică (♂ şi ♀), pe cînd laţurile radiale se dispun invers faţă de schema clasică (s > d în loc de d > s). De asemenea, o uşoară tendinţă de inversiune se observă şi la laţurile ulnare întîlnite la bărbaţi, unde d ⩾ s în loc de s > d.

	♂	♀	*Schema clasică*
A :	s > d	s > d	s > d
Lr :	s ⩾ d	s > d	d > s
Lu :	s > d	d ⩾ s	s > d
V :	d > s	d > s	d > s

Repartiţia desenelor în funcţie de sex (tabelul nr. 2) arată că la femei sînt mai frecvente arcurile şi laţurile radiale, pe cînd la bărbaţi mai numeroase sînt verticilele şi laţurile ulnare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

2. RELIEFUL CUTANAT PALMAR

Urmărind traseul principalelor creste papilare palmare se constată că atît la bărbaţi, cît şi la femei ele au o direcţie mai oblică la mîna stîngă şi mai transversală la mîna dreaptă (tabelul nr. 3). Astfel, se observă că linia A se termină de cele mai multe ori în punctele 3 şi 2 la

Tabelul nr. 3

Traseul principalelor creste papilare palmare la populaţia din Măgura

Puncte de terminaţie	Stînga								Dreapta							
	D		C		B		A		A		B		C		D	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a) Bărbaţi																
1							2	3,51								
2							15	26,32	1	1,75						
3							32	56,14	14	24,56						
4					1	1,75	7	12,28	22	38,60						
5′					32	56,14	1	1,75	18	31,58	11	19,30				
5″			19	33,33	14	24,56			2	3,51	20	35,09	6	10,53		
6											1	1,75				
7	20	35,09	14	24,56	10	17,54					24	42,11	22	38,60	6	10,53
8											1	1,75				
9	26	45,61	11	19,30									20	35,09	25	43,86
10													1	1,75	1	1,75
11	11	19,30													25	43,86
0			1	1,75									3	5,26		
X			7	12,28									2	3,51		
x			5	8,77									3	5,26		
N	57		57		57		57		57		57		57		57	
b) Femei																
1							5	7,14								
2							7	10,00								
3					1	1,43	31	44,29	13	18,57						
4							20	28,57	32	45,71						
5′					25	35,71	7	10,00	24	34,29	6	8,57				
5″			14	20,00	28	40,00			1	1,43	20	28,57	3	4,29		
6											1	1,43				
7	14	20,00	18	25,71	16	22,86					43	61,43	19	27,14	3	4,29
8																
9	42	60,00	15	21,43									33	47,14	23	32,85
10															1	1,43
11	14	20,00													43	61,43
0			12	17,14									10	14,29		
X			5	7,14									4	5,71		
x			6	8,57									1	1,43		
N	70		70		70		70		70		70		70		70	

mîna stîngă a bărbaţilor şi punctele 3 şi 4 la mîna stîngă a femeilor, în timp ce la mîna dreaptă ea se termină cel mai frecvent în punctele 4 şi 5′ (♂ şi ♀). Linia B, cel mai adesea se termină în punctele 5′ şi 5″

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

la mîna stîngă și în punctele 5″ și 7 la mîna dreaptă a ambelor sexe. Pentru linia C, frecvențele cele mai ridicate se grupează în jurul punctelor 5″, 7 și 9 la mîna stîngă și în punctele 7 și 9 la mîna dreaptă (♂ și ♀). Tot la această linie apar și forme reducționale notate cu O, X și x. Aceste forme apar în număr mai mare la mîna stîngă a ambelor sexe, iar ca o deosebire între sexe se observă că formele reducționale notate cu X și x sînt mai frecvente la bărbați, în timp ce forma reducțională notată cu O este mai des întîlnită la femei. În privința celei de-a 4-a linii papilare palmare (D), traseul ei se termină mai adesea în punctul 9 la mîna stîngă, iar la mîna dreaptă în punctele 11 și 9, atît la bărbați, cît și la femei.

Comparînd procentele din tabelul nr. 3 se constată că tendința spre oblicitate a principalelor creste papilare palmare la mîna stîngă este ușor accentuată la bărbați, în timp ce tendința spre transversalitate a liniilor la mîna dreaptă este ceva mai pronunțată la femei.

Tabelul nr. 4

Principalele formule ale lui Wilder la populația din Măgura

Formule	♂			♀			♂+♀
	s	d	s+d	s	d	s+d	
11—9—7	10 17,54	22 38,60	32 28,07	13 18,57	39 55,71	52 37,14	84 33,07
9—7—5	19 33,33	23 40,34	42 36,84	32 45,71	21 30,00	53 37,86	95 37,40
7—5—5	20 35,09	6 10,53	26 22,81	14 20,00	3 4,29	17 12,14	43 16,93
Alte formule	8 14,04	6 10,53	14 12,28	11 15,71	7 10,00	18 12,86	32 12,59
N	57	57	114	70	70	140	254

Aceeași situație se reflectă și în tabelul nr. 4, în care frecvența formulei 11—9—7, ce indică tendința spre transversalitate a liniilor, este mai crescută la mîna dreaptă a femeilor, în timp ce formula 7—5—5, ce indică tendința spre oblicitate a liniilor, arată că această tendință este mai accentuată la mîna stîngă a bărbaților.

Distribuția desenelor palmare la bărbați și femei arată că situația este puțin diferită la mîna dreaptă față de cea stîngă (tabelul nr. 5). Astfel, la mîna dreaptă frecvențele cele mai crescute ale desenelor palmare se întîlnesc în spațiile interdigitale IV și III, după care urmează în ordine descrescîndă regiunea hipotenară, regiunea tenară cu spațiul interdigital I și spațiul interdigital II. La mîna stîngă desenele se găsesc cel mai frecvent în spațiul interdigital IV, apoi în regiunea hipotenară și regiunea tenară cu spațiul I, după care urmează spațiile interdigitale III și II.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5

Frecvența dermatoglifelor palmare la populația din Măgura

Regiunea	♂			♀			♂+♀
	s	d	s+d	s	d	s+d	
Hipotenară	21 36,84	22 38,60	43 37,72	31 44,29	26 37,14	57 40,71	100 39,37
Tenară	12 21,05	6 10,35	18 15,79	12 30,00	21 17,14	33 23,57	51 20,08
Spațiul II	— —	2 3,51	2 1,75	— —	— —	— —	2 0,79
Spațiul III	10 17,54	23 40,35	33 28,95	15 21,43	32 45,71	47 33,57	80 31,49
Spațiul IV	34 59,65	30 52,63	64 56,14	38 54,29	29 41,43	67 47,86	131 51,57
N	57	57	114	70	70	140	254

Însumînd frecvențele de la mîna dreaptă cu cele de la mîna stîngă, rezultă o situație comună ambelor sexe, repartiția frecvențelor în suită fiind următoarea:

sp.IV>reg.hipot.>sp.III>reg.ten. +sp.I>sp.II.

Frecvența triradiusului axial indică un număr mai mare de poziții proximale și combinate atît la bărbați, cît și la femei, după care urmează, în ordinea descrescîndă, poziția mediană (t′) și apoi poziția distală (t″). În privința repartiției t-ului în funcție de latură se observă o ușoară creștere a numărului de poziții proximale la mîna stîngă a bărbaților în comparație cu mîna dreaptă, în timp ce la femei mîna stîngă prezintă un număr mai mare de poziții combinate față de dreapta (tabelul nr. 6).

3. RELIEFUL CUTANAT PLANTAR

Repartiția desenelor plantare în funcție de cele 5 regiuni tegumentare luate în considerație (regiunea tenară, cîmpurile 1, 2 și 3, precum și regiunea hipotenară) indică unele diferențe de latură comune ambelor sexe (tabelul nr. 7). Astfel, pentru regiunea tenară se observă că laturile cu orientare distală apar mai frecvent la piciorul drept, în timp ce verticilele atît cele monocentrice, cît și cele dublucentrice sînt mai des întîlnite la piciorul stîng. În cîmpul 1 se găsesc mai multe zone albe la piciorul drept, pe cînd în cîmpul 2 zonele albe sînt mai numeroase la piciorul stîng. (Prin zone albe înțelegem cîmpurile deschise lipsite de figuri.) Pentru cîmpul 3 se poate sesiza o diferență între cele două sexe prin faptul că apar mai multe zone albe la piciorul drept al bărbaților, în timp ce la femei ele sînt mai frecvente la piciorul stîng. O altă diferență legată de sex apare și în regiunea hipotenară a plantei, unde la bărbați zonele albe sînt mai numeroase la piciorul stîng, pe cînd la femei nu apar diferențe de latură. Situația se inversează în cîmpul 2,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Triradiusul axial la populația din Măgura

Mîna	♂				♀			
	t	t′	t″	ttu tt′etc.	t	t′	t″	ttu,tt′, etc.
d	22 38,60	11 19,30	2 3,50	22 38,60	27 40,30	13 19,40	2 2,99	25 37,31
s	24 42,11	10 17,54	1 1,75	22 38,60	24 35,82	12 17,91	2 2,99	29 43,28
d+s	46 40,35	21 18,42	3 2,63	44 38,60	51 38,06	25 18,66	4 2,98	54 40,30
N	57				67			

unde de data aceasta diferența de latură apare la femei, prin numărul mai crescut de laturi distale la piciorul drept, iar la bărbați nu există diferență de latură.

Distribuția desenelor în cele 5 regiuni ale plantei (tabelul nr. 7), arată atît la bărbați, cît și la femei, că în regiunea tenară cele mai des întîlnite desene sînt laturile distale și verticilele. În cîmpurile 1, 2 și regiunea hipotenară de cele mai multe ori apar zone albe, iar în cîmpul 2 se întîlnesc cu o frecvență apropiată de aceea din regiunea tenară laturile distale. Ca o particularitate legată de sex, se observă că laturile tibiale sînt mai numeroase în regiunea hipotenară la bărbați și în regiunea tenară la femei.

CONCLUZII

Din observațiile efectuate asupra reliefului cutanat digito-palmar și plantar la populația din Măgura, rezultă că din punct de vedere a distribuției desenelor digitale, atît la bărbați, cît și la femei arcurile apar mai frecvent pe degetele II și III, laturile radiale și în general desenele cu orientare radială se găsesc mai des pe degetul II, în timp ce laturile ulnare și în general desenele cu orientare ulnară sînt mai frecvente pe degetul V. Verticilele și implicit desenele cu orientare simetrică se întîlnesc mai des pe degetul I. Ca o particularitate legată de sex se poate sesiza că la femei sînt mai numeroase arcurile și laturile radiale, în timp ce la bărbați mai frecvente sînt verticilele și laturile ulnare.

În privința reliefului cutanat palmar, în afară de transversalitatea mai accentuată a crestelor la mîna dreaptă, se observă că distribuția desenelor în diferite regiuni ale palmei are o anumită ordine din care rezultă că cele mai multe desene se găsesc în spațiul interdigital IV și în regiunea hipotenară, iar cele mai puține se găsesc în spațiul interdigital II (♂ și ♀).

Triradiusul axial se întîlnește de cele mai multe ori în poziție proximală sau sub formă combinată (♂ și ♀).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 7

Frecvența dermatoglifelor plantare la populația din Măgura

Sex	Desen	T		C_1		C_2		C_3		H	
		s	d	s	d	s	d	s	d	s	d
Bărbați	O	3 5,26	3 5,26	40 70,18	43 75,44	19 33,33	14 24,56	46 80,70	50 87,72	51 89,47	48 84,21
	D	30 52,63	35 61,40	1 1,75	— —	28 49,12	28 49,12	5 8,77	5 8,77	— —	— —
	P	— —	— —	15 26,32	11 19,30	2 3,51	3 5,26	2 3,51	1 1,75	— —	— —
	T	5 8,77	4 7,02	— —	— —	— —	— —	4 7,02	1 1,75	6 10,53	8 14,04
	F	— —	1 1,75	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
	W	13 22,81	10 17,54	1 1,75	3 5,26	5 8,77	6 10,53	— —	— —	— —	1 1,75
	WS	6 10,53	4 7,02	— —	— —	3 5,26	6 10,53	— —	— —	— —	— —
	N	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
Femei	O	4 5,71	5 7,14	46 65,71	49 70,00	24 34,29	18 25,71	64 91,42	58 82,85	66 94,28	66 94,28
	D	29 41,43	38 54,29	3 4,29	2 2,86	32 45,71	40 57,14	3 4,29	7 10,00	— —	— —
	P	— —	— —	18 25,71	17 24,28	6 8,57	2 2,86	3 4,29	2 2,86	1 1,43	1 1,43
	T	6 8,57	7 10,00	— —	— —	— —	— —	— —	3 4,29	3 4,29	3 4,29
	F	1 1,43	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
	W	26 37,14	17 24,28	3 4,29	2 2,86	6 8,57	6 8,57	— —	— —	— —	—
	WS	4 5,71	3 4,29	— —	— —	2 2,86	4 5,71	— —	— —	— —	— —
	N	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Pe tegumentul plantar, în afară de unele deosebiri de latură, se observă că, atît la bărbați, cît și la femei, în regiunea tenară sînt mai frecvente lațurile distale și verticilele, în timp ce în cîmpurile 1, 2 și regiunea hipotenară de cele mai multe ori apar zone albe lipsite de figuri. În cîmpul 2 sînt aproape la fel de multe lațuri distale, ca și în regiunea tenară. Ca o deosebire legată de sex apare frecvența mai crescută a lațurilor tibiale în regiunea hipotenară la bărbați, pe cînd la femei ele sînt mai numeroase în regiunea tenară.

OBSERVATIONS SUR LE RELIEF CUTANÉ DIGITAL-PALMAIRE ET PLANTAIRE CHEZ LA POPULATION DE MĂGURA

RÉSUMÉ

L'auteur présente les fréquences d'apparition de certains types de dessin en différentes régions du tégument digital-palmaire et plantaire, ainsi que certaines différences en fonction du côté et du sexe.

Outre les cas communs, généralement rencontrés chez les populations étudiées auparavant, concernant le tégument digital-palmaire, ou tâche de présenter, en détail, les différences en fonction du côté et du sexe, mises en évidence au tégument plantaire. Ainsi, dans la région thénar, on observe une fréquence plus grande des chaînes distales au pied droit, alors que les verticilles sont plus fréquents au pied gauche, tant chez les hommes que chez les femmes. Dans les champs 1 et 3, ainsi que dans la région hypothénar le nombre de figure diminue, tandis que dans le champ 2, le nombre des chaînes distales se rapproche de celui de la région thénar. La répartition des dessins dans le champ 2 fait ressortir une différence de côté chez les femmes, par le nombre plus grand de chaînes au pied gauche, différence qui n'apparaît par chez les hommes.

BIBLIOGRAFIE

1. VULPE C., *Aspecte ale reliefului cutanat digito-palmar la populația din Fundata*, St. cerc. antropol., 1969, **6**, *1*.
2. VULPE C., *Observații asupra dermatoglifelor la populația din Șirnea*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *2*.
3. VULPE C., *Desenele papilare digitale, palmare și plantare la populația din Sohodol (Bran)*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*.

Centrul de cercetări antropologice București

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDIUL ANTROPOLOGIC AL POPULAȚIEI DIN SATUL SĂLIȘTEA DE SUS (JUD. MARAMUREȘ)

VARIABILITATEA CARACTERELOR CEFALO-FACIALE ȘI TIPUL ANTROPOLOGIC AL POPULAȚIEI DIN SATUL SĂLIȘTEA DE SUS

DE

MARIA CRISTESCU, D. BOTEZATU și OLIMPIA TUDOSE

572.54

Caracterizarea antropologică a populației din satul Săliștea de Sus este realizată pe baza unui eșantion de 100 de bărbați și 100 de femei, ai căror părinți și bunici sînt originari din acest sat.

TENDINȚA DE VARIABILITATE A DIAMETRELOR ȘI INDICILOR CEFALO-FACIALI

Valorile medii ale caracterelor cefalo-faciale ale populației din satul Săliștea de Sus, diferențiate pe sexe, sînt înscrise în tabelul nr. 1, iar repartițiile valorilor individuale pe categoriile scărilor clasice în tabelul nr. 2.

Din examinarea acestora rezultă că atît populația masculină, cît și cea feminină prezintă o calotă cefalică cu un diametru antero-posterior mediu de tip mijlociu și un diametru transversal mediu de tip larg.

Media indicelui cefalic este la bărbați ușor mai coborîtă decît la femei, dar apreciată după scara diferențiată pe sexe a lui Martin-Saller se situează la ambele sexe în categoria brahicrană, la limita superioară a acesteia. Repartiția pe categorii a valorilor individuale ale indicelui cefalic oferă o predominanță în categoria hiperbrahicrană, dar și cea brahicrană este bine reprezentată.

Caracteristicile înălțimii calotei sînt unitare la cele două sexe, acestea înscriind valori medii mijlocii cu tendință spre înalte, care dă un indice mediu vertico-longitudinal hipsicefal și un indice vertico-transversal metriocefal.

Valorile individuale ale indicelui vertico-longitudinal se încadrează aproape în totalitate în categoria hipsicefală atît la femei, cît și la bărbați, iar cele ale indicelui vertico-transversal în categoria metriocefală.

ST. CERC. ANTROPOL., 1072, T. 9, NR. 2, P. 177–186

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Parametrii de poziţie şi dispersie ai principalelor caractere cefalo-faciale la populaţia din satul Săliştea de Sus

Caracterul	Bărbaţi (nr. =100)				Femei (nr. =100)			
	M	m	σ	V	M	m	σ	V
g — op	183,89	0,27	4,64	2,52	176,97	0,30	5,16	2,91
eu — eu	157,04	0,31	5,22	3,32	152,66	0,33	5,58	3,65
ft — ft	110,27	0,26	4,40	3,99	108,33	0,26	4,37	4,03
t — v	125,48	0,33	5,59	4,45	119,82	0,24	4,07	3,39
n — gn	124,20	0,36	6,06	4,87	114,58	0,29	4,92	4,29
zy — zy	141,51	0,30	5,02	3,54	134,96	0,28	4,69	3,47
n — sto	77,97	0,20	3,88	4,97	72,28	0,23	3,92	5,42
n — sn	54,46	0,20	3,46	6,35	51,71	0,20	3,44	6,65
go — go	109,87	0,36	6,13	5,57	102,68	0,32	5,39	5,24
al — al	32,55	0,14	2,48	7,61	31,31	0,14	2,49	7,95
Ind. cefalic	85,25	0,21	3,62	4,24	86,27	0,22	3,71	4,30
Ind. vertico-transv.	79,84	0,20	3,41	4,27	78,48	0,19	3,20	4,07
Ind. vertico-long.	68,13	0,18	3,11	4,56	67,76	0,15	2,64	3,89
Ind. fr.-par.	70,19	0,17	2,93	4,17	70,83	0,18	3,09	4,36
Ind. jugo-par.	90,01	0,16	2,79	3,09	88,31	0,19	3,20	3,62
Ind. jugo-mand.	77,54	0,21	3,60	4,64	75,98	0,21	3,51	4,61
Ind. fr.-jug.	77,77	0,16	2,70	3,47	80,22	0,20	3,37	4,20
Ind. fac. tot.	87,76	0,26	4,67	5,32	84,76	0,26	4,37	5,15
Ind. fac. sup.	54,97	0,17	2,98	5,42	53,52	0,18	3,13	5,84
Ind. nazal	59,62	0,33	5,50	9,22	61,25	0,37	6,18	10,08
Statura	167,05	0,35	5,92	3,54	154,48	0,29	4,93	3,19

Fruntea este în mod majoritar largă, indicele fronto-parietal fiind atît la femei, cît şi la bărbaţi de tip eurimetop.

Faţa este relativ înaltă şi mijlociu de largă, media indicelui facial total situîndu-se la ambele sexe la limita dintre categoria mezoprosopă şi cea leptoprosopă. Lărgimea goniacă a mandibulei înscrie, în raport de scara Weninger, frecvenţe majoritare în categoria foarte largă la bărbaţi şi în cea largă la femei, dar mediile indicelui jugo-mandibular, apreciate după scara Lebzelter-Saller, se încadrează în categoria mijlocie la ambele sexe, contrar celor aşteptate. În adevăr, avînd în vedere că mediile lărgimii feţei sînt de tip mijlociu (după scara Lebzelter-Saller), iar lărgimea goniacă de tip larg (după scara Weninger) indicele jugo-mandibular ar fi trebuit în medie să fie de tip larg (după scara Lebzelter-Saller). Aceasta se explică, desigur, prin faptul că construirea scării pentru diametrul bigoniac s-a făcut pe baza unei populaţii diferite de cea care a servit pentru constituirea scării diametrului bizigomatic şi a indicelui jugo-mandibular. Se demonstrează astfel, încă o dată, necesitatea realizării unor scări pentru diversele caractere antropometrice pe baza unei aceleiaşi serii cît mai bine reprezentată numeric şi populaţionist.

În ceea ce priveşte caracteristicile antropometrice ale nasului, înălţimea sa este în medie de tip mijlociu la ambele sexe, dar frecvenţele maxime sînt înregistrate la bărbaţi în categoriile mijlocie şi scurtă, iar la femei în categoriile mijlocie şi lungă. Lărgimea nasului înscrie frecvenţa maximă şi media sa în categoria îngustă la bărbaţi, dar la femei frecvenţele sînt practic egale în categoriile îngustă şi mijlocie, media fiind de tip mijlociu. Indicele nazal oferă o medie de tip leptorin la bărbaţi şi mezorin la femei (după scara Eickstedt).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Repartiția pe categorii a dimensiunilor și indicilor cefalici la seria masculină și feminină din satul Săliștea de Sus

Caracterul	Bărbați		Femei	
	Categoria	N	%	N	%
g — op (scara Lebzelter-Saller)	f. scurt	—	—	—	—
	scurt	20	20,00	9	9,00
	mijlociu	41	41,00	36	36,00
	lung	34	34,00	47	47,00
	f. lung	5	5,00	8	8,00
eu — eu (scara Lebzelter-Saller)	f. îngust	—	—	—	—
	îngust	6	6,00	4	4,00
	mijlociu	41	41,00	26	26,00
	larg	41	41,00	55	55,00
	f. larg	12	12,00	15	15,00
Ind. cefalic (scara Martin-Saller)	hiperdolicocefal	—	—	—	—
	dolicocefal	—	—	1	1,00
	mezocefal	13	13,00	12	12,00
	brahicefal	38	38,00	30	30,00
	hiperbrahicefal	45	45,00	42	42,00
	ultrabrahicefal	4	4,00	5	5,00
t — v (scara Routil; pt. femei — 6 mm)	f. jos	—	—	—	—
	jos	9	9,00	2	2,00
	mijlociu	48	48,00	53	53,00
	înalt	35	35,00	43	43,00
	f. înalt	8	8,00	2	2,00
Ind. vertico-longitudinal (scara Martin-Saller subîmpărțită)	camecefal	—	—	—	—
	ortocefal	2	2,00	2	2,00
	moderat	45	45,00	53	53,00
	mijlociu	47	47,00	44	44,00
	marcat	6	6,00	1	1,00
Ind. vertico-transversal (scara Martin-Saller)	tapeinocefal	39	39,00	57	57,00
	metriocefal	54	54,00	41	41,00
	acrocefal	7	7,00	2	2,00
ft — ft (scara Martin-Saller)	f. îngustă	—	—	—	—
	îngustă	1	1,00	—	—
	mijlocie	20	20,00	38	38,00
	largă	60	60,00	55	55,00
	f. largă	19	19,00	7	7,00
Ind. fronto-parietal (scara Martin-Saller)	stenometop	5	5,00	1	1,00
	metriometop	36	36,00	23	23,00
	eurimetop	59	59,00	76	76,00

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

continuare tab. nr. 2

Caracterul	Bărbaţi		Femei	
	Categoria	N	%	N	%
zy — zy (scara Lebzelter-Saller)	f. îngust	—	—	—	—
	îngust	14	14,00	9	9,00
	mijlociu	63	63,00	47	47,00
	larg	19	19,00	39	39,00
	f. larg	4	4,00	5	5,00
Ind. parieto-jugal (scara Olivier)	mic	50	50,00	43	43,00
	mijlociu	37	37,00	35	35,00
	mare	13	13,00	22	22,00
Ind. fronto-jugal (scara Lebzelter-Saller)	f. îngust	1	1,00	—	—
	îngust	10	10,00	15	15,00
	mijlociu	69	69,00	59	59,00
	larg	19	19,00	25	25,00
	f. larg	1	1,00	1	1,00
go — go (scara Weninger)	f. îngust	—	—	1	1,00
	îngust	3	3,00	3	3,00
	mijlociu	21	21,00	10	10,00
	larg	27	27,00	46	46,00
	f. larg	49	49,00	40	40,00
Ind. jugo-mandibular (scara Lebzelter-Saller)	f. îngust	3	3,00	3	3,00
	îngust	20	20,00	14	14,00
	mijlociu	53	53,00	51	51,00
	larg	21	21,00	31	31,00
	f. larg	3	3,00	1	1,00
n — gn (scara Lebzelter-Saller)	f. joasă	1	1,00	1	1,00
	joasă	16	16,00	11	11,00
	mijlocie	30	30,00	30	30,00
	înaltă	38	38,00	46	46,00
	f. înaltă	15	15,00	12	12,00
Ind. facial total (scara Martin-Saller)	hipereuriprosop	1	1,00	4	4,00
	euriprosop	18	18,00	14	14,00
	mezoprosop	36	36,00	35	35,00
	leptoprosop	33	33,00	35	35,00
	hiperleptoprosop	12	12,00	12	12,00
n — sto (scara Weninger; pt. femei scară proprie)	f. jos	—	—	—	—
	jos	—	—	—	—
	mijlociu	1	1,00	4	4,00
	înalt	43	43,00	41	41,00
	f. înalt	56	56,00	55	55,00
Ind. facial superior (scara Martin)	hipereurien	—	—	4	4,00
	eurien	17	17,00	28	28,00
	mezen	59	59,00	56	56,00
	lepten	20	20,00	12	12,00
	hiperlepten	4	4,00	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

continuare tab. nr. 2

Caracterul	Bărbați			Femei	
	Categoria	N	%	N	%
n — sn (scara E. von Eickstedt; pt. femei — 4 mm)	f. scurtă	7	7,00	8	8,00
	scurtă	30	30,00	17	17,00
	mijlocie	34	34,00	36	36,00
	lungă	18	18,00	21	21,00
	f. lungă	11	11,00	18	18,00
al — al (scara E. von Eickstedt; pt. femei — 3 mm)	f. îngustă	28	28,00	8	8,00
	îngustă	44	44,00	39	39,00
	mijlocie	24	24,00	38	38,00
	largă	4	4,00	13	13,00
	f. largă	—	—	2	2,00
Ind.nazal (scara Martin-Saller)	hiperleptorin	25	25,00	16	16,00
	leptorin	72	72,00	76	76,00
	mezorin	3	3,00	8	8,00
	camerin	—	—	—	—
	hipercamerin	—	—	—	—
Ind. nazal (scara E. von Eickstedt)	f. îngust	25	25,00	16	16,00
	îngust	30	30,00	27	27,00
	mijlociu	27	27,00	32	32,00
	larg	15	15,00	17	17,00
	f. larg	3	3,00	8	8,00

Referindu-ne acum la raportul dintre dimensiunile calotei cefalice și ale masivului facial, se constată o dezvoltare armonică între diametrul transversal al feței și diametrul calotei, atît indicele jugo-parietal, cît și cel jugo-frontal fiind în medie la ambele sexe de tip mijlociu.

Raportul dintre înălțimea totală a feței și cea a calotei $\left(\frac{n-gn}{t-v}\right)$ înregistrează la ambele sexe valori subunitare, dar mai scăzute la femei (95,62) decît la bărbați (98,97), dovedind la primele o reducere mai accentuată a diametrului vertical al feței față de cel al calotei.

INTENSITATEA DISPERSĂRII UNOR CARACTERE METRICE

În scopul unei aprecieri comparative a intensității dispersiei unor caractere metrice cefalo-faciale ale populației din satul Sălișteа de Sus, ne-am servit de deviațiile standard calculate de Howells pentru mai multe populații masculine selecționate, calculînd în raport de acestea *sigma ratio* sau indicele sigmatic, propus de acest autor. Rezultatele sînt grupate în tabelul nr. 3.

Din analiza datelor prezentate rezultă că, exceptînd lărgimea bigoniacă și indicele cefalic, populația masculină din satul Sălișteа de Sus

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Variabilitatea caracterelor metrice la seria masculină de la Săliştea de Sus comparativ cu cea medie

Caracterul	σ medie	σ Săliştea	Ind. sigmatic
Lungimea capului	6,23	4,64	74,47
Lărgimea capului	5,24	5,22	99,61
Înălţimea feţei	6,43	6,06	94,24
Lărgimea feţei	5,28	5,02	95,07
Lărgimea bigoniacă	5,79	6,13	105,87
Înălţimea nasului	3,77	3,46	91,77
Lărgimea nasului	2,92	2,48	84,93
Ind. cefalic	3,39	3,62	106,78
Ind. facial	5,09	4,67	91,74
Ind. nazal	7,82	5,50	70,33

prezintă o variabilitate individuală mai redusă a caracterelor metrice considerate decît cea obţinută de Howells. Dispersia cea mai restrînsă a fost întîlnită pentru indicele nazal, lungimea capului şi lărgimea nasului, caractere pentru care s-au obţinut valorile cele mai scăzute ale indicelui sigmatic.

Existenţa unei endogamii destul de pronunţate în satul Săliştea de Sus ar putea reprezenta o explicaţie pentru această diminuare a variabilităţii caracterelor polifactoriale considerate puţin sensibile la influenţele factorilor de mediu.

Avînd în vedere însă caracterul contradictoriu al datelor obţinute de diverşi autori în această privinţă, un obiectiv interesant de urmărit ar fi gradul de endogamie în satele învecinate — Cuhea, Ieud şi Dragomireşti — studiate din punct de vedere antropologic şi la care s-a constatat o variabilitate relativ mai ridicată a caracterelor decît în satul Săliştea de Sus.

CARACTERELE SOMATOSCOPICE

Conturul feţei prezintă particularităţi dimorfice la bărbaţi, formele ovale şi pentagonoide fiind cele mai frecvente urmate apoi de cele trapezoidale şi rombice în timp ce la femei, forma net predominantă este cea ovală, cea pentagonoidă urmînd locul al doilea. Celelalte forme la femei sînt foarte rar întîlnite.

Malarele sînt în majoritate mijlociu de dezvoltate şi cu o poziţie intermediară. De remarcat la femei o frecvenţă relativ mai ridicată decît la bărbaţi a malarelor frontalizate şi puternice.

Nasul oferă atît la populaţia masculină, cît şi la cea feminină în mod majoritar un profil drept. În schimb, carenele convexe sînt mai slab reprezentate, iar cele concave deşi minoritare sînt totuşi prezente la femei, în timp ce la bărbaţi lipsesc. Vîrful nasului la toată populaţia este de cele mai multe ori drept, dar la femei se semnalează vîrful în sus în frecvenţe mai ridicate decît la bărbaţi.

La ambele sexe bărbia proeminentă şi mijlociu de înaltă este cea mai frecventă, dar şi bărbia dreaptă este adeseori întîlnită.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Ramul orizontal al mandibulei oferă în marea majoritate a cazurilor o orientare de tip intermediar, dar și tipul oblic întrunește procente importante.

Forma occipitalului manifestă o puternică distribuție în categoria mijlociu de bombat la întreaga populație din Săliștea de Sus, occipitalele plate fiind foarte rare, relativ ceva mai frecvente sînt occipitalele bombate.

PIGMENTAȚIA

Populația adultă din satul Săliștea de Sus se remarcă printr-o heterocromie accentuată, înregistrînd frecvențe majoritare de păr brun atît la bărbați (92,00%), cît și la femei (94,00%), dar de ochi intermediari (47,00% la bărbați și 55,00% la femei). Un aspect dimorfic interesant din punct de vedere al pigmentației este prezența la femei a unei frecvențe mult mai scăzute de ochi deschiși (15,00%) decît la bărbați (34,00%), la primele ocupînd un al doilea loc după ochii intermediari, cei închiși (20,00%), care la bărbați sînt minoritari (19,00%). În ceea ce privește categoria de păr blond, ea este cu totul excepțională în satul Săliștea de Sus atît la femei, cît și la bărbați (1,00%), iar părul castaniu întrunește procente extrem de mici (7,00% la bărbați și 5,00% la femei).

TIPUL ANTROPOLOGIC

Complexul de caractere cefalo-faciale (dimensiunile, cît și nivelul proporțiilor), privit în context cu particularitățile somatice corporale, dovedește o frecvență predominantă a elementelor nordico-dinarice cu o diferențiere sexuală importantă a elementelor mediteraneene care se manifestă mai puternic la femei decît la bărbați. Acestea se exprimă printr-o statură relativ mai joasă la femei (mijlocie) decît la bărbați (supramijlocie), printr-o pigmentație relativ mai închisă a părului cu o frecvență mai rară de ochi deschiși (15,00% la femei și 34,00% la bărbați), printr-o frecvență mai mică de occipitale plate (9,00% față de 18,00%) și în general printr-o gracilizare relativ mai puternică cu tendință spre longitipizare. O relativ mai importantă contribuție la femei decît la bărbați o aduce și tipul est-europid manifestat prin frecvențe relativ mai mari de malare frontalizate, de fante palpebrale oblice și de nasuri cu carene concave și cu vîrful în sus.

DATE DE ORDIN COMPARATIV ȘI CONCLUZII

Caracteristicile antropologice ale populației din satul Săliștea de Sus, privite comparativ cu celelalte sate din Maramureș studiate pînă în prezent, se înscriu în aceeași tendință de variabilitate, imprimînd populației maramureșene un caracter relativ omogen. Calculînd coeficienții de distanță (C^2H, C^2Q și C^2P) pentru aprecierea diferențierilor, am obți-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

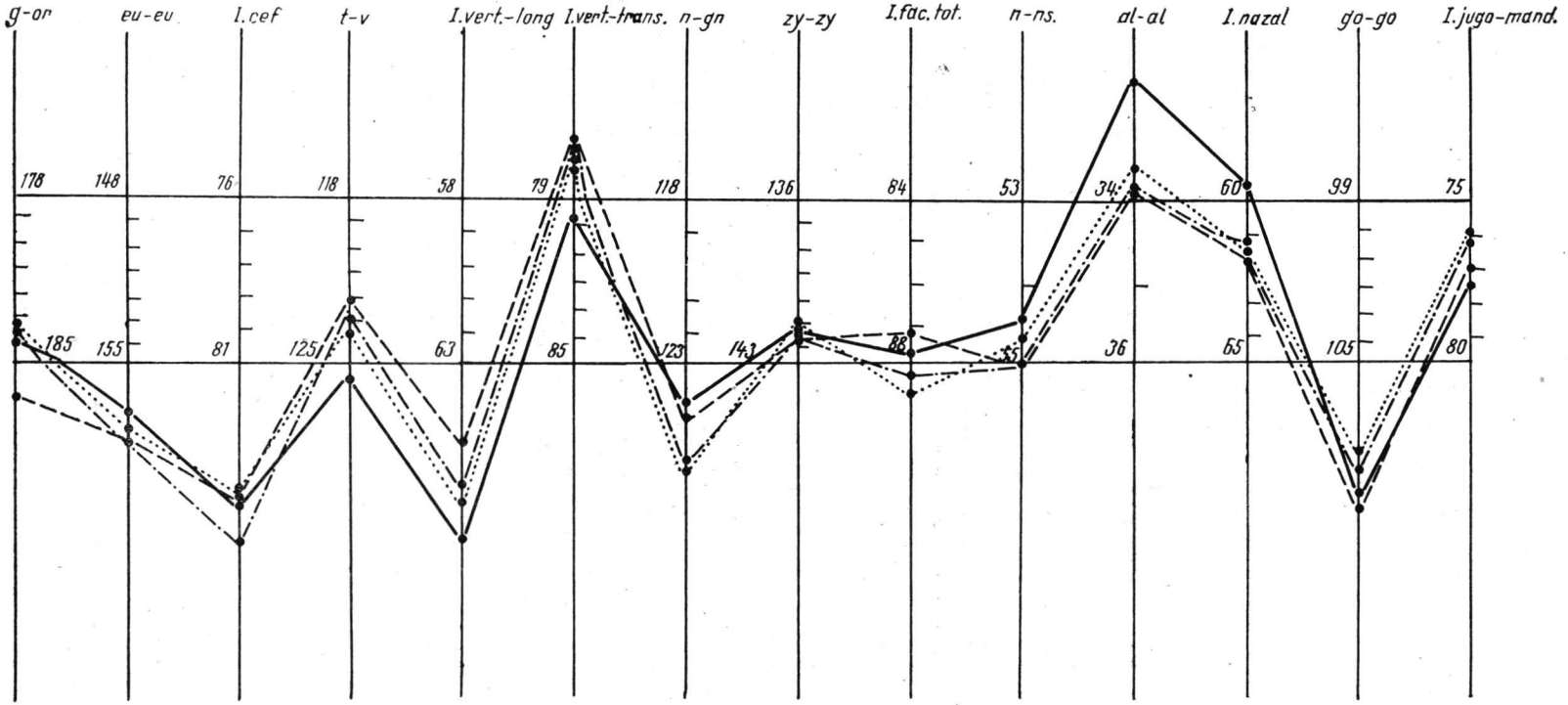

Fig. 1. — Morfograma cefalo-facială a populației masculine din satul Săliștea de Sus (——) comparativ cu populațiile din satele : Cuhea (— . — . — . —), Icuta (— — —), Drăgoiești (— — —).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

nut rezultate nesemnificative înregistrîndu-se totuși distanțe ușor mai ridicate ale populației din Sălișteа de Sus în raport de cele din satele Mara și Giulești (situate pe valea Marei) decît în raport de satele învecinate Cuhea, Ieud și Dragomirești (de pe valea Izei).

Tabelul nr. 4

Coeficienții de distanță între populația masculină de la Sălișteа de Sus și populațiile din satele Cuhea, Ieud, Dragomirești, Giulești și Mara

	Sălișteа de Sus în raport de:				
	Dragomirești	Cuhea	Ieud	Giulești	Mara
C^2H	0,09	0,09	0,07	0,13	0,15
C^2Q	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02
C^2P	0,07	0,07	0,05	0,12	0,13

Precizăm că s-au calculat coeficienții de distanță pentru următoarele caractere: lungimea și lărgimea capului, lungimea și lărgimea feței, lungimea și lărgimea nasului, indicele cefalic, indicele facial și indicele nazal.

Ca microvariații la nivelul celor 4 sate de pe valea Izei, investigate pînă în prezent, semnalăm (așa cum ilustrează figura nr. 1 construit pentru seria masculină), prezența unor calote relativ mai înalte la populația din satul Sălișteа de Sus (125,5) față de populațiile din satele Cuhea (122,7), Ieud (123,2) și Dragomirești (122,0), imprimînd primei față de cealaltă o mai accentuată hipsicefalie. De asemenea fața populației din Sălișteа de Sus este mai scurtă decît la celelalte sate de pe valea Izei, dar lărgimea feței este practic egală la toate celelalte sate studiate. Nasul este relativ mai scurt, dar accentuat mai îngust în Sălișteа de Sus, imprimîndu-i acestei populații un caracter mai leptorin.

VARIABILITÉ DES CARACTÈRES CÉPHALO-FACIAUX ET LE TYPE ANTHROPOLOGIQUE DE LA POPULATION DE SĂLIȘTEA DE SUS

RÉSUMÉ

La population adulte de Sălișteа de Sus présente une calotte en moyenne brachycéphale, fortement hypsicéphale et métriocéphale, un massif facial mésoprosope à la limite de la leptoprosopie, un nez leptorhinien chez les hommes et mésorhinien chez les femmes.

La fréquence des types antropologiques prédominants sont un peu différents chez les deux sexes, chez les hommes les éléments dinariques et nordiques étant plus fréquemment représentés que chez les femmes, chez lesquelles prédominent les types méditerranoïde et nordique.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Comme l'indiquent les coefficients de distance C^2H, C^2Q, C^2P, la population de Sălişte a de Sus ne présente point de différences significatives en comparaison des autres villages de Maramureş étudiés jusqu'à présent, ce qui atteste le caractère relativement homogène de ces populations.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristescu Maria, D. Botezatu, M. E. Gramatopol-Roşca, C. Feodorovici, *Studiul morfologic şi tipologic al populaţiei din satul Giuleşti cu o privire specială asupra evoluţiei diacronice a unor caractere*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*.
2. Howells W.W., *Some uses of the standard deviation in anthropometry*, Hum. Biol., 1936, **8**.
3. Necrasov Olga, Maria Cristescu, D. Botezatu şi C. Feodorovici, *Studiul regiunii cefalofaciale, al pigmentaţiei şi al tipului antropologic din satele Cuhea, Ieud şi Dragomireşti*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*.
4. Necrasov Olga, Maria Cristescu, D. Botezatu şi C. Feodorovici, *Studiul morfologic şi tipologic al populaţiei din satul Mara*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*.
5. Penrose L. S., *Distance size and shape*, Anals of Eugenics, 1954, **18**.

Centrul de cercetări biologice Iaşi

Primit în redacţie la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CARACTERIZAREA CONFORMAȚIEI CORPORALE LA POPULAȚIA DIN SĂLIȘTEA DE SUS

DE

MARIA-ELENA GRAMATOPOL ROȘCA, ANA ȚARCĂ și GH. ȘTEFĂNESCU

572.5

MATERIALUL DE STUDIU și METODA DE LUCRU

Lucrarea de față se bazează pe studiul unui eșantion din populația adultă a satului Sălištea de Sus, reprezentat prin 100 de bărbați și 100 de femei de vîrstă cuprinsă între 20 și 60 de ani.

Au fost studiate un număr de 17 dimensiuni corporale, dintre care 10 au fost luate în considerație la aprecierea diagnozei constituționale, restul de 7 caractere fiind analizate separat.

Valorile statistice ale acestor dimensiuni, atît absolute, cît și relative, sînt prezentate în tabelul nr. 5.

În clasificarea tipurilor constituționale s-a utilizat sistemul lui M. Barbara.

În aprecierea variabilității caracterelor ce nu au intrat în studiul constituțional s-au folosit scările clasice de variabilitate.

REZULTATELE OBȚINUTE

1. VARIABILITATEA TIPURILOR CONSTITUȚIONALE

Analizînd caracteristicile populației din satul Sălištea de Sus din punct de vedere constituțional se constată, ca și pentru alte populații studiate de noi (5,6,8) prin aceeași metodologie, o predominanță a tipurilor constituționale longiline. În adevăr, așa cum se vede din tabelul nr. 1 în care au fost înscrise frecvențele de realizare ale tipurilor constituționale și subtipurilor lor, longitipii dețin 50% din populația masculină și 52% din cea feminină. Dintre subtipurile lor, mai frecvent este cel

ST. CERC. ANTROPOL., 1972, T. 9, NR. 2, P. 187–199

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

longitip cu antagonism, atît la bărbaţi, cît şi la femei (17% şi, respectiv, 22%), urmîndu-i ca frecvenţă longitipul excendentar T + < M + şi longitipul deficitar T — < M — .

Tabelul nr. 1

Repartiţia procentuală a indivizilor din satul Săliştea de Sus în categoriile sistemului de clasificare constituţională al lui M. Barbara

Categoria constituţională		Bărbaţi (N=100)	Femei (N=100)
Normotipi	Tip mediu $T_0 = M_0$	1,00	1,00
	Macrosomic armonic T + = M +	2,00	2,00
	Macrosomic armonic T — = M —	4,00	3,00
Longitipi	Longitip excedentar T + < M +	14,00	12,00
	Longitip excedentar To < M+	3,00	1,00
	Longitip cu antagonism T — < M +	17,00	22,00
	Longitip deficitar T — < M —	10,00	12,00
	Longitip deficitar T — < Mo	6,00	5,00
Brahitipi	Brahitip excedentar T + > M +	5,00	8,00
	Brahitip excedentar T + > Mo	7,00	6,00
	Brahitip cu antagonism T + > M —	13,00	14,00
	Brahitip deficitar T — > M —	16,00	11,00
	Brahitip deficitar To > M —	2,00	3,00

În cadrul brahitipilor, ce întrunesc 43% din populaţia masculină şi 42% din cea feminină, se remarcă frecvenţe ceva mai mari, în raport cu celelalte subtipuri a brahitipului deficitar T— >M — (16% la bărbaţi şi 11% la femei) şi a brahitipului cu antagonism (13% la bărbaţi şi 14% la femei).

Printre normotipi, ce totalizează numai 7% din bărbaţi şi 6% din femei, se remarcă frecvenţa uşor mai mare a subtipului microsomic armonic la ambele sexe (4% şi, respectiv, 3%).

2. VARIABILITATEA UNOR DIMENSIUNI ŞI INDICI CORPORALI

În ce priveşte dimensiunile ce nu au intrat în aprecierea tipului constituţional, populaţia din Săliştea de Sus se caracterizează prin următoarele :

Statura prezintă la bărbaţi o valoare medie de 167,05 cm, ce se situează la limita inferioară a categoriei supramijlocii a scării Martin, iar la femei o valoare medie de 154,48 cm, plasată în partea centrală a categoriei mijlocii a aceleiaşi scări, pentru femei. Repartiţia indivizilor în categoriile acestor scări arată predominanţa staturilor mari (30%) la bărbaţi şi a celor mijlocii (33%) la femei.

Menţionăm că faţă de scara Schmidt pentru statură, stabilită pe baza unei staturi medii apropiată ca valoare cu statura populaţiilor actuale din ţara noastră, populaţia din Săliştea de Sus se plasează prin valorile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

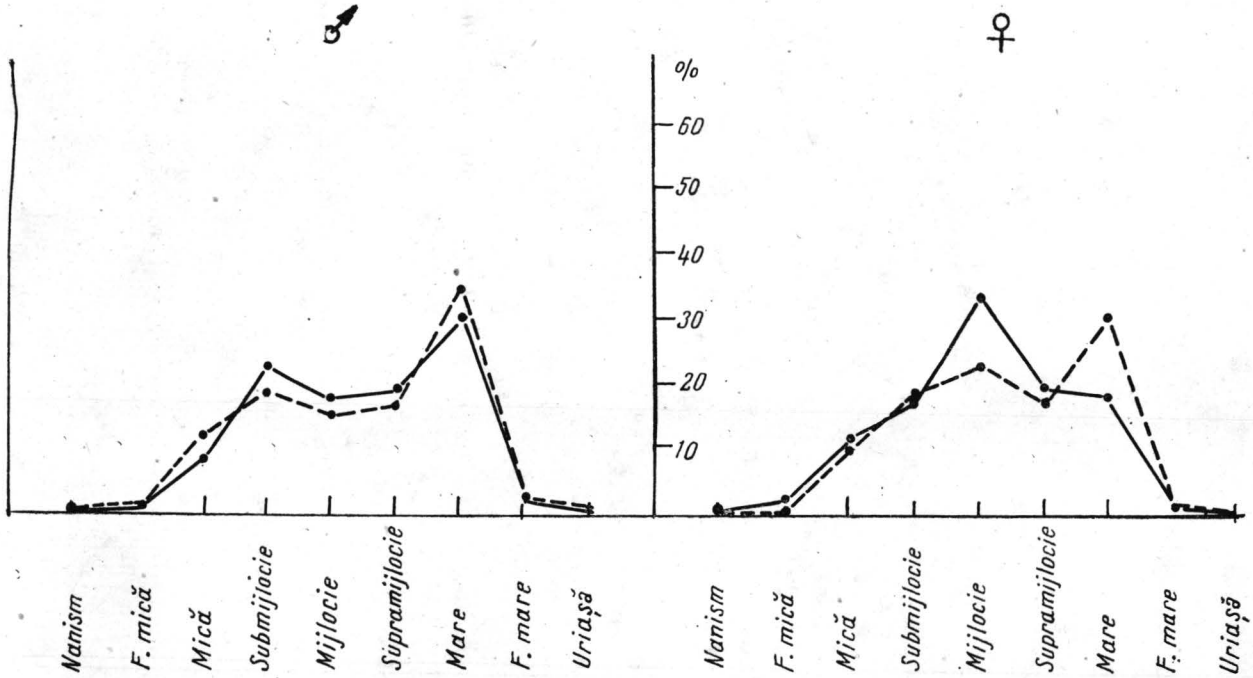

Fig. 1.—Repartiția procentuală a indivizilor în categoriile de statură (scara dimorfică Martin).

——— Săliște
- - - - - Bogdan-Vodă. Ieud. Dragomirești (serie sintetică).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ei medii în categoria staturilor mijlocii (la limita inferioară) la bărbați, și în categoria staturilor submijlocii (la limita superioară) la femei.

Indicele skelic. Valorile medii ale acestui indice, atît la bărbați (90,19), cît și la femei (86,89) se situează în categoria mesatiskel a scării

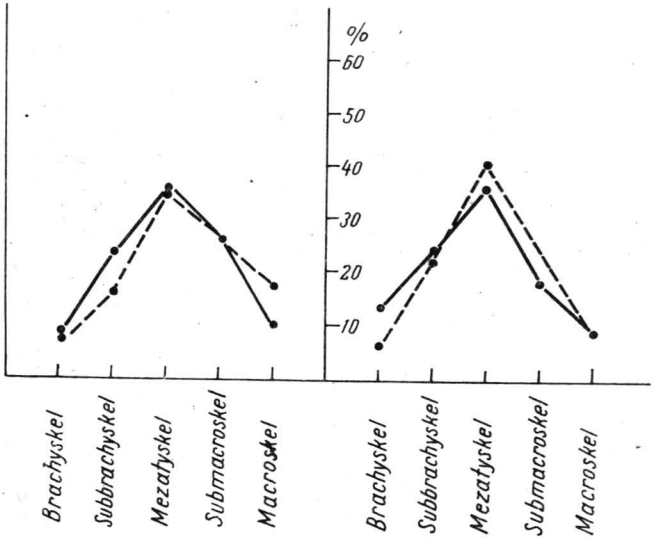

Fig. 2. — Repartiția procentuală a indivizilor în categoriile indicelui skelic (scara dimorfică Vandervael).
—— — Sălișteа de Sus
– – – – – Bogdan-Vodă, Ieud Dragomirești, (serie sintetică).

Vandervael, mai aproape de limita ei inferioară la femei decît la bărbați. Aceeași categorie de indice deține și frecvența maximă de indivizi: 34% la bărbați și 36% la femei.

Greutatea și indicele Rohrer. Valorile medii ale greutății la populația din satul Sălișteа de Sus sînt de 63,05 kg la bărbați și 57,96 kg la femei. Valorile indicelui Rohrer, care exprimă gradul de troficitate, sînt în medie de 13,61 la bărbați, situîndu-se în categoria indice ponderal puternic, și de 15,34 la femei, situîndu-se în categoria indice ponderal foarte puternic. Repartiția indivizilor în categoriile acestui indice prezintă predominanța formelor ponderal foarte puternic, mult mai marcată la femei (70%) decît la bărbați (32%).

Diametrul biacromian și indicele de lărgime a umerilor. În ce privește lărgimea umerilor, seria de bărbați se caracterizează printr-o valoare absolută medie de 38,41 cm și o valoare relativă medie a acestei dimensiuni (în raport de statură) de 23,00, ce se situează în categoria umeri largi (limita inferioară) a scării dimorfice Brugsch. Această categorie deține și frecvența maximă de indivizi (51%).

Femeile prezintă o valoare medie absolută de 35,06 cm și un indice de 22,59 situat în categoria umeri largi (la limita ei inferioară), în scara dimorfică Brugsch. Această categorie deține, ca și la bărbați, frecvența maximă (52%).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Diametrul bicristal și indicele de lărgime a bazinului. La bărbați lărgimea bazinului este de 28,19 cm în valoare absolută medie, de 16,80 în valoare relativă medie (în raport de statură), situîndu-se în categoria bazin mijlociu a scării dimorfice Brugsch, categorie în care se găsește și maximul de frecvență (46%).

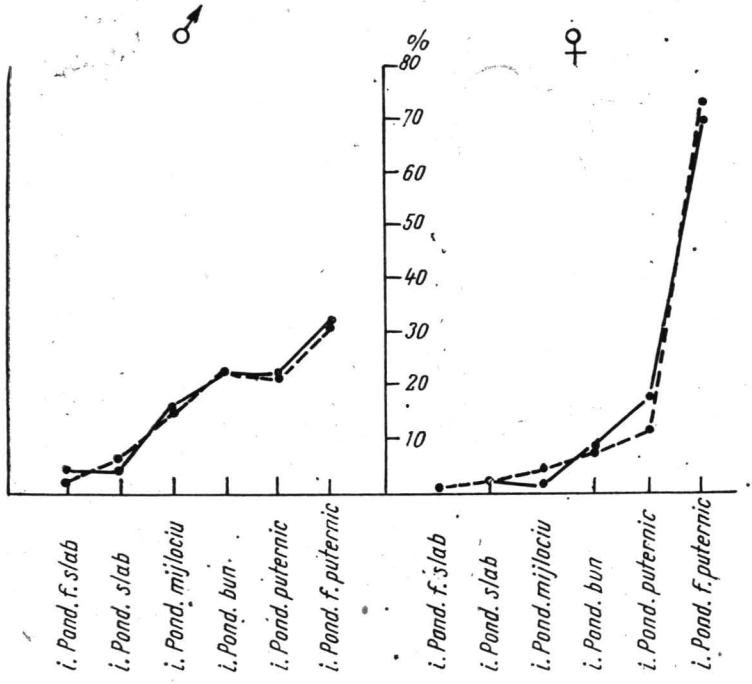

Fig. 3. — Repartiția procentuală a indivizilor în categoriile indicelui Rohrer.

——— Siliștea de Sus
– – – – – Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești (serie sintetică)

La femei această dimensiune prezintă o valoare absolută medie, ușor superioară celei a bărbaților, de 28,71 cm și o valoare relativă medie de 18,41, ce se plasează în categoria bazin mijlociu (la limita superioară) a scării dimorfice Brugsch. Repartiția în categoriile aceleiași scări prezintă maximul de frecvență în categoria bazinelor largi (48%).

Indicele acromio-iliac. Bărbații prezintă o valoare medie a acestui indice de 73,31, ce se situează în categoria trunchi intermediar (mai aproape de limita superioară) a scării unice Vallois, unde se plasează și maximul de frecvență (44%).

Femeile prezintă o valoare medie superioară celei a bărbaților, de 81,87, ce se situează în categoria trunchi rectangular a aceleiași scări, categorie ce deține 93% din indivizi.

Perimetrul brațului și indicele perimetrul braț/statură. În valoare absolută perimetrul brațului deține la bărbați o valoare medie superioară (28,44 cm) față de femei (27,06 cm), dar în valoare relativă femeile dețin o ușoară superioritate (16,78 media la bărbați și 17,25 la femei).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

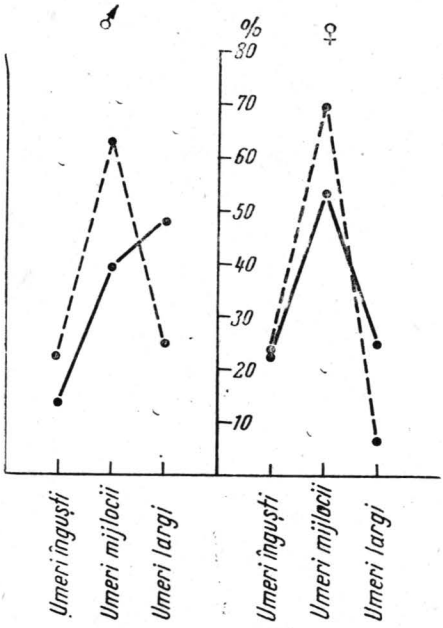

Fig. 4

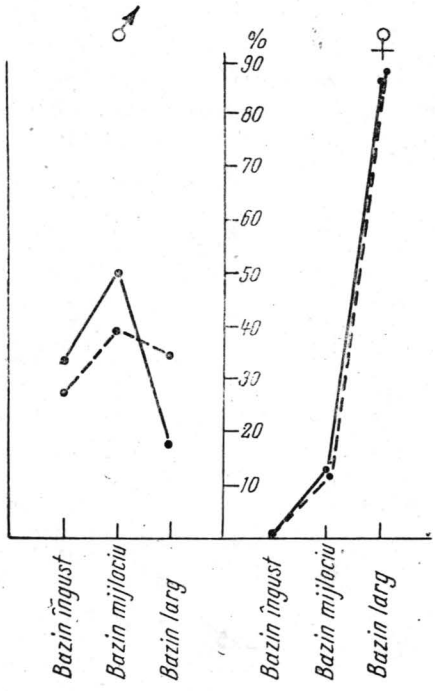

Fig. 5

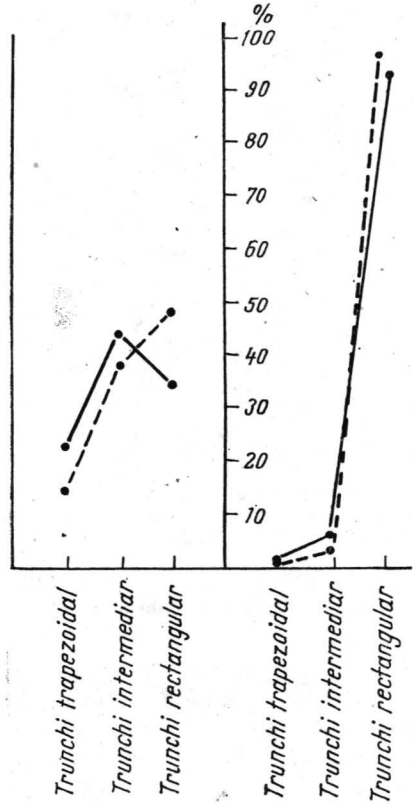

Fig. 4. — Repartiția procentuală a indivizilor în categoriile indicelui de lărgime a umerilor (scara unică Brugsch).

——— Săliștea de Sus
– – – – Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești (serie sintetică).

Fig. 5. — Repartiția procentuală a indivizilor în categoriile indicelui de lărgime a bazinului (scara unică Brugsch).

——— Săliștea de Sus
– – – – Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești (serie sintetică).

← Fig. 6. — Repartiția procentuală a indivizilor în categoriile indicelui acromio-iliac (scara unică Vallois).

——— Săliștea de Sus
– · – · – Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești (serie sintetică).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Perimetrul coapsă și indicele perimetrul coapsă/statură. Atît în valoare absolută, cît și în valoare relativă bărbații au un perimetru al coapsei inferior femeilor (49,28 cm și, respectiv, 29,18 la bărbați; 53,46 cm și, respectiv, 34,36 la femei).

Perimetrul toracic și indicele perimetrul toracic/statură. În valoare absolută (mult mai accentuat), dar și în valoare relativă, perimetrul toracic este superior la bărbați (92,43 cm și, respectiv, 55,15) față de femei (82,27 cm și, respectiv, 53,02).

COMPARAȚII ȘI CONCLUZII

Vom încerca acum să reliefăm caracteristicile populației din Săliștea de Sus față de ale altor populații învecinate studiate pînă în prezent. În ce privește aspectele constituționale, s-a putut realiza compararea cu populații de pe valea Izei (eșantionul sintetic de 124 de bărbați și 104 femei din Bogdan-Vodă, Ieud și Dragomirești (5), precum și de pe valea Marei (populația din Mara reprezentată prin 100 de bărbați și 100 de femei (6) și cea din Giulești reprezentată de asemenea prin 100 de bărbați și 100 de femei (8)). Pentru celelalte caracteristici ale conformației corporale ce nu intră în studiul constituțional, nu am dispus de date comparative decît pentru satele Bogdan—Vodă, Ieud și Dragomirești (7). Menționăm că în acest din urmă caz, pentru a putea paraleliza compararea structurii constituționale cu cea a altor caracteristici corporale, s-a analizat variabilitatea caracterelor considerate pe baza unei serii globale a satelor mai sus menționate (295 de bărbați și 304 femei, tabelul nr. 4), și nu pe baza valorilor fiecăruia în parte. Notăm, de asemenea, că în eșantionul sintetic ce cuprinde studiul constituțional al populației din aceste sate, ele sînt reprezentate în proporție aproximativ egală.

Pentru compararea structurii constituționale s-a utilizat procedeul de evidențiere a variabilității tipurilor constituționale de la o populație la alta prin stabilitrea diagnozei constituționale a indivizilor aparținînd unei populații, în funcție de valorile medii ale populației cu care se compară (metodă introdusă de unul din noi și descrisă în detaliu într-o lucrare anterioară (9).

Procedînd în acest mod, s-au analizat frecvențele de realizare ale tipurilor constituționale principale la populația din Săliștea de Sus, diagnosticate față de valorile medii ale acestei populații și față de valorile medii ale fiecărei populații de referință.

Așa cum se vede din valorile înscrise în tabelul nr. 2, populația din Săliștea de Sus, cu o ușoară predominanță longitipică, ne apare cu o tendință mai accentuată de longitipie considerînd-o în raport cu populațiile de referință, tendință ce o vom analiza în ordinea creșterii intensității ei.

Astfel, față de populația din Giulești, cea din Săliștea de Sus apare cu o frecvență ușor crescută a longitipiei (58% la bărbați și 56% la femei), valorile coborîte ale testului χ^2 (1,34 la bărbați și 0,32 la femei) arătînd însă că diferențele nu sînt semnificative statistic. În acest mod, structura constituțională a populației din Săliștea de Sus este foarte apropiată de a celei din Giulești, situație dealtfel evidentă și prin valorile medii ale principalelor caractere determinante ale tipului constituțional.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Frecvenţele principalelor tipuri constituţionale la populaţia din Săliştea de Sus în funcţie de valorile ei medii şi în funcţie de valorile medii ale populaţiilor de referinţă

	Bărbaţi			Femei		
	longitipi %	normotipi %	brahitipi %	longitipi %	normotipi %	brahitipi %
Populaţia din Săliştea de Sus în raport de valorile ei medii	50,00	7,00	43,00	52,00	6,00	42,00
Populaţia din Săliştea de Sus în raport de valorile medii ale populaţiei din Giuleşti	58,00	5,00	37,00	56,00	5,00	39,00
Populaţia din Săliştea de Sus în raport de valorile medii ale populaţiei din Mara	63,00	6,00	31,00	56,00	4,00	40,00
Populaţia din Săliştea de Sus în raport de valorile medii ale eşantionului sintetic din Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomireşti	73,00	4,00	23,00	76,00	5,00	19,00

Aşa cum se vede din tabelul nr. 3, aceste caractere fie că — aşa cum este cazul femeilor — prezintă valori foarte apropiate în ambele populaţii, fie că — aşa cum este cazul bărbaţilor — prezintă într-o populaţie (Giuleşti) valori mai coborîte decît în cealaltă populaţie (Săliştea de Sus), dar micşorarea lor la primii este aproximativ de aceeaşi amploare pentru toate aceste caractere, ceea ce atrage o menţinere a aproximativ aceloraşi proporţii corporale.

Raportată la populaţia din Mara, cea din Săliştea de Sus apare cu o încă mai pronunţată tendinţă spre longitipie în ce priveşte bărbaţii. Ei deţin acum 63% longitipi faţă de 31% brahitipi. Testul de semnificaţie χ^2 cu valoarea sa de 3,48 arată că diferenţele nu ating încă pragul semnificaţiei statistice. Testul de semnificaţie a diferenţelor procentuale * este de 2,16 pentru longitipi şi 2,00 pentru brahitipi, arătînd o deosebire semnificativă în ce priveşte diferenţele în realizarea tipurilor antitetice în cele două serii.

Nu este surprinzător că populaţia masculină din Săliştea de Sus în raport cu cea din Mara apare mai longitipică, deoarece la o statură uşor superioară şi un indice de membre aproape egal, bărbaţii din Săliştea de Sus au un indice de trunchi mai coborît decît cei din Mara (tabelul nr. 3).

În ce priveşte femeile, populaţia din Săliştea de Sus nu îşi schimbă în mod semnificativ componenţa constituţională cînd este raportată la populaţia din Mara ($\chi^2 = 0{,}58$), frecvenţa de longitipi crescînd doar la 56% faţă de 40% brahitipi. Aşa cum se vede din tabelul nr. 3, variabilitatea caracterelor principale determinante ale tipului este astfel orientată încît nu atrage o schimbare accentuată a proporţiilor corporale.

* S-a calculat acest test de semnificaţie, deoarece, în cazul utilizării testului χ^2, menţinerea aproximativ constantă a frecvenţei de normotipi în două populaţii atrage atenuarea diferenţelor în realizarea tendinţelor constituţionale antitetice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Valorile medii ale principalelor caractere determinante ale tipului constituțional

	Bărbați			Femei		
	statura (cm	ind. trunchi (e)	ind. membre (cm)	statura (cm)	ind. trunchi (e)	ind. membre (cm)
Săliște	167,05	26,83	137,55	154,48	20,05	126,46
Giulești	165,79	26,17	136,30	154,21	20,37	126,25
Mara	166,37	27,98	137,37	152,38	19,53	124,52
Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești (eșantion sintetic)	167,28	28,03	134,91	155,12	23,00	126,51

O diferențiere semnificativă apare la populația din Săliștea de Sus atunci cînd este raportată la eșantionul sintetic din Bogdan-Vodă, Ieud și Dragomirești. Față de această populație de referință, predominanța longitipică este mult intensificată, bărbații deținînd 73% longitipi față de 23% brahitipi, iar femeile 76% față de 19%. Testul de semnificație χ^2, cu valori de 11,10 la bărbați și 13,24 la femei ce corespund unui P inferior lui 0,01, ne asigură puternica semnificație a diferențelor.

De fapt, longitipia accentuată a populației din Săliștea de Sus în raport cu cea din Bogdan-Vodă, Ieud și Dragomirești este realizată, așa cum se vede din tabelul nr. 3, la bărbați printr-un indice al trunchiului

Tabelul nr. 4

Valorile statistice ale dimensiunilor și indicilor corporali ai seriei globale a satelor Bogdan – Vodă, Ieud și Dragomirești

Caractere	Bărbați				Femei			
	M	m	σ	v	M	m	σ	v
Greutatea	64,68	0,46	7,98	12,33	57,67	0,49	8,48	14,70
Statura	167,59	0,35	6,11	3,64	155,85	0,31	5,51	3,53
Statura șezînd	87,44	0,19	3,34	3,81	82,99	0,17	2,99	3,60
Diametrul biacromian (a—a)	38,27	0,12	2,13	5,56	35,26	0,09	1,58	4,48
Diametrul bicristal (ic—ic)	28,81	0,12	2,09	7,25	29,26	0,09	1,62	5,53
Perimetrul braț	27,56	0,11	2,00	7,25	26,76	0,16	2,83	10,57
Perimetrul coapsă	50,09	0,20	3,53	7,04	53,57	0,27	4,72	8,81
Perimetrul toracic (la niv. xifoidian)	91,48	0,28	4,77	5,21	81,49	0,34	5,90	7,24
Ind. Rohrer	13,65	0,09	1,54	11,28	15,36	0,12	2,15	13,99
Ind. skelic	91,68	0,29	5,12	5,58	87,81	0,25	4,46	5,07
Ind. de lărgime a umerilor (a—a statura)	22,82	0,06	1,15	5,03	22,54	0,05	0,93	4,12
Ind. de lărgime a bazinului (ic—ic/stat.)	17,12	0,07	1,25	7,30	18,64	0,05	0,98	5,25
Ind. acromio-iliac (ic—ic/a—a)	75,19	0,31	5,34	7,10	82,86	0,26	4,46	5,38
Ind. per. braț/stat.	16,27	0,07	1,22	7,22	16,95	0,10	1,84	10,85
Ind. per. coapsă/stat	29,74	0,12	2,04	6,85	34,84	0,17	2,96	8,66
Ind. per. toracic/stat.	54,52	0,17	2,98	5,46	52,00	0,22	3,83	7,36

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul

Valorile statistice ale dimensiunilor corporale absolute şi relative

Caracterele	Bărbaţi		
	Interval de var.	M	m
Greutatea	48—90	63,05	0,49
Statura	150—180	167,05	0,35
Statura şezînd	81—94	87,74	0,16
Înălţimea trunchiului (sst—sy)	46—54	50,21	0,11
Înălţimea sternului (sst—xy)	10—18	15,46	0,08
Înălţimea abd. super. (xy—epg)	10—18	14,04	0,11
Înălţimea abd. infer. (epg—sy)	15—27	20,75	0,13
Lungimea membr. infer. (sy—sph)	67—94	79,71	0,27
Lungimea membr. super. (a-rad. carp.)	49—66	57,86	0,18
Diametrul biacromian (a—a)	35—43	38,41	0,10
Diametrul tor. ant.—post. (la niv. C_4)	14—23	19,36	0,10
Diametrul tor. transv. (la niv. C_4)	22—30	26,51	0,09
Diametrul hiipoc. ant.—post.	12—29	19,74	0,13
Diametrul hipoc. transv.	22—31	27,16	0,10
Diametrul biliac (ic—ic)	25—33	28,19	0,10
Perimetrul braţ	24—35	28,44	0,13
Perimetrul coapsă	39—61	49,28	0,24
Perimetrul toracic (la niv. xif.)	77—110	92,43	0,34
Indice torace	4—11	7,88	0,38
Indice abdomen superior	4—12	7,40	0,08
Indice abdomen inferior	7—20	11,44	0,13
Indice abdomen total	13—29	18,85	0,18
Indice trunchi	19—39	26,83	0,23
Indice membre	119—165	137,55	0,42
Indice skelic	81—99	90,19	0,26
Indice Rohrer	10—18	13,61	0,08
Indice a—a/statură	20—25	23,00	0,05
Indice ic—ic/statură	14—19	16,80	0,05
Indice perimetru braţ/statură	14—20	16,78	0,08
Indice ic—ic/a—a	64—87	73,31	0,26
Indice per. coapsă/statură	23—36	29,18	0,13
Indice perim. toracic/statură	44—64	55,15	0,19

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

nr. 5
la serile de bărbaţi şi femei din satul Sălişiea de Sus.

(N =1100)		Femei (N = 100)				
σ	V	Interval de var.	M	m	σ	V
8,18	12,97	40—85	57,26	0,48	8,00	13,97
5,92	3,54	139—166	154,48	0,29	4,93	3,19
2,81	3,20	75—90	82,68	0,17	2,87	3,47
1,94	3,86	40—52	45,89	0,15	2,57	5,60
1,34	8,66	10—18	14,28	0,08	1,34	9,38
1,91	13,60	7—16	13,03	0,11	1,85	14,19
2,28	10,98	14—25	18,65	0,14	2,43	13,02
4,56	5,72	65—82	74,19	0,23	3,88	5,22
3,05	5,27	44—58	52,29	0,15	2,58	4,93
1,70	4,42	30—39	35,06	0,09	1,65	4,70
1,73	8,93	14—22	18,00	0,09	1,59	8,83
1,55	5,84	19—27	24,34	0,08	1,44	5,91
2,21	11,19	13—22	16,90	0,09	1,65	9,76
1,70	6,25	18—26	23,05	0,08	1,49	6,46
1,67	5,92	25—32	28,71	0,08	1,44	5,01
2,32	8,15	21—35	27,06	0,15	2,50	9,23
4,00	8,11	41—65	53,46	0,24	4,12	7,70
5,81	6,28	70—99	82,27	0,31	5,27	6,40
1,36	17,25	4—10	6,15	0,12	2,04	33,17
1,40	18,91	2—8	4,98	0,12	2,05	41,16
2,32	20,27	6—15	8,87	0,19	3,18	35,85
3,01	15,96	10—21	13,92	0,26	4,34	31,17
3,92	14,61	15—28	20,05	0,31	5,24	26,13
7,13	5,18	113—138	126,46	0,33	5,61	4,43
4,38	4,85	75—101	86,89	0,30	5,10	5,86
1,47	10,80	11—21	15,34	0,13	2,17	15,34
0,97	4,21	20—25	22,59	0,05	0,94	4,16
0,88	5,23	16—20	18,41	0,05	0,86	4,67
1,36	8,10	13—21	17,25	0,10	1,69	9,79
4,40	5,10	65—95	81,87	0,28	4,81	5,87
2,32	7,95	28—41	34,36	0,16	2,70	7,85
3,17	5,74	44—62	53,02	0,21	3,62	6,82

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

mai mic şi un indice al membrelor mai mare la Săliştea de Sus faţă de Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti, la staturi aproape egale, iar la femei numai printr-un indice al triunchiului mai mic la staturi şi indice de membre aproape egali.

Referindu-ne acum la celelalte caracteristici ale conformaţiei corporale ce nu au intrat în diagnoza de tip constituţional pentru (care dispunem de date comparative numai pentru populaţia din Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti), vom analiza modul în care ele susţin sau nu concluzia degajată din studiul constituţional comparativ. Faptul că populaţia din Săliştea de Sus este mai longitipică decît cea din Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti îşi găseşte expresia şi în următoarele aspecte ale conformaţiei corporale :

— valori ale indicelui acromio-iliac inferioare la populaţia din Săliştea de Sus faţă de cea din Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti, mai accentuate în ce priveşte bărbaţii (valori medii ce diferă cu două unităţi de indice, asociate cu predominanţa trunchiurilor intermediare la Săliştea de Sus şi a celor rectangulare la Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti) şi mai atenuate în ce priveşte femeile (valori medii cu o unitate de indice mai mici la Săliştea de Sus decît la Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti).

— valori medii ale diametrului bicristal atît absolute, cît şi relative, uşor inferioare la Săliştea de Sus faţă de Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti atît la bărbaţi, cît şi la femei.

— valori medii ale diametrului biacromial foarte asemănătoare, dar se semnalează totuşi la bărbaţii din Săliştea de Sus predominanţa umerilor largi, faţă de predominanţa umerilor mijlocii la Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti.

— valori medii absolute şi relative ale perimetrului coapsei uşor inferioare la populaţia din Săliştea de Sus faţă de cea din Bodgan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti.

O altă serie de caractere din contra nu vin să completeze aspectul de conformaţie corporală mai longilină la populaţia din Săliştea de Sus Printre ele se numără :

— valori medii absolute şi relative ale perimetrului braţului şi toracelui, care sînt uşor superioare la populaţia din Săliştea de Sus faţă de cea din Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti.

— indicele skelic, ce prezintă la seria mai brahitipică (Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti) valori medii superioare (cu 1,5 unităţi de indice la bărbaţi şi o unitate de indice la femei) decît la seria mai longitipică (Săliştea de Sus). Această situaţie provine din faptul că, în cadrul acestui indice, lungimea membrului inferior este raportată la statura şezînd — ce cuprinde pe lîngă segmentul de înălţime al trunchiului şi segmentul de înălţime al gîtului şi al capului, cu ample posibilităţi de variaţie.

Raportul dintre înălţimea trunchiului (sst-sy) şi lungimea membrului inferior (sy—sph) cu valori de 62,99 şi 61,85 la bărbaţii şi femeile din Săliştea de Sus şi de 66,83 şi 64,14 la seria din Bogdan-Vodă, Ieud şi Dragomireşti vin pe deplin să susţină longitipia primei populaţii faţă de cea de-a doua.

În sfîrşit, alte caractere (indicele Rohrer) prezintă valori extrem de asemănătoare în cele două populaţii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CARACTÉRISTIQUES DE CONFORMATION CORPORELLES DE LA POPULATION DE SĂLIȘTEA DE SUS

RÉSUMÉ

La population adulte de Săliştea de Sus (représentée dans notre étude par 100 hommes et 100 femmes âgées de 20 á 60 ans), est caractérisée, de même que d'autres populations de notre pays étudiées jusqu'à prment par la même methode, par une conformation corporelle prédominaésment longiligne (50% hommes et 52% femmes longitypes, 43% et respectivement 42% brachytypes, les normotypes correspondant á 7% et respectivement á 6%).

En comparaison des populations provenant d'autres villages avoisinants, la population de Săliştea de Sus se distingue par une longitypie plus accentuée, les plus grandes différences étant manifestées en rapport de la population des villages de Bogdan-Vodă, Ieud et Dragomireşti.

Les autres caractères somatiques ne présentent pas de grandes différences entre les deux populations comparées. Dans leur ensemble, elles sont orientées chez la population de Săliştea de Sus vers la longitypie, tandis qu'elles le sont vers la brachytyăpie á Bogdan-Vodă, Ieud et Dragomireşti, excepté le périmetre du bras, du thorax (en valeurs absolues et relatives), ainsi que l'indice skélique et de Rohrer.

BIBLIOGRAFIE

1. Barbara M., *Etat actuel des études italiennes sur les constitutions humaines*, Rapp. IIIe Congr. Bur. Int. d'Anthr. diff., Mayence, 1954.
2. Oliver G., *Morphologie et types humains*, 1965, Paris.
3. Pende N., *Les biotypes de base*, Tr. Méd. Biot., 1955, Paris.
4. Râmneanțu P., *Cercetări asupra constituției umane la români.*
5. Roșca Maria-Elena, Tudose Olimpia, *Contribuție la studiul tipurilor constituționale ale populației din Maramureș*, St. cerc. antropol., 1969, **6**, *2*.
6. Roșca Maria-Elena, Lazăr-Tarc A Ana, Ștefănescu Gh., Tudose Olimpia, *Aspecte de ordin constituțional ale populației din Marc*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*.
7. Roșca Maria-Elena, Lazăr-Tarcă Ana, Ștefanescu Gh., Onofrei Margareta, *Conformația corporală și variabilitatea ei dimorfică la populația din satele Cuhea, Icud și Dragomirești*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*.
8. Roșca Maria-Elena, Lazăr-Țarcă Ana, Ștefănescu Gh. și Tudose Olimpia, *Aspecte de ordin constituțional ale populației din Giulești*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*.
9. Roșca Maria-Elena, *Contribution à l'étude comparative des populations du point de vue de leur structure constitutionnelle*, sub tipar la Ann. roum. d'Anthrop., 1972, 9.
10. Schreider E., *Les types humains*, 1937, Paris.
11. Vandervael F., *Biométrie humaine*, 1964, Paris.

Centrul de cercetări biologice Iași

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

REPARTIȚIA GRUPELOR SANGUINE DIN SISTEMELE OAB ȘI MN ȘI A FACTORILOR EREDITARI ÎN JUDEȚUL MARAMUREȘ

STUDIUL FRECVENȚEI GRUPELOR SANGUINE DIN SISTEMELE OAB ȘI MN ÎN SATUL SĂLIȘTE

DE

CORNELIU NEAMȚU și ANA-CEZARINA TEODORESCU-BĂLTEANU

612.118.221.2

Lucrarea continuă seria investigațiilor întreprinse în vederea studiului frecvenței grupelor sanguine în județul Maramureș, și anume cercetează frecvența și repartiția acestora în satul Săliște de pe valea Izei.

MATERIAL ȘI METODA DE LUCRU

Grupele sanguine au fost determinate la subiecți originari din Săliște cu o veche ascendență locală, realizînd o serie de 198 de indivizi pentru sistemul OAB și 267 pentru sistemul MN.

Se analizează datele obținute în această localitate comparativ cu cele constatate de studii făcute de colectivul ieșean și în alte sate de pe valea Izei (satele Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești) și valea Marei (satele Mara și Giulești), județul Maramureș.

De asemenea se vor ilustra pentru comparație și alte regiuni ale țării (Țara Hațegului și Țara Vrancei), ca și date ce se referă la populația globală a R. S. România.

REZULTATE

I. GRUPELE SANGUINE ALE SISTEMULUI OAB

Redăm în tabelul nr. 1 frecvența grupelor acestui sistem din satul Săliște, precum și seriile de referință considerate.

Datele obținute prezintă următoarea eșalonare a frecvenței: grupa O=26,76%; grupa A=51,51%; grupa B=13,13%; grupa AB=8,58%.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Frecvența grupelor sanguine OAB a factorilor ereditari și a indicelui biochimic

Localitatea	Nr. ind.	O	T	A	T	B	T	AB	T	Ind. bio-chim.	r	p	q	Autori
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Sălișteˇ	198	53 26,76 ± 2,00	1,51	102 51,51 ± 3,01	1,30	26 13,13 ±2,00	1,70	17 8,58 ±1,73	2,69	2,76	51,60	39,92	11,67	C. Neamțu și C. Bălteanu, 1972
Jud. Maramureș valea Izei (Ieud, Bogdan-Vodă Dragomirești).	1 204	377 31,31 ±1,33	1,51	572 47,61 ±1,43	1,30	184 15,28 ±1,30	1,70	71 5,89 ±0,67	2,69	2,48	55,40	32,40	12,10	D. Botezatu și colab., 1968
Jud. Maramureș (valeaMarci)	1 395	370 26,52 ±1,17	0,08	666 47,74 ±1,33	1,30	257 18,42 ±1,03	2,64	102 7,31 ±0,69	1,27	2,06	50,72	34,06	15,22	C. Bălteanu și D. Radu
Jud. Maramureș (serie sintetică)	20 130	32,22	2,73	43,02	1,22	17,84	2,33	6,92	1,66	2,01	56,76	29,25	13,26	Mureșan și Major, 1964
Țara Vrancei	1 035	320 30,91 ±1,34	2,07	478 46,17 ±1,52	1,75	179 17,29 ±1,70	2,80	58 5,61 ±0,67	2,97	2,26	55,59	32,19	13,83	O. Necrasov, 1939
Țara Hațegului	844	302 35,78 +1,65	3,00	365 43,25 ±1,71	2,75	137 16,23 ±1,27	1,55	40 4,47 ±1,72	4,11	2,28	59,11	28,74	12,14	Tibera D. și colab., 1959
România (serie sintetică)	175 337	58 966 33,63	3,42	73 519 41,93	3,16	29 509 16,83	1,85	13 362 7,62	0,96	2,02	57,99	28,97	13,08	O. Necrasov și colab., 1967

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Compararea frecvenței grupelor din satul Sălișteа cu frecvența grupelor din alte sate de pe valea Izei arată scăderea grupei O și B și creșterea grupei A și AB la satul Sălișteа față de satele Bogdan-Vodă, Ieud, Dragomirești. Diferența este semnificativă (T mai mare ca 2) numai pentru grupa AB (T=2,69).

Valoarea indicelui biochimic obținută la Sălișteа este superioară celei din satele eșantionului de referință.

Valoarea factorului genetic „r" și „q" este scăzută, iar cea a lui „p" crescută.

Interesantă este și compararea rezultatelor obținute la Sălișteа cu cele obținute de A. Teodorescu-Bălteanu și D. Radu în satele de pe valea Marei (1970). Față de acest eșantion se constată creșterea grupelor O,A, AB și descreșterea grupei B, descreștere care este semnificativă (T=2,64). Indicele biochimic găsit la Sălișteа este superior celui de pe valea Marei. De asemenea se constată din nou creșterea factorului genetic „p" în satul Sălișteа, ca și creșterea lui „r" și scăderea lui „q".

Față de seria sintetică a județului Maramureș, frecvența grupelor din satul studiat de noi arată creșterea grupelor A și AB și scăderea grupelor O și B, descreștere care este semnificativă (T=2,73) și (T=2,33). Indicele biochimic este crescut la Sălișteа, de asemenea genotipul „p". Factorii genetici „q" și „r" sînt scăzuți.

Comparația frecvențelor cu eșantionul din Țara Vrancei (Olga Necrasov, 1939) arată scăderea grupelor O și B (semnificativă la ambele) și creșterea grupelor A și AB (ultima semnificativă).

Indicele biochimic este crescut la satul Sălișteа față de Țara Vrancei. Se remarcă creșterea factorului genetic „p" și scăderea genotipurilor „r" și „q" față de eșantionul considerat.

Față de seria Țării Hațegului (Tibera Dumitru și colab., 1959) frecvența grupelor la Sălișteа ilustrează scăderea grupelor O și B (semnificativă la prima: T=3,00) și creșterea grupelor A și AB (semnificativă la ambele: T=2,75 și T=4,11).

Indicele biochimic este crescut la satul Sălișteа față de eșantionul Țării Hațegului. Factorul genetic „p" este crescut, iar factorii „q" și „r" în scădere.

În sfîrșit, frecvența grupelor sanguine din Sălișteа față de seria sintetică a R. S. România arată un procent crescut al grupei A și AB (semnificativ pentru grupa A: T = 3,16) și un procent scăzut al grupei O (semnificativ: T= 3,42) și grupei B.

Indicele biochimic al localității Sălișteа este crescut față de cel al țării, de asemenea creșterea accentuată se observă și la factorul genetic „p". Factorii „r" și „q" sînt în scădere.

Genotipurile calculate după formula Fischer sînt următoarele pentru satul Sălișteа: s=7,28; t=12,44; u=8,87; v=14,03; w=196,84, iar z=— 1,16 față de AB teoretic.

În concluzie, din datele obținute în satul Sălișteа se observă creșterea constantă și semnificativă a grupelor A și AB, a indicelui biochimic, precum și a genotipului „p" față de toate seriile la care s-a referit analiza comparativă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Aceasta confirmă încă odată caracterul de izolare geografică a satului Sălişte, precum şi observaţiile făcute de Olga Necrasov care a constatat tendinţe de creştere a grupei A şi a factorului „p" pentru populaţia din zonele submontane ale Carpaţilor româneşti.

II. GRUPELE SISTEMULUI MN

Redăm în tabelul nr. 2 frecvenţa grupelor din sistemul MN şi a factorilor ereditari pentru populaţia din satul Sălişte, pe care le-am comparat cu frecvenţa grupelor MN din cadrul unor sate din valea Marei (jud. Maramureş) şi cu alte regiuni submontane din ţară : Ţara Haţegului şi Ţara Vrancei.

Tabelul nr. 2

Frecvenţa grupelor sanguine MN şi a factorilor ereditari

Localitate	Nr. ind.	M	T	N	T	MN	T	m	n	Autori
Sălişte	267	112 41,94 ±2,00	1,94	66 24,71 ±2,30	3,13	89 33,74 ±2,80	4,23	58,81	41,58	C. Neamţu şi C. Bălteanu, 1972
Jud. Maramureş (valea Marei)	911	329 36,11 ±0,94	1,94	168 18,44 ±1,0	3,13	414 45,45 ±1,4	4,23	58,84	41,16	C. Bălteanu şi D. Radu, 1970
Ţara Haţegului	641	250 39,0 ±1,93	0,98	121 18,88 ±1,55	2,90	270 42,12 ±1,95	2,77	60,06	39,34	D. Tibera, 1959
Ţara Vrancei	1 035	376 36,32 ±1,49	1,54	194 18,34 ±1,21	3,12	466 44,92 ±1,36	3,72	58,78	41,20	O. Necrasov şi colab., 1961

Frecvenţa grupei M a satului Sălişte este superioară acestor regiuni (diferenţe nesemnificative). Grupa N prezintă de asemenea cifre superioare (de această dată semnificative : T=3,13 ; T=2,90 ; T=3,12), iar frecvenţa grupei MN arată o scădere în Sălişte faţă de zonele cu care am făcut comparaţia (diferenţe semnificative (T=4,23 ; T=2,77 ; T=3,72).

Pentru factorii genetici m şi n am obţinut cifre apropiate faţă de cele trei zone de referinţă.

SUR LA FRÉQUENCE DES GROUPES SANGUINS DES SYSTÈMES OAB ET MN DANS LA POPULATION DU VILLAGE DE SĂLIŞTE (DÉPARTEMENT DE MARAMUREŞ)

RÉSUMÉ

La fréquence des groupes sanguins du système OAB et de leurs facteurs héréditaires ainsi que la valeur de l'indice biochimique dans la population du village de Sălişte présentent les mêmes caractéristiques

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

que la population roumaine de la plupart des autres villages de notre zone subcarpatique : valeurs élevées de A et de son facteur héréditaire « p ».

Pour ce qui est des groupes du système MN, la population de Sălişte offre la sériation suivante : M>MN>N.

BIBLIOGRAFIE

1. Botezatu D., G. Gheorghiu, Rachel Klüger, *Frecvența proprietăților grupale din sistemul OAB în satele Cuheo, Ieud, Dragomirești*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*.
2. Necrasov O., *Recherches séro-antropologiques dans les Carpathes roumaines*, Acta Fac. Comen. Anthrop., 1967, **11**.
3. Teodorescu-Bălteanu C., D. Radu, *Repartiția grupelor sanguine din sistemul OAB și MN, precum și a factorilor lor ereditari la populația din județul Maramureș*. (Nota I), St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*.
4. Teodorescu-Bălteanu, D. Radu, *Repartiția grupelor sanguine din sistemul OAB și MN, precum și a factorilor lor ereditari la populația din județul Maramureș* (Nota II), St. cerc. antropol, 1971, **8**, *2*.

Centrul de cercetări biologice Iași

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

TIPUL CONSTITUȚIONAL AL POPULAȚIEI DE MINERI ȘI DE AGRICULTOARE DIN STAȚIA-PILOT BEREVOEȘTI—ARGEȘ

DE

MARIA VLĂDESCU

572.5

Datele antropologice de ordin constituțional ale acestui studiu au fost colectate în cadrul unei echipe interdisciplinare, organizată de laboratorul de antropologie socială și culturală al Centrului de cercetări antropologice, pentru studiul antropologic integralist-dinamic al personalității în contextul schimbărilor de structură socială și de configurație culturală generate de procesul industrializării și de cel al cooperativizării agriculturii.

În cadrul studiului structurării personalității contribuția de față este menită să aducă în cadrul cercetării complexe datele privind baza fizică sau suportul somatic al personalității.

Pentru antropologia fizică studiul se încadrează în probleme de adaptabilitate umană, putînd fi comparate datele din el cu cele colectate în cercetările din zona Bran, dirijate de antropologia fizică.

Lucrarea de față își propune să prezinte fizionomia constituțională a populației de mineri și de agricultoare, membre ale cooperativei agricole de producție din comuna Berevoești, prin metoda antropometrografică L. Brian (1)-(3).

La colectarea datelor am avut concursul prof. dr. V. Caramelea, coordonatorul cercetării de antropologie socială din zona Argeș.

MATERIALUL ȘI METODA DE LUCRU

Adoptată de secția de antropologie contemporană de la București în definirea tipologiilor constituționale, metoda Brian a fost aplicată prima dată cu ocazia cercetărilor complexe din culoarul Bran — comunitățile de altitudine Șirnea (4) și Sohodol (5).

Conceptele fundamentale de la baza acestei metode, ca și etapele principale în desfășurarea ei, de la prelevarea datelor și construcția graficului general (GG) pînă la antropometrogramele individuale (Amm) și

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

diagnosticele respective de orientare au fost expuse în publicaţiile citate mai sus. Subliniem doar că au fost efectuate măsurători de tip constituţional, conform sistemului antropometrografic redus, pe 62 de bărbaţi, cu o vîrstă medie de $33,34 \pm 8,58$ ani şi cu o vechime medie în muncă, la mina Berevoeşti, de $10,44 \pm 6,38$ ani. Prin specificul său economic, la Berevoeşti femeile sînt acelea care lucrează mai frecvent în cooperativa agricolă de producţie. Eşantionul feminin totalizează 60 de subiecţi şi are vîrsta medie de $36,00 \pm 10,02$ ani.

FIZIONOMIA CONSTITUŢIONALĂ A POPULAŢIEI DE LA BEREVOEŞTI SUB ASPECTUL DIMORFISMULUI SEXUAL

În tabelul nr. 1, am înscris, comparativ pe sexe, lista dimensiunilor, directe şi derivate, integrate în sistemul antropometrografic redus (Amf redus). Aşa cum au fost selecţionate, aceste caractere antropometrice sînt capabile a evidenţia atît cele trei direcţii fundamentale ale spaţiului, cît şi mozaicul de tendinţe constituţionale, care caracterizează orice individ.

Graficele generale de referinţă (GG), construite separat pentru bărbaţi şi pentru femei, cu întinderea variabilităţii între tipurile teoretice rectomegamorf major (RMa) — rectomicromorf minor (RMi) prin normalitatea medie ideală (BB), sînt reprezentate de tabelele nr. 2 şi 3.

Datele generale, rezultate dintr-o primă selecţie a antropometrogramelor individuale după criteriul armonic cu deviaţiile antitetice fundamentale, paralongilin (Lo) — parabrevilin (Br) şi disarmonic cu deviaţiile dolicotip (Dol) — brahitip (Bra), sînt introduse în tabelul nr. 4.

Ele scot în evidenţă următoarele : o dispoziţie nivelată a frecvenţelor procentuale pentru constituţiile armonice Lo, paramedio şi Br în cadrul sexului masculin (respectiv 23,3%; 23,3%; 25,0%). La acelaşi sex, în cadrul compartimentului disarmonic, sînt mai bine reprezentate conformaţiile brahitipice (15,0% Bra faţă de 8,3% Dol, şi numai 5,0% medio). Dacă la bărbaţi, dintr-un număr de 60 de indivizi 43 sînt armonios conformaţi, şi numai 17 apar cu disarmonii, la femei constituţiile disarmonice sînt acelea care înscriu un grad mai mare de incidenţă (36 disarmonice, 20 armonice). Se observă deci că, la maturitate şi la vîrste aproximativ egale (vîrsta medie este de 33,34 ani la bărbaţi şi de 36 ani la femei) la populaţia de la Berevoeşti, deformările de conformaţie sînt mai evidente la femei, cu toate că mineritul este o muncă cu solicitări intense. Tot la femei, conformaţiile Dol şi Bra se repartizează oarecum echilibrat în jurul tipului medio, acesta din urmă ceva mai slab reprezentat, în timp ce fizionomiile armonice înclină mai curînd spre constituţiile parabreviline (17,9% Br şi 12,5% Lo în raport cu 5,4% paramedio).

Referindu-ne acum la datele tabelului nr. 5, care în fapt reprezintă schema sistematică a tuturor constituţiilor posibile în sistemul antropometrografic redus, în afară de prevalenţa constituţiilor armonice la bărbaţi faţă de constituţiile disarmonice la femei, despre care am amintit, mai putem menţiona : constituţiile mediomorfe, indiferent dacă sînt armonice sau disarmonice, caracterizează în special bărbaţii. O singură femeie are constituţia mediomorf parabrevilină şi o alta merge pe combinaţia mediomorf mediotip. În cadrul constituţiilor megamorf armonice,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea caracterelor metrice folosite în metoda constituțională L. Brian

Nr. crt.	Caracterul	Sex	N	Interval de variație	Valori statistice			
					$\overline{X}$	± m	± σ	C.V.
1	Statura totală	M	62	1530—1822	1681,50	9,59	75,40	4,48
		F	62	1441—1696	1569,50	7,50	59,00	3,75
2	Înălțimea convențională trunchi (sst—plan așezat)	M	62	428—592	526,70	4,03	31,70	6,02
		F	62	503—617	557,60	3,18	25,00	4,48
3	Înălțimea convențională torace (sst—xy)	M	61	137—187	166,59	1,34	10,50	6,30
		F	54	101—178	139,05	1,88	13,85	9,96
4	Înălțimea convențională abdomen (xy—plan așezat)	M	62	288—421	362,90	3,57	28,10	7,74
		F	56	352—493	419,30	3,36	25,10	5,99
5	Lungimea membrelor inferioare (statură minus șezîndă)	M	62	679—915	794,30	6,94	54,60	6,87
		F	62	618—802	717,30	5,26	41,40	5,77
6	Diametrul antero-post. toracic la nivel xifoidian	M	61	175—292	202,90	2,42	18,90	9,31
		F	62	156—225	192,30	1,90	14,95	7,77
7	Diametrul transvers toracic (a—a)	M	62	341—423	378,75	2,10	16,50	4,36
		F	62	312—389	349,80	1,82	14,30	4,09
8	Diametrul transvers abdominal (ic—ic)	M	62	232—325	277,50	2,26	17,80	6,41
		F	62	222—322	269,20	2,74	21,60	8,02
9	Perimetrul toracic la nivel xifoidian	M	62	840—1020	922,10	5,21	41,00	4,45
		F	62	780—980	848,50	5,87	46,20	5,44
10	Perimetrul abdominal (minimum mezogastric)	M	62	700—970	792,10	6,96	54,80	6,92
		F	59	580—900	728,30	9,43	72,40	9,94
11	Șezîndă	M	62	794—975	886,50	4,45	35,00	3,95
		F	62	783—927	850,00	3,89	30,60	3,60

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Graficul general de referință (GG) pentru seria masculină (mineri), $\bar{X}$ = 1681,50; σ = 75.40; RMa = 1908.20; raport fundamental 1908/1682 = 1,13

Grade	St	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	Dap. To	DtTo	DtAb	PmTo	PmAb
+10										
+ 9										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	1908	−596	−189	−410	−897	−229	−428	−314	−1042	−895
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1885,4	−589,1	−186,8	−405,3	−886,7	−226,4	−423,1	−310,4	−1030	−884,7
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 4	1862,8	−582,2	−184,6	−400,6	−876,4	−223,8	−418,2	−306,8	−1018	−874,4
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1840,2	−575,3	−182,4	−395,9	−866,1	−221,2	−413,3	−303,2	−1006	−864,1
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 3	1817,6	−568,4	−180,2	−391,2	−855,8	−218,6	−408,4	−299,6	−994	−853,8
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1795	−561,5	−178	−386,5	−845,5	−216	−403,5	−296	−982	−843,5
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+2	1772,4	−554,6	−175,8	−381,8	−835,2	−213,4	−398,6	−292,4	−970	−833,2
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1749,8	−547,7	−173,6	−377,1	−824,9	−210,8	−393,7	−288,8	−958	−822,9
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 1	1727,2	−540,8	−171,4	−372,4	−814,6	−208,2	−388,8	−285,2	−946	−812,6
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1704,6	−533,9	−169,2	−367,7	−804,3	−205,6	−383,9	−281,6	−934	−802,3

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

BB		1682	−527	−167	−263	−794	−203	−379	−278	−922	−792
			−	−	−	−	−	|	−	−	−
		1659,4	−520,1	−164,8	−358,3	−783,7	−200,4	−374,1	−274,4	−910	−781,7
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
− 1		1636,8	−513,2	−162,6	−353,6	−773,4	−197,8	−369,2	−270,8	−898	−771,4
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
		1614,2	−506,3	−160,4	−348,9	−763,1	−195,2	−364,3	−267,2	−886	−761,1
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
− 2		1591,6	−499,4	−158,2	−344,2	−752,8	−192,6	−359,4	−263,6	−874	−750,8
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
		1569	−492,5	−156	−339,5	−742,5	−190	−354,5	−260	−862	−740,5
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
−3		1546,4	−485,6	−153,8	−334,8	−732,2	−187,4	−349,6	−256,4	−850	−730,2
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
		1523,8	−478,7	−151,6	−330,1	−721,9	−184,8	−344,7	−252,8	−838	−719,9
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
4−		1501,2	−471,1	−149,4	−325,4	−711,6	−182,2	−339,8	−249,2	−826	−709,6
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
		1478,6	−464,9	−147,2	−320,7	−701,3	−179,6	−334,8	−245,6	−814	−699,3
			−	−	−	−	−	−	−	−	−
RMi		1456	−458	−145	−316	−691	−177	−330	−242	−802	−689
− 6											
− 7											
− 8											
− 9											
−10											
Ma − Mi		452	138	44	94	206	52	98	72	240	206
Gd		45,2	13,8	4,4	9,4	20,6	5,2	9,8	7,2	24	20,6
Gd/2		22,6	6,9	2,2	4,7	10,3	2,6	4,9	3,6	12	10,3

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Graficul general de referință (GG) pentru seria feminină. $\bar{X}$ statură = 1569,50: σ = 59,00; RMa = 1747; raport fundamental 1747/1570 = 1,11

Grade	St	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	DapTo	DtTo	DtAb	PmTo	PmAb
+10										
+ 9										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	1747	−619	−154	−465	−796	−213	−389	−299	−942	−808
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1729,3	−612,9	−152,5	−460,4	−788,1	−210,9	−385,1	−296	−932,7	−800
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 4	1711,6	−606,8	−151	−455,8	−780,2	−208,8	−381,2	−293	−923,4	−792
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1693,9	−600,7	−149,5	−451,2	−772,3	−206,7	−377,3	−290	−914,1	−784
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 3	1676,2	−594,6	−148	−446,6	−764,4	−204,6	−373,4	−287	−904,8	−776
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1658,5	−588,5	−146,5	−442	−756,5	−202,5	−369,5	−284	−895,5	−768
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 2	1640,8	−582,4	−145	−437,4	−748,6	−200,4	−365,6	−281	−886,2	−760
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1623,1	−576,3	−143,5	−432,8	−740,7	−198,3	−361,7	−278	−876,9	−752
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
+ 1	1605,4	−570,2	−142	−428,2	−732,8	−196,2	−357,8	−275	−867,6	−744
		−	−	−	−	−	−	−	−	−
	1587,7	−564,1	−140,5	−423,6	−724,9	−194,1	−353,9	−272	−858,3	−736
		−	−	−	−	−	−	−	−	−

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

BB	1570	−558	−139	−419	−717	−192	−350	−269	−849	−728
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1552,3	−551,9	−137,5	−414,4	−709,1	−189,9	−346,1	−266	−839,7	−720
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
− 1	1534,6	−545,8	−136	−409,8	−701,2	−187,8	−342,2	−263	−830,4	−712
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1516,9	−539,7	−134,5	−405,2	−693,3	−185,7	− 338,3	−260	−821,1	−704
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
− 2	1499,2	−533,6	−133	−400,6	−685,4	−183,6	−334,4	−257	−811,8	−696
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1481,5	−527,5	−131,5	−396	−677,5	−181,5	−330,5	−254	−802,5	−688
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
− 3	1463,8	−521,4	−130	−391,4	−669,6	−179,4	−326,6	−251	−793,2	−680
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1446,1	−515,3	−128,5	−386,8	−661,7	−177,3	−322,7	−248	−783,9	−672
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
− 4	1428,4	−509,2	−127	−382,2	−653,8	−175,2	−318,8	−245	−774,6	−664
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1410,7	−503,1	−125,5	−377,6	−645,9	−173,1	−314,9	−242	−765,3	−656
		—	—	—	—	—	—	—	—	—
RMi	1393	−497	−124	−373	−638	−171	−311	−239	−756	−648
− 6										
− 7										
− 8										
− 9										
−10										
Ma − Mi	354	122	30	92	158	42	78	60	186	160
Gd	35,4	12,2	3,0	9,2	15,8	4,2	7,8	6	18,6	16
Gd/2	17,7	6,1	1,5	4,6	7,9	2,1	3,9	3	9,3	8

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

femeile sînt mai curînd paralongiline (10,7% femei şi 5,0% bărbaţi), în timp ce bărbaţii sînt mai curînd parabrevilini.

În cadrul conformaţiei disarmonice megamorfe, avantajul procentual al constituţiilor dolicomorfe se păstrează, fiind chiar şi mai evident, pentru sexul feminin (1,7% Dol bărbaţi şi 10,7% Dol femei), în timp ce structurile megamorf brahitipice apar cu frecvenţe aproximativ egale, atît la bărbaţi, cît şi la femei (10,0% Bra bărbaţi; 12,5% Bra femei).

Mai menţionăm comportarea diferită a celor două sexe, în ceea ce priveşte distribuţia frecvenţelor procentuale în cadrul constituţiilor micromorfe armonice şi disarmonice. Dacă în cadrul primului compartiment bărbaţii sînt aceia care apar cu avantaje procentuale pentru toate conformaţiile, cu diferenţe chiar mai pregnante pentru constituţiile paralongiline şi paramedioline, în compartimentul micromorf disarmonic asistăm la un fenomen de răsturnare a frecvenţelor procentuale în favoarea sexului feminin.

Satul Şirnea este primul din seria aşezărilor umane a cărui fizionomie constituţională a fost definită prin metoda antropometrografică.

Proiectînd biotipurile bazomorfe ale minerilor şi agricultoarelor de la Berevoeşti pe graficele generale corespondente de la Şirnea, luate ca sisteme de referinţă, observăm că populaţia de la Berevoeşti apare cu alte mozaicuri de tendinţe constituţionale.

Tabelul nr. 4

Repartiţia procentuală generală a indivizilor de sex masculin şi feminin în raport cu cele trei tipuri constituţionale principale

Sex	Nr. total	Armonici						Disarmonici					
		Lo		Paramedio		Br		Dol		Mediotipi		Bra	
		nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
M	60	14	23,3	14	23,3	15	25,0	5	8,3	3	5,0	9	15,0
F	56	7	12,5	3	5,4	10	17,9	14	25,0	10	17,9	12	21,4

Conformaţia minerilor (fig. 1) în raport cu tipul mediu de la Şirnea este disarmonică şi orientată în sens longilin (Dol), iar în cadrul celor 4 grupe de orientare (ABCD) ale sistemului Amf redus, succesiunea prevalenţelor dintre caractere este următoarea: predominanţa staturii faţă de trunchi (A), a toracelui şi a membrelor inferioare faţă de abdomen (B), cu un torace relativ mai adînc decît lat (C) şi o circumferinţă abdominală proporţional mai mică în raport cu circumferinţa toracică (D).

Tipul bazomorf feminin de la Berevoeşti faţă de cel de la Şirnea este construit pe dimensiuni mai mari, armonios conformat şi orientat în sens brevilin (Br). În toate grupele de orientare, cu excepţia a două caractere (a—a şi ic—ic), domină tendinţele de tip Br sau Bra (fig. 2).

Diferenţele s-ar explica, în primul rînd, prin aceea că este vorba de două comunităţi de reproducere diferite şi apoi, pentru că bărbaţii de la Berevoeşti efectuează o muncă în subteran, cu solicitări mult mai intense asupra organismului decît cei de la Şirnea, care se ocupă cu păstoritul sau lucrează în industrie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5

Repartiția procentuală a indivizilor de sex masculin și feminin în raport cu tipul constituțional

Dezvoltare	Morfie ±	Tip constituțional	Sex	N	%
Armonici	megamorfi	paralongilini	M	3	5,0
			F	6	10,7
		paramediolini	M	4	6,7
			F	1	1,8
		parabrevilini	M	6	10,0
			F	3	5,4
	mediomorfi	paralongilini	M	3	5,0
			F	—	—
		paramediolini	M	2	3,3
			F	—	—
		parabrevilini	M	—	—
			F	1	1,8
	micromorfi	paralongilini	M	8	13,3
			F	1	1,8
		paramediolini	M	8	13,3
			F	2	3,6
		parabrevilini	M	9	15,0
			F	6	10,7
Disarmonici	megamorfi	dolicotipi	M	1	1,7
			F	6	10,7
		mediotipi	M	1	1,7
			F	4	7,1
		brahitipi	M	6	10,0
			F	7	12,5
	mediomorfi	dolicotipi	M	1	1,7
			F	—	—
		mediotipi	M	—	—
			F	1	1,8
		brahitipi	M	2	3,3
			F	—	—
	micromorfi	dolicotipi	M	3	5,0
			F	8	14,3
		mediotipi	M	2	3,3
			F	5	8,9
		brahitipi	M	1	1,7
			F	5	8,9

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

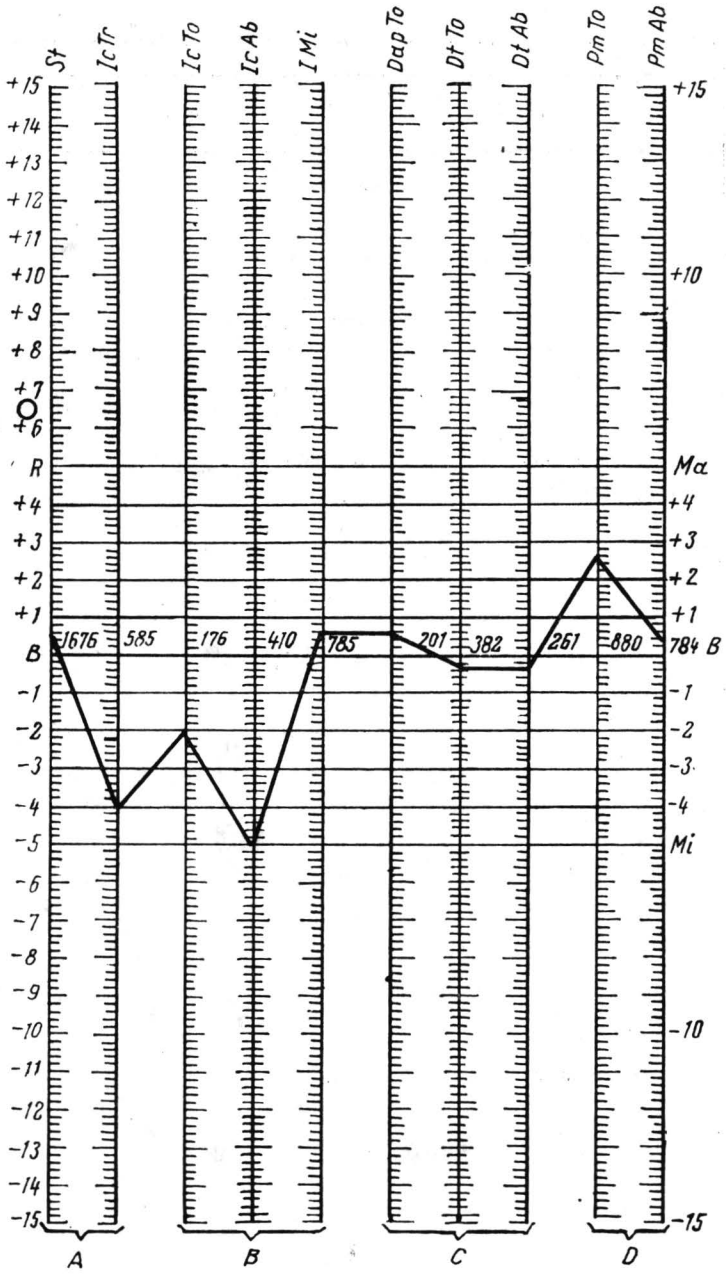

Fig. 1. — Antropometrograme (Amm) încrucişate : B B al seriei de mineri înscrise pe G G al seriei masculine de la Şirnea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

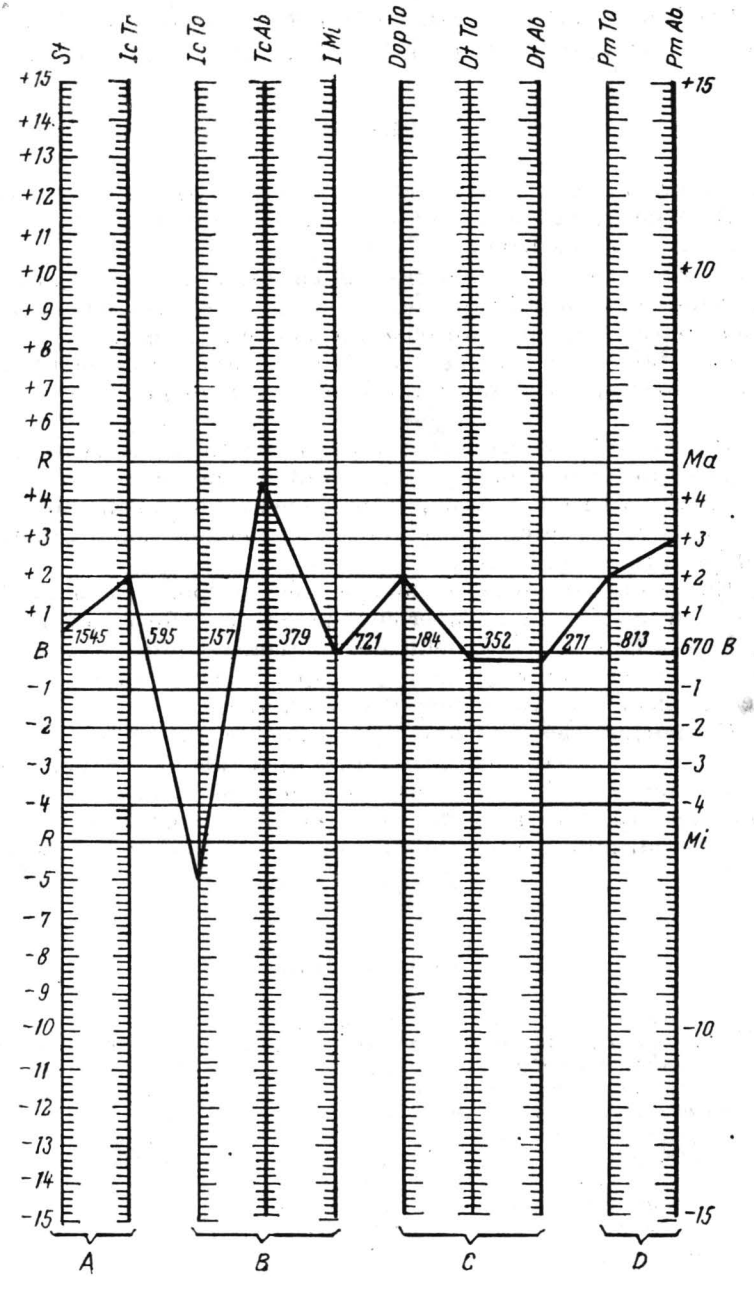

Fig. 2. — Antropometrograme (Amm) încrucișate : B B al seriei feminine de la Berevoești înscrise pe G G al seriei feminine de la Șirnea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

LE TYPE CONSTITUTIONNEL DE LA POPULATION DE MINIERS ET DE FEMMES—AGRICULTEURS DE LA STATION—PILOTE DE BEREVOEȘTI—ARGEȘ

RÉSUMÉ

L'auteur présente la physionomie constitutionnelle de la population de Berevoești, rapportée au sexe en utilisant la méthode anthropométrographique de L. Brian.

La variabilité des caractères dimensionnels, les graphiques généraux de référence, masculins et féminins, ainsi que les schémas systématiques de toutes les constitutions qui peuvent être mises en évidence par cette méthode, sont représentés dans la série de tableaux 1—5.

La comparaison des résultats, concernant les deux sexes, démontre que :

1. Il y a une fréquence plus grande de constitutions harmoniques chez le sexe masculin et de celles dysharmoniques chez le sexe féminin.

2. Les constitutions médiomorphes, soient-elles harmoniques ou non, sont les moins représentées et elles sont particulièrement caractéristiques à la conformation masculine.

3. En ce qui concerne le biotype mégamorphe, les femmes s'inscrivent avec un pourcentage supérieur de constitutions Lo, Br. et Dol.

4. Il y a un renversement de fréquences procentuelles, chez les deux sexes, en ce qui regarde les compartiments micromorphe — harmoniques et celles micromorphe-dysarmoniques.

7. Rapportant les valeurs des types basomorphes, masculin et féminin, de Berevoești, aux graphiques généraux de Șirnea, considérés comme système de référence, nous avons mis en relief une conformation dysarmonique orientée dans la direction Dol, pour les miniers et une conformation harmonique déviée en direction Br, pour les femmes-agriculteurs.

BIBLIOGRAFIE

1. Brian L., *Antropometrografia contributo ad una rielaborazione della metodologia constituzionalistica*, Atti VI Congr. Int. Sc. Anthrop. Ethnol., Paris, 1960, 1962, **I**.
2. Brian L., *Construction immédiate des anthropométrogrammes et diagnostics constitutionnels d'orientation dans les recherches sur les échantillons très amples de populations humaines*, Anth., Brnó, 1966, **IV**, *3*.
3. Brian L., Boggero E., *Étude anthropométrographique comparée sur des échantillons d'athlètes français et italiens*, Bull. Mém. Soc. Anthrop., Paris, 1966, **9**, XI-e série.
4. Pop-Grințescu Suzana, Maria Vlădescu, Th. Enăchescu., *Fizionomia constituțională a populației din satul Șirnea*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *2*.
5. Pop- Grințescu Suzana, *Fizionomia constituțională a populației din satul Sohodol*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*.

Centrul de cercetări antropologice București

Primit în redacție la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ASOCIERE ÎNTRE COLESTEROL ŞI GRUPELE SANGUINE ABO

DE

SIMONA BERONIADE şi TATIANA DRĂGHICESCU

612.118.221.2 :616.153.922

Studiile întreprinse în ultimile decenii asupra valorilor colesterolului seric la diversele populaţii au arătat o variabilitate marcată, momentan greu de interpretat.

Multitudinea de cercetări efectuate au căutat să determine sau să diferenţieze rolul diverşilor factori mesologici şi biologici în explicarea complexităţii acestui fapt.

Inconvenientul major al acestor cercetări l-a constituit utilizarea unei metodologii diferite, ceea ce a îngreunat în mare măsură compararea şi interpretarea rezultatelor.

Pe de altă parte, studiile întreprinse nu au cuprins un număr suficient de variat de populaţii, datele acumulate pînă în prezent fiind încă departe de a oferi posibilitatea unor concluzii în ceea ce priveşte rolul preponderent al unuia sau altuia din factorii mai sus amintiţi în explicarea variaţiilor atît de pronunţate ale colesterolemiei.

Oprindu-ne numai la cîteva dintre aspectele atinse în diversele cercetări, observăm că un rol important a fost acordat unor factori biologici ca, de exemplu, vîrsta şi sexul (10, 16, 22, 26) şi unor factori mesologici, cum ar fi clima (4), (12), (21), (34), la rîndul ei influenţînd alimentaţia (4), (12), (13), (20) — (24), (26). Alte lucrări citează diverşii factori de mediu capabili de a produce perturbări cu implicaţii psihice cu răsunet secundar asupra valorilor colesterolului sanguin al individului (14), (30).

Problema unei componente ereditare a fost de asemenea abordată prin lucrări efectuate pe gemeni (5), (15), (25), (29) şi pe o serie de familii (18), (31), (32).

În ultimul timp au fost elaborate şi cercetări în scopul de a determina în ce măsură variaţia la locusuri multiple, responsabilă de polimorfism afectînd în primul rînd eritrocitele, ar avea vreo influenţă asupra colesterolemiei (11) — (13), (24).

ST. CERC. ANTROPOL., 1972, T. 9, NR. 2, P. 219–230

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Alte lucrări sugerează existenţa unei corelaţii între colesterolul seric şi grupele sanguine ABO. Asemenea cercetări au fost întreprinse atît la populaţii aparent sănătoase, cît şi la subiecţi cercetaţi pentru anumite afecţiuni.

Studii făcute pe grupe de populaţii aparent sănătoase deşi insuficiente numeric au arătat o corelaţie pozitivă şi constantă între grupa sanguină A şi colesterol (valorile medii cele mai ridicate la subiecţii din grupa A) şi rezultatele inconstante în cadrul altor grupe de sînge (3), (10), (13), (22), (23), (26).

Interesante ne apar de asemenea şi observaţiile făcute de cîţiva autori (1), (6), (17), (27), (28) pe subiecţi suferind de unele maladii cardiovasculare. Astfel studii efectuate pe bolnavi suferind de tromboze venoase relevă o creştere numerică semnificativă la purtătorii de grup sanguin A faţă de celelalte categorii (17). Asocierea dintre cardiopatiile ischemice şi grupe arată de asemenea o creştere a numărului pacienţilor suferind de infarct miocardic din rîndul celor cu grup sanguin A faţă de cei din alte grupe (1), (6), (27).

Unii autori susţin astfel că „incidenţa bolilor ischemice ale cordului este legată cel puţin în parte de colesterolul seric" (19) şi că „ar exista o componentă familială probabil genetică ce ar influenţa tendinţa la această boală" (32). Toate aceste date accentuează aspectul genetic al patogenezei bolilor ischemice ale cordului. Asupra mecanismului de asociere dintre valorile crescute ale colesterolului şi grupele sanguine ABO, cercetările sînt deocamdată neconcludente.

A fost avansată şi ipoteza prin care se sugerează că efectul grupelor sanguine asupra colesterolemiei ar fi mediat de către o izoenzimă intestinală — fosfataza alcalină — presupusă a juca un rol în absorbţia unor lipide (24). Totuşi cercetări întreprinse în acelaşi sens vin să infirme aceste ipoteze (3), (22).

Cercetarea noastră urmăreşte în principal să verifice pe un lot de 3 566 de persoane modul de distribuţie al valorilor medii ale colesterolului seric în funcţie de grupele sanguine ABO.

MATERIAL ŞI METODĂ

Materialul nostru se compune din 1 876 de femei şi 1 690 de bărbaţi repartizaţi pe decade de vîrste între 20—59 ani. Toţi subiecţii fac parte din mediul rural şi din diverse zone ale ţării (9 sate din Oltenia şi Hunedoara). Determinările au fost efectuate cu ocazia cercetărilor antropologice întreprinse în aceste zone de un colectiv al Centrului de cercetări antropologice Bucureşti în perioadele 1956—1964 condus de prof. H. Dumitrescu (2), (7)—(9), (35)—(40). Unui număr mai mic de subiecţi (805 femei şi 788 de bărbaţi) li s-a calculat şi indicele Rohrer care a fost de asemenea utilizat în lucrare. Subiecţii din satele luate în discuţie au acelaşi gen de alimentaţie, relativ săracă în grăsimi animale. Colesterolul seric a fost determinat la toţi subiecţii prin aceeaşi metodă (Sakett), iar pentru grupele sanguine s-a utilizat tehnica Beth—Vincent. Analizele au fost efectuate pe teren. Au fost eliminaţi din cercetare subiecţii cu valori ale colesterolului sub $1 g^0/_{00}$ şi peste $3 g^0/_{co}$.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

La prelucrarea statistică a materialului am utilizat valorile logaritmice şi nu cele naturale ale colesterolului, dat fiind distribuţia mai diferenţiată ce se realizează în acest fel (13), (41). Pentru compararea diverselor grupe am utilizat testul lui Student.

REZULTATE

La un număr de 1 593 de subiecţi s-a calculat indicele Rohrer ceea ce ne-a permis să încercăm o corelaţie între colesterol şi acest indice (tabelul nr. 1 şi nr. 2).

Tabelul nr. 1

Colesterol seric/indice Rohrer la femei

Indice Rohrer	Log. colest. $\bar{x} \pm \sigma$	$\bar{x} \pm 2\sigma$ mg %	A	B	O	AB	N
Subeutrofic 1.21—1,34	2,2774 ±0,1038	117—305 189	120 40,27%	37 12,42%	124 41,61%	17 5,70%	298
Eutrofic 1.35—1.54	2,2722 ±0,0991	118—295 187	166 48,26%	57 16,57%	103 29,94%	18 5,23%	344
Supraeutrofic 1,55—1.69	2,3022 ±0,0916	130—307 202	81 49,70%	18 11,04%	58 35,58%	6 3,68%	163
Total ♀	2,2819 ±0,1001	120—303 191	367 45,59%	112 13,91%	285 35,40%	41 5,10%	805

Tabelul nr. 2

Colesterol seric/indice Rohrer la bărbaţi

Indice Rohrer	Log. colest. $x \pm \sigma$	$\bar{x} \pm 2\sigma$ mg %	A	B	O	AB	N
Subeutrofic 1.21—1.34	2,2681 ±0,0823	126—270 185	138 43,53%	45 14,20%	111 35,01%	23 7,26%	317
Eutrofic 1.35—1.54	2,2786 ±0,0726	136—265 190	149 41,39%	42 11,67%	143 39,72%	26 7,22%	360
Supraeutrofic 1.55—1.69	2,3065 ±0,0753	143—284 202	54 48,65%	15 13,51%	35 31,53%	7 6,31%	111
Total ♂	2,2783 ±0,0839	129—279 189	341 43,28%	102 12,94%	289 36,67%	56 6,60%	788

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În cadrul seriei feminine nu se observă vreo diferenţă semnificativă între prima şi a doua clasă ($t = 0,6500$; $p > 0,5$). Diferenţa este semnificativă între ultima şi primele două clase ($t = 2,9574$; $0,01 > p > 0,001$, respectiv $t = 3,3707$; $p \approx 0,001$). În seria masculină există diferenţe semnificative între toate cele trei clase, după cum urmează: pentru clasa a doua faţă de prima $t = 4,3750$; $p < 0,001$; clasa a treia faţă de prima are un $t = 4,5176$ $p < 0,001$, iar clasa a treia faţă de a doua un $t = 3,4444$; $p < 0,001$. Compararea celor două serii pe clase de Rohrer, precum şi a colectivităţii totale de femei şi bărbaţi ne dă valori nesemnificative.

Seria de 1 876 de femei şi 1 690 de bărbaţi a fost împărţită pe decade de vîrstă între 20—59 de ani. Materialul a fost repartizat apoi pe grupe de sînge ABO şi s-au calculat valorile medii ale colesterolului corespunzătoare acestor grupe (tabelele nr. 3 şi 4). Au fost efectuate apoi comparaţii între unele grupe (A : B; A : O; A : AB; O : B; AB : O).

Din analiza făcută pe sexe şi pe grupe de vîrstă rezultă că pe seria noastră feminină (tabelul nr. 3) se observă, cu o singură excepţie (la decada 40—49 ani, grupa de sînge O), că valorile medii ale colesterolului îmbracă un aspect crescînd în cadrul aceleiaşi grupe de sînge în funcţie de vîrstă.

Tabelul nr. 3

Colesterolul seric şi grupele sanguine ABO pe decade de vîrstă la femei

Grupa de vîrstă		A	B	O	AB	Total
20—29 ani	N	216	78	162	32	488
	log. colest. $\bar{x}$	2,2793	2,2230	2,2462	2,2559	2,2600
	σ	0,0947	0,0745	0,0926	0,0814	0,0923
	C.V.	4,1547	3,3501	4,1225	3,6083	4,0841
	$\bar{x} \pm 2\sigma$	125—294	118—235	115—270	124—262	119—278
30—39 ani	N	236	40	176	18	470
	log. colest. $\bar{x}$	2,3133	2,2475	2,2796	2,2617	2,2931
	σ	0,1832	0,0850	0,0895	0,0584	0,0721
	C.V.	7,9190	3,7819	3,9261	2,5821	3,1442
	$\bar{x} \pm 2\sigma$	68—478	117—261	129—280	142—233	140—273
40—49 ani	N	215	64	154	23	456
	log. colest. $\bar{x}$	2,3214	2,2544	2,2564	2,2918	2,2937
	σ	0,0929	0,0823	0,1006	0,0688	0,0962
	C.V.	4,0019	3,6506	4,4584	3,0020	4,1941
	$\bar{x} \pm 2\sigma$	136—312	123—262	113—286	142—268	134—325
50—59 ani	N	208	58	168	28	462
	log. colest. $\bar{x}$	2,3462	2,2872	2,3051	2,3325	2,3243
	σ	0,0821	0,0936	0,0899	0,0689	0,0885
	C.V	3,4993	4,0923	3,9000	2,9539	3,8076
	$\bar{x} \pm 2\sigma$	152—259	125—298	133—305	156—295	140—252
Total ♀	N	875	240	660	101	1876
	log. colest. $\bar{x}$	2,3121	2,2517	2,2793	2,2808	2,2923
	σ	0,0983	0,0861	0,0948	0,0783	0,0971
	C.V.	4,2515	3,8238	4,1592	3,4330	4,2359
	$\bar{x} \pm 2\sigma$	130—322	120—265	123—294	133—273	125—305

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Colesterolul seric şi grupele sanguine ABO pe decade de vîrstă la bărbaţi

Grupe de vîrstă		A	B	O	AB	Total
20—29 ani	N	173	58	148	28	407
	log. colest. $\bar{x}$	2,2544	2,1933	2,2392	2,2415	2,2414
	σ	0,0873	0,0967	0,0932	0,0889	0,0919
	C.V.	3,8724	4,4088	4,1622	3,9650	4,1001
	$\bar{x}\pm 2\sigma$	120—268	100—238	113—266	115—262	114—266
30—39 ani	N	188	67	143	24	422
	log. colest. $\bar{x}$	2,3094	2,2230	2,2410	2,2762	2,2706
	σ	0,0836	0,0872	0,0841	0,0821	0,0918
	C.V.	3,6199	3,9226	3,7527	3,6068	4,0429
	$\bar{x}\pm 2\sigma$	138—299	114—244	118—256	128—275	122—282
40—49 ani	N	205	71	148	21	445
	log. colest. $\bar{x}$	2,3566	2,2665	2,2680	2,3009	2,3101
	σ	0,0757	0,0853	0,0953	0,0932	0,0955
	C.V.	3,2122	3,7635	4,2019	4,0506	4,1340
	$\bar{x}\pm 2\sigma$	164—314	124—273	119—287	130—307	131—317
50—59 ani	N	176	60	146	34	416
	log. colest. $\bar{x}$	2,3615	2,2958	2,2977	2,3376	2,3273
	σ	0,0770	0,0740	0,0873	0,0706	0,0814
	C.V.	3,2606	3,2233	3,7994	3,0202	3,4976
	$\bar{x}\pm 2\sigma$	161—327	140—277	132—296	157—301	146—309
Total ♂	N	742	256	585	107	1690
	log. colest. $\bar{x}$	2,3220	2,2454	2,2616	2,2976	2,2879
	σ	0,0913	0,0921	0,0931	0,0899	0.0972
	C.V.	3,9319	4,1017	4,1165	3,9128	4,2484
	$\bar{x}\pm 2\sigma$	136—319	115—269	118—280	131—300	124—303

În ceea ce priveşte mărimea valorilor medii ale colesterolului în funcţie de grupele sanguine ABO, se observă că cele mai mari valori sînt întîlnite la grupa sanguină A, apoi la grupa AB (cu excepţia decadei de vîrstă 30—39 ani), urmînd, în ordine, grupa O şi apoi grupa B.

Verificînd această observaţie prin testul t (fig. 1), se constată că valorile medii ale colesterolului celor din grupa sanguină A faţă de cele din grupa B sînt totdeauna semnificative, la decada 40—49 ani şi 50—59 ani fiind chiar puternic semnificative. Acelaşi lucru rezultă din compararea valorilor grupei A : O (unde numai la decada de vîrstă 30—39 ani valorile se situează la limita semnificaţiei). În ceea ce priveşte compararea pentru grupele A :AB, diferenţele ne apar nesemnificative cu excepţia decadei 30—39 de ani, unde valorile se încadrează la limita semnificaţiei. Compararea valorilor colesterolului din grupele O :B ne dă rezultate nesemnificative pentru toate decadele cu tendinţă la semnificaţie pentru primele două. Aceeaşi situaţie o întîlnim şi în cadrul comparaţiei AB :O la care numai la decada 40—49 ani găsim o tendinţă la semnificaţie.

În seria masculină (tabelul nr. 4) valorile medii ale colesterolului merg tot în ordine crescîndă cu decadele de vîrstă şi în cadrul aceleiaşi grupe de sînge. Ca şi în seria feminină, valorile cele mai mari sînt atinse de grupa A, urmată în ordine de AB, O şi B.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În ceea ce priveşte compararea valorilor medii ale colesterolului în funcţie de grupele sanguine ABO, remarcăm (fig. 2) valori net semnificative pentru grupa A :B la toate decadele, de asemenea semnificative

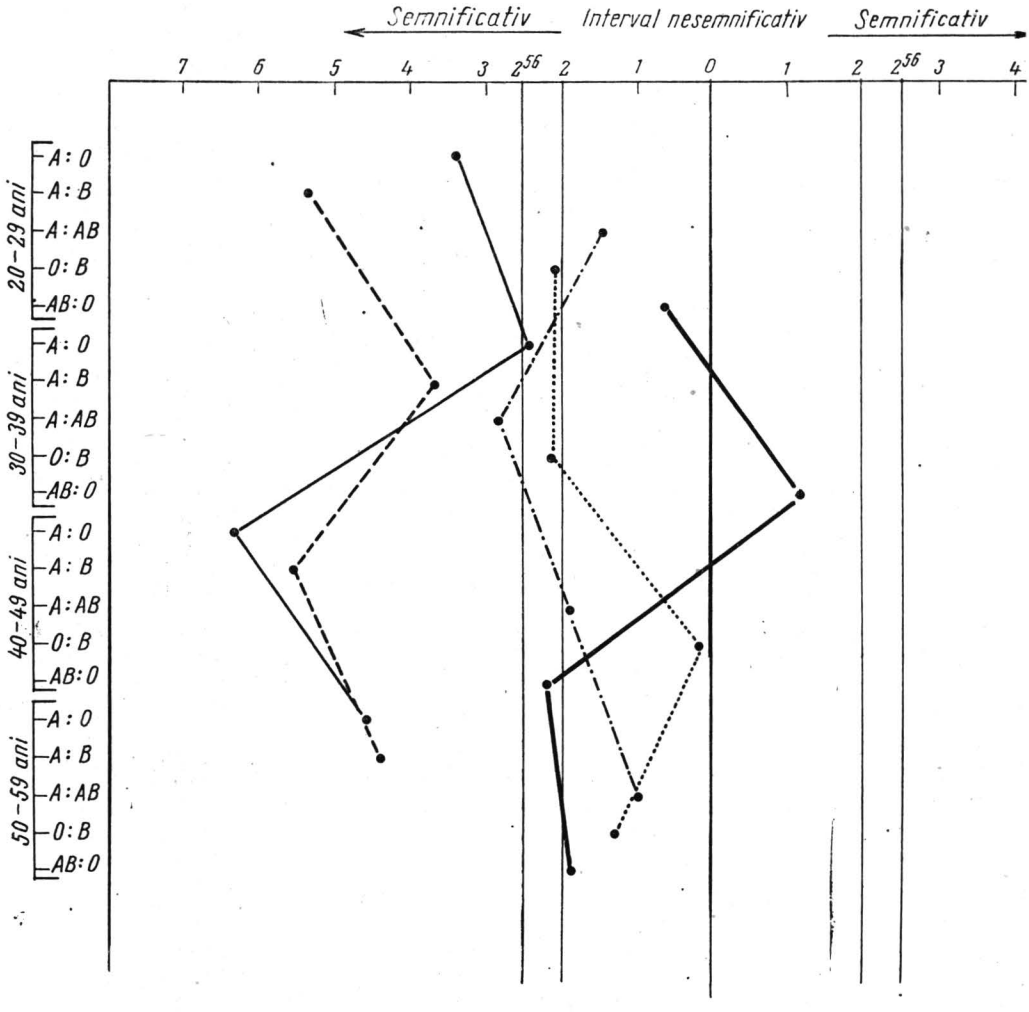

Fig. 1. -- Testul ,,t'' cumulativ al valorilor medii ale colesterolului seric în funcţie de grupele sanguine ABO pe criteriul vîrstei la femei.

pentru grupa A :O (cu excepţia decadei 20—29 ani) şi nesemnificative pentru grupa A :AB (cu excepţia decadelor 40—49 ani şi 50—59 ani care se situează la limita semnificaţiei). Diferenţa dintre grupa O :B este nesemnificativă pentru toate decadele, cu excepţia celor de 20—29 de ani. Comparaţia dintre grupa AB :O este nesemnificativă în toate grupele, cu excepţia decadei 50—59 de ani care se situează la limita semnificaţiei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

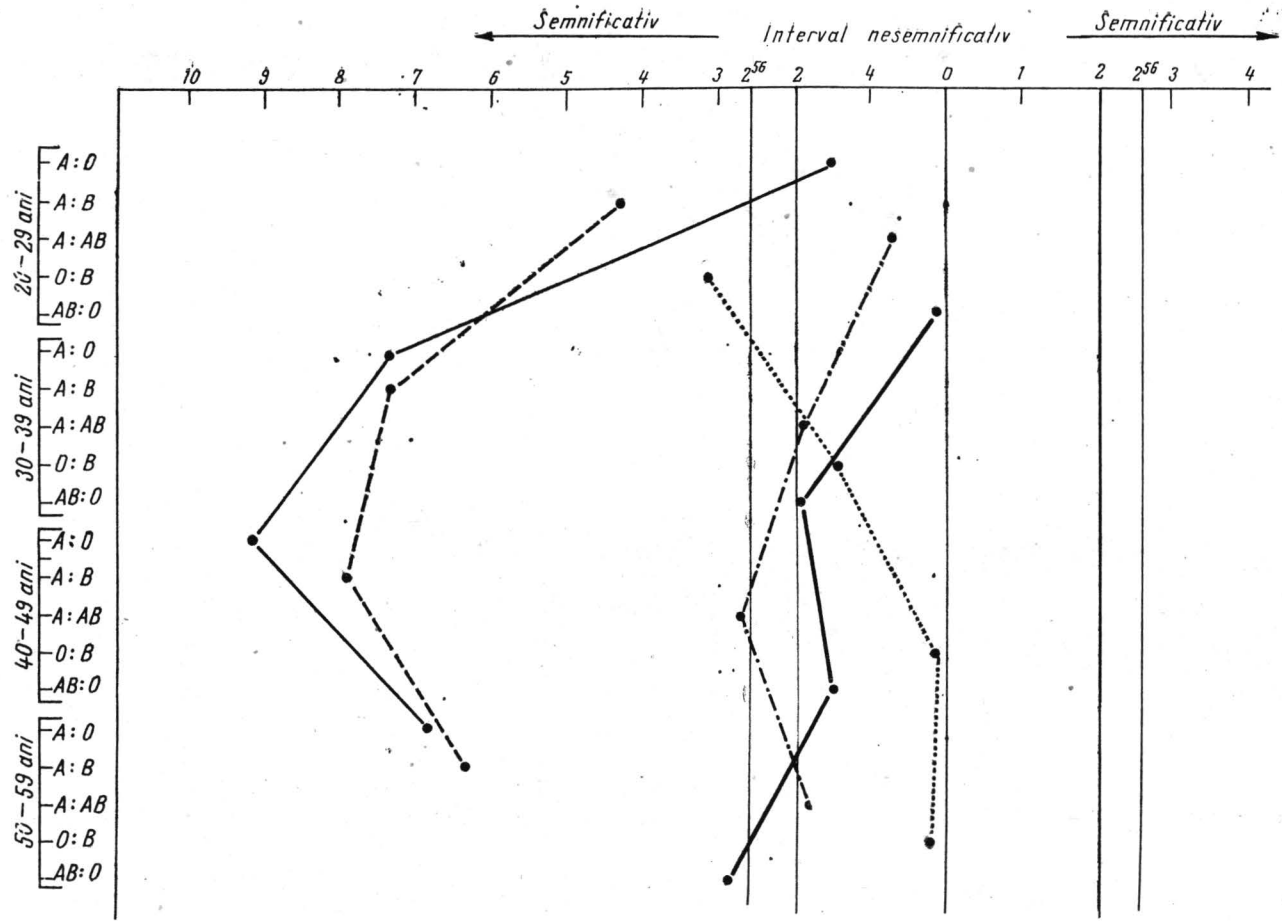
Semnificativ
Interval nesemnificativ
Semnificativ
10 9 8 7 6 5 4 3 2,56 2 4 0 1 2 2,56 3 4
20 - 29 ani
30 - 39 ani
40 - 49 ani
50 - 59 ani
A : 0
A : B
A : AB
0 : B
AB : 0

Fig. 2. — Testul ,,t'' cumulativ al valorilor medii ale colesterolului seric în funcţie de grupele sanguine ABO pe criteriul vîrstei la bărbaţi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

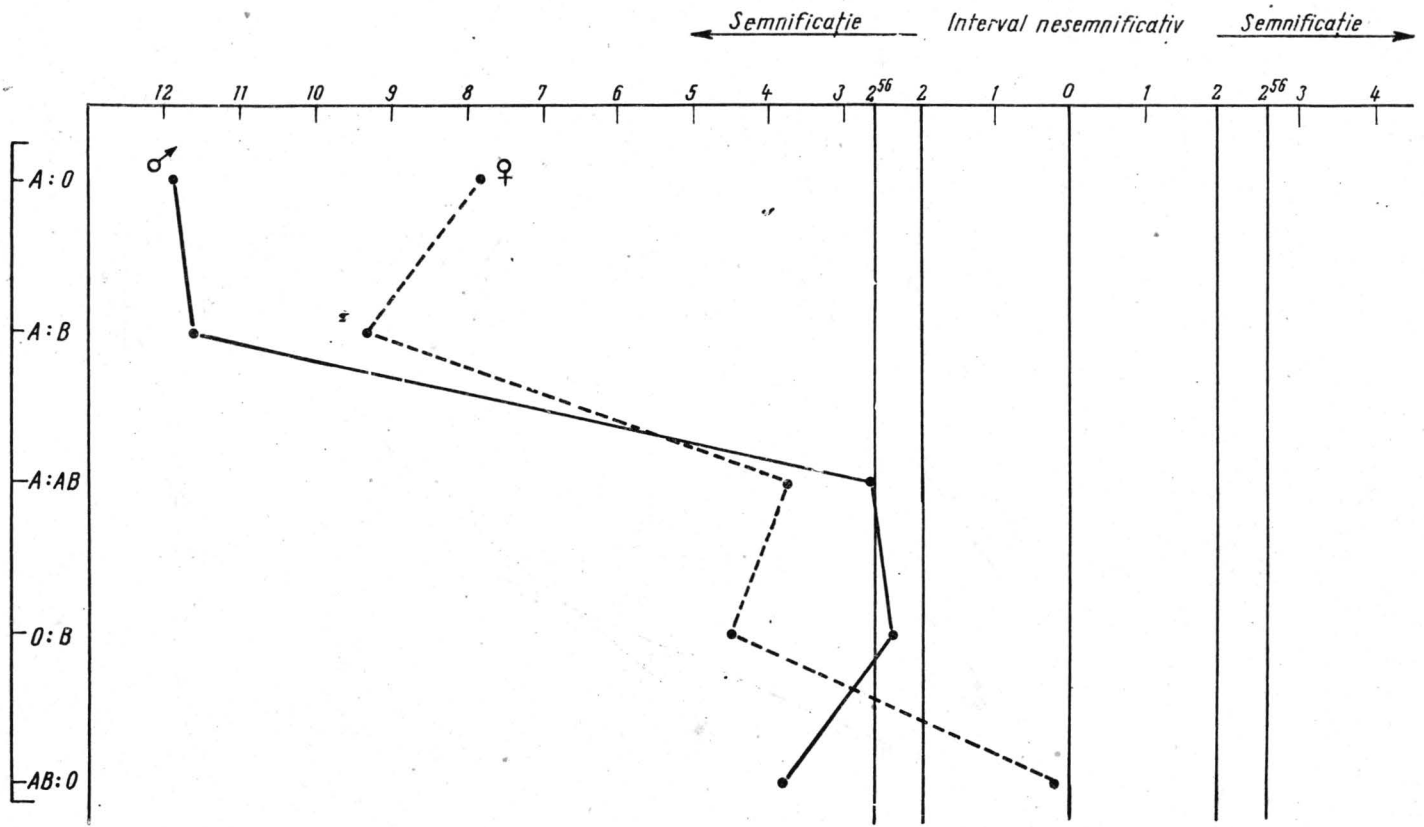

Fig. 3. — Testul „t" cumulativ al valorilor colesterolului seric în cadrul grupelor sanguine ABO pentru cele două serii totale de bărbați și femei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Aplicînd testul t al lui Student celor două colectivităţi (fig. 3.) şi păstrînd aceleaşi grupe de comparaţie putem urmări rezultatele obţinute pentru cele două sexe.

Comparaţiile dintre grupele A :O, A :B şi A :AB dă diferenţe semnificative la ambele sexe. Tot semnificativă este şi valoarea rezultată din

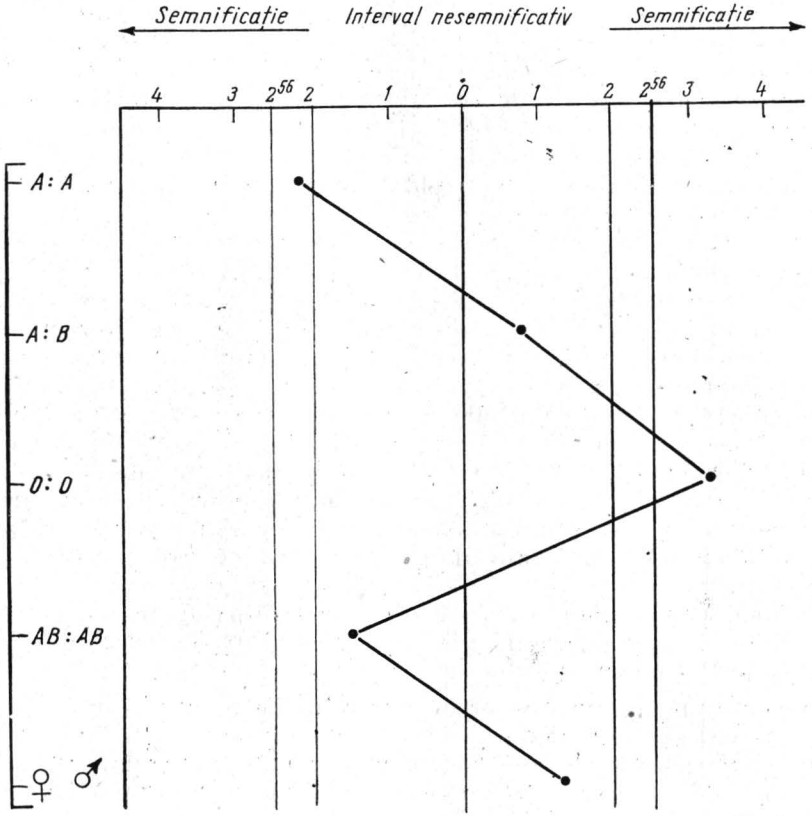

Fig. 4. — Testul „t" al valorilor colesterolului seric în cadrul grupelor sanguine ABO între seriile masculine şi feminine.

compararea grupei O :B pentru seria feminină şi cu tendinţă la semnificaţie pentru seria masculină. În ceea ce priveşte grupa AB :O deosebirea între cele două serii este netă.

Comparînd valorile mediilor celor două colectivităţi (de bărbaţi şi de femei) pe criteriul grupelor sanguine, precum şi valorile medii ale totalităţii colectivităţilor (fig. 4) obţinem rezultate nesemnificative pentru toate situaţiile cu excepţia grupelor O :O.

DISCUŢII

O discuţie comparativă cu rezultate obţinute de alţi autori pe populaţii diferite este dificil de realizat dat fiind atît tehnica de determinare a colesterolului care diferă de la o lucrare la alta, cît şi principiul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

care a stat la baza alegerii materialului de studiu. Ne vom rezuma deci la o comparare cu cele cîteva lucrări efectuate pînă în prezent pe populaţii europene aparent sănătoase.

Materialul nostru de studiu arată o creştere continuă a valorilor medii ale colesterolului seric în raport cu vîrsta şi la ambele sexe. Rezultate asemănătoare au obţinut şi alţi cercetători (22), (24), (26). Valorile atinse sînt mai crescute în seria feminină la primele două grupe de vîrstă, practic egale la grupa 50—59 de ani şi mai scăzute la grupa 40—49 ani la seria feminină faţă de cea masculină. De remarcat că seria feminină a celor două grupe mijlocii de vîrstă (30—39 şi 40—49 de ani) prezintă valori constante, în timp ce la bărbaţi se observă un salt net de la grupa 30—39 de ani la grupa 40—49 de ani.

Compararea totalităţii efectivelor între ele nu arată diferenţe semnificative între cele două sexe.

Seriile noastre se situează ca valori ale colesterolului sub cele obţinute pentru populaţia daneză (23) şi engleză (22), (28), şi peste valorile populaţiei greceşti (24).

În ceea ce priveşte raportul dintre colesterol şi grupele sanguine ABO, se remarcă o concordanţă pentru grupa A cu observaţiile făcute de alţi autori pe populaţii diferite (22), (24), (28), (30), astfel că persoanele cu grup sanguin A prezintă valori ale colesterolului semnificativ mai crescute decît cele din grupul O sau B. Între grupele O şi B pe materialul nostru se observă valori mai crescute pentru cei din grupa O faţă de cei din grupa B, la fel ca în seriile engleze (22), (28) şi contrar celor din seriile greceşti (24) şi suedeze (3). Asupra comportării grupelor AB acestea se apropie de valorile grupei A, dar numărul mic de cazuri nu poate duce la concluzii definitive.

În final putem spune că materialul nostru susţine observaţiile anterioare publicate de diverşi autori în ceea ce priveşte corelaţia dintre colesterol şi grupele sanguine ABO.

Mecanismul de asociere, precum şi rolul jucat de fosfataza alcalină necesită încă studii suplimentare. De asemenea par a fi necesare reluarea cercetărilor pe populaţiile asiatice, unde unica lucrare publicată pînă în prezent (33) infirmă existenţa vreunei corelaţii între grupele ABO şi colesterolul seric.

În cercetarea de faţă am atins doar cîteva aspecte privind rolul unor factori capabili să intervină în modificările colesterolemiei. Problema rămîne deschisă şi se cer abordate noi soluţii pentru elucidarea ei.

ASSOCIATION BETWEEN CHOLESTEROL AND ABO BLOOD GROUPS

ABSTRACT

The association between the way of distribution of the average values of serum cholesterol and of ABO blood groups was studied on a group of 3566 apparently healthy persons, originating from the rural environment. The material was distributed by sexes and age groups bet-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ween 20 and 59 years. A correlation between cholesterol and the Rohrer index was also attempted. The present investigation confirm for the observations of other authors on some European populations, as concerns the existence of an association of increased values of cholesterolemia with the blood group A. In our material the order is AB, O and B blood groups.

BIBLIOGRAFIE

1. Allan T. M. A.A. Dawson, *ABO blood groups and ischaemic heart disease in men.*, Brit. Heart. J., 1968, 30, 377.
2. Băluţă Victoria, Elena Dinulescu, H. Dumitrescu, *Unele constante biochimice sanguine*, în „Structura antropologică privită comparativ a satelor Nucşoara şi Cîmpu lui Neag", Edit. Academiei, 1966, 125.
3. Beckman L., Olivecrona T., *Serum cholesterol and ABO and Lewis blood groups.*, Lancet, 1970, I, 1000.
4. Benoist J., *Les Martiniquais*, Bull, Mem. Soc. Anthrop., 1963, IV, 241.
5. Blankenhorn D.H., Jenson J., Sturgeon F., Chin N.P., Armstrong B.W., Engelman L. *Effect of blood group on blood lipids in monozygotic twins*, Nature, 1967, 215, 1499.,
6. Bronte—Steward B., Botha M.C., Krut L.M., *ABO blood groups in relation to ischaemic heart disease*, Brit. Med. J —1962, I, 1646.
7. Drăghicescu Tatiana, C. Neacşu, *Aspectul biochimic al populaţiei din regiunea Oltenia*, în „Atlasul Antropologic al Olteniei.", Edit. Academiei 1968, 187.
8. Dumitrescu H., C. Neacşu, *Studiul biochimic al populaţiei din satul Bătrîna*, în „Cercetări antropologice în Ţinutul Pădurenilor, satul Bătrîna", Edit. Academiei 1961, 295.
9. Dumitrescu Maria, Tibera—Dumitru Maria, *Repartiţia procentuală a sistemului ABO şi Rh (I)) la populaţia unor sate din regiunea Oltenia*, în „Atlasul Antropologic al Olteniei", Edit. Acadmiei, 1968, 181.
10. Elwood P.C., Mahler R., Sweetnam P., Moore F., Welsby E., *Association between circulating haemoglobin level, serum-cholesterol and blood-pressure*, Lancet, 1970, I, 589.
11. Fessas P., Stammatoyannopoulos G., Keys A., *Serum cholesterol and thalassaemia trait.* Lancet, 1963, I, 1182.
12. Flatz G., Pick C., Sringam S., *Haemoglobin E and — thalassaemic trait: their distribution in Thailand*, Ann. hum. Genet., 1965, 29, 151.
13. Flatz G. *Serum—Cholesterin, ABO—Blutgruppen und Hämoglobintyp-Humangenetik*, 1970, 10, 318.
14. Friedman M., Rosenman R.H., Carroll V., *Changes in the serumcholesterol and blood clotting time in men subjected to cyclic variation of occupational stress*, Circulation, 1958, 17, 852.
15. Gedda L., Poggi D., *Sulla regolazione genetica del colesterolo ematico.*, Acta Genet. Med. Gemellol., 1960, 9, 135.
16. Hobson W., Jordan A., Roseman C., *Serum-cholesterol levels in elderly people living at home* Lancet, 1953, II, 961.
17. Jick H., Slone D., Westerholm B., Inman W.H.W., Vessey M.P., Shapiro S., Lewis G. P., Worcester J., *Venous thromboembolic disease and ABO blood type*, Lancet, 1969, I, 539.
18. Johnson B.C., Epstein F. H., Kjelsberg M.O., *Distribution and familial studies of blood pressure and serum cholesterol levels in a total community — Tecumseh—Michigan.*, J. Chron. Dis., 1965, 18, 147.
19. Kagan A., Dawber T.R., Kannel W. B., Revotskie N., — *Serum —cholesterol and ischaemic heart disease*, Fed. Proc., 1962, suppl. 11, 52.
20. Keyàs A., Anderson J. T., Fidanza F., Keys M. H., SwanhB., *Effects of diet on blood lipids in man.*, Clin. Chem., 1955, 1, 34.
21. Keys A., Karvonen M., Fidanza F., *Serum-cholesterol studies in Finland.*, Lancet, 1958 II, 175.
22. Langman M., J., S., Elwood P. C., Foote J., Ryrie D.R., *ABO and Lewis blood-groups and serum cholesterol*, Lancet, 1969, II, 607.
23. Lund E, Geil T., Andresen P. H., *Serum cholesterol in normal subjects in Denmark*, Lancet, 1961, II, 1383.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

24. Mayo IO., Fraser G. R., Stammatoyannopoulos G., *Genetic influences on serum cholesterol in two Greek villages*, Hum. Hered., 1969, **19**, 86.
25. Meyer K., *Serum cholesterol and heredity : a twin study*, Acta Med. Scand., 1962, **172**, 401.
26. Mikkelson O., Miller E., Russel Hayes E., Todd R.L., *Concentration of cholesterol in blood serum of normal man and its relation to age*, J. Clin. Invest., 1950, **29**, 1347.
27. Oliver M.F., Cumming R.A., *Blood groups and heart disease*, Brit. Med. J., 1962, **II**, 51.
28. Oliver M. F., Geizerova H., Cumming R.A., Heady J.A., *Serum cholesterol and ABO and Rhessus blood groups.*, Lancet, 1969, II, 605.
29. Pikkarainen J., Takkunen J., Kulonen E., *Serum cholesterol in Finnish twins*, Am. J. Hum. Genet., 1966, **18**, 115.
30. Russek H.F., Zohman B.L., *Relative significance of heredity diet and occupational stress in coronary heart disease of young adults*, Am. J. Med. Sci., 1958, **235**, 266.
31. Schaefer L.E., Adlerserg C., Steinberg A. G., *Heredity environment and serum cholesterol*, Circulation, 1958, **17**, 537.
32. Slack J., Evans K.A., *The increased risk of death from ischaemic heart disease in first degree relatives of* **121** *men and 96 women with ischeamic heart disease*, J. Med. Genet., 1966, **3**, 239.
33. Srivastava B. K., Sinha A.S., *Observations on serum cholesterol and lipid phosphorus levels in relation to ABO blood groups*, J. Indian. Med. Ass., 1966, **47**, 261.
34. Thomas C.B., Hollies H. W.D., Eisenberg F.F., *Observations on seasonal variations in total serum cholesterol level among healthy young prisoners.*, Ann. Int. Med., 1961, **54**, 413.
35. Tibera—Dumitru Maria, Aloman S., *Grupele sanguine, factorii senzitivi şi statusul salivar al populaţiei*, în „Cercetări antropologice în Ţinutul Pădurenilor—satul Bătrîna, Edit. Academiei, 1961, 163.
36. Tibera—Dumitru Maria, Morţun Maria, Drăghicescu Tatiana, *Constantele biochimice la populaţia din zona de deal din regiunea Oltenia.*, St. cerc. antrop., 1961, **2**, 113.
37. Tibera—Dumitru Maria, Drăghicescu Tatiana *Recherches sur quelques constantes biochimiques de la population rurale de Roumanie*, Ann. Roum. Antrop., 1965, **2**, 93.
38. Tibera—Dumitru Maria, Cioară Nelli, *Cercetările unor constante biochimice în regiunea Hunedoara*, St. cerc. antropol., 1965, **2**, 247.
39. Tibera—Dumitru Maria, Beroniade Simone, Drăghicescu Tatiana, *Constantele biochimice ale populaţiei rurale din Grojdibodu—regiunea Oltenia*, St. cerc. antropol., 1966, **3**, 109.
40. Tibera—Dumitru Maria, Aloman S., *Frecvenţa factorilor sanguini şi senzitivi*, în „Structura antropologică privită comparativ a satelor Nucşoara şi Cîmpu lui Neag," Edit. Academiei, 1966, 115.
41. Wotton I.D.P., King E.J., Macelan Smith J., *The quantitative approach to hospital biochemistry*, Brit. Med. Bull.

Centrul de cercetări antropologice Bucureşti

Primit în redacţie la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

A TREIA ETAPĂ ÎN ISTORIA DEZVOLTĂRII ANTROPOLOGIEI SOCIALE ŞI PSIHOCULTURALE ROMÂNEŞTI. COLABORAREA CU FILOZOFIA ÎN ÎNVĂŢĂMÎNTUL UNIVERSITAR ŞI ÎN CERCETĂRILE DIN STAŢIILE-PILOT BEREVOEŞTI ŞI CÎMPULUNG

DE

VASILE V. CARAMELEA, SILVIU COPOSESCU, GHEORGHIŢĂ GEANĂ, IULIA TRANCU, L. TOMESCU, SANDA HOINIC, VIORICA APOSTOLESCU şi DOINA BERCHINĂ

În dezvoltarea ei în România, antropologia socială şi psihoculturală a parcurs, din 1955 şi pînă în 1972, două etape[1]. Din 1972 considerăm că începe o a treia etapă în istoria ei în ţara noastră.

a) Prima etapă (1955—1964), pe care am denumit-o perioada de „debut" a acestei discipline antropologice în ţara noastră, este caracterizată prin efectuarea de către doi sociologi a unor cercetări concrete de sociologie, demografie şi etnografie, pe profil antropologic (pentru explicarea de exemplu a modificării compoziţiei antropofizice a unei populaţii, datorită imigraţiilor, explicarea modificării unor indici antropologici caracterizatori ai unor procese de microevoluţie prin corelarea datelor biologiei umane cu datele de mediu social, economic şi cultural, istoric şi actual, în care s-au dezvoltat comunităţile unde astfel de procese au loc. Lucrările din această perioadă sînt valorificate publicistic în diverse monografii: Bătrîna, Nucşoara etc., ca şi în culegerea „Probleme de antropologie" (vol. 4—7)[2].

b) A doua perioadă (1964—1972) am denumit-o „a consolidării" antropologiei sociale şi culturale româneşti. Disciplina s-a autonomizat; a fost recunoscută, pe de o parte, de celelalte ştiinţe sociale, iar pe de alta

[1] V.V. Caramelea, *Etapele dezvoltării şi sistemul antropologiei sociale şi culturale româneşti*, St. cerc. antropol., 6, 1969, fasc. II, p. 145—155.

[2] V.V. Caramelea, *Development of the Romanian Studies of Social and Cultural Anthropology convergently with those of Physical Anthropology*, Annuaire Roumain d'Anhtropologie, 3, 1966, p. 95—98.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

de către antropologia fizică, tradiţională în România, cu care va continua colaborarea, însă pe bază de reciprocitate, ca două discipline ale omului, gîndit integral şi dinamic, în care una va rezolva problemele de ordin morfofiziologic, iar alta pe cele de ordin comportamental, două ramuri mari ale antropologiei generale, independente sub aspectul organizatoric şi mai ales în ceea ce priveşte legătura lor cu disciplinele de grupă. Organizatoric, în Centrul de antropologie, care devine şi el independent (înainte funcţiona ca o secţie anexă a Institutului de Endocrinologie), ia fiinţă pentru prima oară în 1964 o secţie de antropologie socială şi culturală.

Antropologia socială şi culturală iniţiază de la această dată, cercetări proprii, specializate şi interdisciplinare în coordonarea ei, asupra unor grupuri de populaţie românească, de agricultori şi muncitori industriali. Aceste prime cercetări au devenit cercetări-pilot, creîndu-se două laboratoare permanente de teren : unul de antropologie socială şi culturală rurală şi altul de antropologie socială şi culturală urbană.

Tema principală : „Omul în procesul industrializării şi al cooperativizării cu mecanizarea agriculturii". Este vorba de un studiu de „Structură socială — configuraţie culturală — personalitate în trecut, prezent şi viitor", în staţiile-pilot Berevoeşti şi Cîmpulung, din zona Argeşului [3].

În această a doua perioadă, antropologia socială şi culturală românească îşi construieşte un corpus de concepte şi un aparat metodologic, formulîndu-şi clar orientarea teoretică a investigaţiilor ei.

„Antropologia socială şi psihoculturală din ţara noastră este o antropologie structuralist funcţionalistă, dar istorică, efectuînd studiul comparativ societate, cultură, personalitate, în diferite contexte social-istorice, formaţiuni social-economice, într-un sistem de gîndire integralist dinamic" [4].

În cercetările ei asupra omului în viziunea unui sistem antropologic integral dinamic, antropologia socială românească a folosit într-o formă mult lărgită metoda interdisciplinară, a Şcolii sociologice de la Bucureşti, creată de D. Gusti, aceea a „echipei de echipe", un grup de colective interdisciplinare, realizînd un sistem de conexiuni multinivelare, care să pregătească o sinteză finală, în care să fie integrate toate datele despre om, biologice, psihologice, sociale, culturale, istorice, ecologice, care pot contribui la studiul multilateral complex al omului.

Este vorba de o orientare structuralist-funcţionalistă, precum am spus, dar istorică, avînd la bază o gîndire sistemică integratoare. Tratarea sistemică a fenomenului uman, folosirea metodei interdisciplinare, inerente viziunii sistemice, a obligat antropologia socială şi culturală românească să colaboreze nu numai cu antropologia fizică, dar şi cu alte ştiinţe, de la geografia umană pînă la istoria artei, apelînd la colaborarea tuturor ştiinţelor naturale, sociale şi umaniste care pot contribui la studiul integral dinamic al personalităţii.

---

[3] V. V. Caramelea, *Romanian Social and Cultural Anthropology and the Study of Man in Industrial Society. A team-work investigation at Berevoeşti pilot-station and the Argeş district.* Ann. Roum. d'Anthropol., 5, 1968, p. 99—102.

[4] V.V. Caramelea, *Antropologia socială şi culturală*, în „Sociologia românească azi", Col. *Sinteze sociologice*, 1971, Edit. ştiinţifică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Astfel orientată teoretic-metodologic, antropologia socială românească este şi o antropologie *prospectivă*.

Tot în această a doua perioadă, după ce s-a elaborat un aparat conceptual şi a fost aplicat pe planul metodei, s-a pus şi problema dezvoltării ramurilor antropologiei sociale şi culturale contemporane, urmărindu-se marile direcţii de comportare umană, „constantele de cultură" sau „categoriile universale ale culturii" [5].

S-au adus contribuţii (cîte 1—3 studii şi cercetări pentru fiecare ramură) pentru dezvoltarea : *antropologiei ecologice, antropologiei economice, antropologiei demografice, antropologiei estetice, antropologiei educaţionale, antropologiei lingvistice*, în final realizîndu-se o *antropologie integralist dinamică*, deci şi *prospectivă*.

În această a doua perioadă, pentru a se dezvolta teoretic şi metodologic, antropologia socială, psihologică şi culturală românească s-a apropiat din ce în ce mai mult de *filozofie*, de *sociologie*, de *psihologie* şi de *lingvistică*.

Consolidîndu-se pe plan naţional ea a început să se afirme pe plan internaţional, mai ales în urma pătrunderii antropologiei sociale şi culturale în învăţămîntul universitar[6].

c) A treia etapă în dezvoltarea antropologiei sociale, psihologice şi culturale româneşti se deschide începînd cu anul universitar 1971/1972, cînd la facultatea de filozofie a Universităţii din Bucureşti a fost introdus primul curs de „antropologie culturală". În decurs de un semestru unul dintre noi (prof. dr. Vasile V. Caramelea) a predat studenţilor din anul ultim ai secţiei de filozofie problemele fundamentale ale antropologiei sociale şi culturale şi curentele de gîndire, antropologia culturală aplicată şi prospectivă, sistemul antropologic integralist dinamic românesc experimentat în cercetările din laboratoarele-pilot de antropologie socială şi culturală rurală Berevoeşti şi de antropologie socială şi culturală urbană Cîmpulung Muscel.

Prin această întîlnire pe tărîm didactic s-au deschis în ţara noastră perspectivele de colaborare şi în cercetările pe teren în problemele omului şi culturii între facultatea de filozofie şi laboratorul de antropologie socială şi psihoculturală din Centrul de cercetări antropologice al Ministerului Educaţiei şi Învăţămîntului [7].

Pentru prima oară în ţara noastră, studenţii secţiei de filozofie sub conducerea cadrelor didactice şi avînd concursul cercetătorilor ştiinţifici antropologi sociali şi psihoculturali efectuează în cadrul practicii lor de vară anchete pe teren în întreprinderi industriale, cooperative agricole de producţie din satul Berevoeşti şi oraşul Cîmpulung.

Studenţii vor lua contact direct cu viaţa, vor cunoaşte *modul de muncă* şi în general *modul de trai al omului contemporan, cultura la care el*

---

[5] V. V. Caramelea, *„Categoriile universale ale culturii" şi dezvoltarea în România a ramurilor antropologiei sociale şi culturale contemporane*, în St. cerc. antropol. **8**, 1971, fasc. 1.

[6] V.V. Caramelea, *Le premier cours „d'antropologie culturelle" à la faculté de philosophie de l'Université de Bucarest*; idem, *Programme analytique du cours d'anthropologie culturelle tenu au IIe semestre de l'année universitaire 1971/1972 aux étudiants de la IVe année de la faculté de philosophie de l'Université de Bucarest*, în Annuaire roumain d'anthropologie, **9**, 1972.

[7] Tudor Bugnariu, *Social and Cultural Anthropology in Romania*, în Annuaire roumain d'anthropologie, **9**, 1972.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Fig. 1 : Echipa studenţilor Facultăţii de filozofie a Universităţii din Bucureşti, în campania de cercetări concrete din vara anului 1972, în staţiile-pilot Berevoeşti şi Cîmpulung Muscel.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

participă, la a cărei dezvoltare contribuie şi pe care totodată o trăieşte, constituind fundamentul structurării personalităţii lui.

Studenţii vor învăţa să aplice tehnici, metode de cercetare specializate, interdisciplinare, comparative, *observînd şi participînd* la lucrări de colaborare conduse de specialişti sociologi, demografi, economişti antropologi sociali şi culturali, arheologi, psihologi, lingvişti, ergonomişti, antropologi fizici care în continuarea unor cercetări din anii trecuţi pregătesc capitolele pentru studiile-pilot de antropologie socială, psihologică şi culturală în problema — sistem social — configuraţie culturală — personalitate — lucrări realizate interdisciplinar, *într-o viziune teoretică sistemică*, respectiv în specificul nostru în *sistemul antropologic integralist dinamic românesc* [8].

Studenţii vor fi învăţaţi să adune date pentru un *atlas antropologic socio-psihocultural* prin *„metoda staţiilor-pilot"* în vederea realizării unui studiu antropologic ştiinţific asupra *personalităţii naţionale a poporului român*[9]. Rostul acestui studiu, care trebuie să încununeze cercetările româneşti de antropologie socială şi psihoculturală, este *de ordin educativ, de a contribui la dirijarea dezvoltării multilaterale a personalităţii într-o societate socialistă multilateral dezvoltată.*

Ei vor fi învăţaţi să pregătească date pentru elaborarea unor modele prospective în scop practic, de planificare, de dezvoltare prognozată a culturii în colectivităţile sociale studiate antropologic integralist dinamic.

Deci în noua etapă se prevede dezvoltarea în continuare a antropologiei sociale şi psihoculturale româneşti, precum şi a ramurilor ei, *antropologie economică, antropologie demografică, antropologie educaţională, antropologie lingvistică* etc. atît pe calea cercetării, cît şi a învăţămîntului şi bineînţeles a publicaţiilor.

LA TROISIÈME ÉTAPE DANS L'HISTOIRE DU DÉVELOPPEMENT DE L'ANTHROPOLOGIE SOCIALE ET PSYCHOCULTURELLE ROUMAINE. LA COLLABORATION AVEC LA PHILOSOPHIE DANS L'ENSEIGNEMENT UNIVERSITAIRE ET DANS LES RECHERCHES EFFECTUÉES DANS LES STATIONS-PILOTE DE BEREVOEŞTI ET DE CÎMPULUNG

RÉSUMÉ

Le développement de l'anthropologie sociale et psychoculturelle roumaine s'est effectué en trois étapes, à savoir : a) La première (1955—1964), la périodé de début de cette discipline, est caractérisée par des études et des recherches de sociologie, démographie et ethnographie effec-

[8] V.V. Caramelea, *Histoires des théorie dans l'anthropologie sociale et culturelle et l'appareil conceptuel des recherches roumaines de spécialité (I), Un système anthropologique „integralisteдynamique" dans les laboratoires-pilote de Berevoeşti et Cîmpulung Muscel (Argeş)* în Annuaire roumain d'anthropologie, 1971, 8, p. 117—136.

[9] V. V. Caramelea, Gh. Geană, L. Tomescu, Iulia Trancu, Sanda Hoinic şi Viorica Apostolescu, *Din problemele teoretic-metodologice ale antropologiei sociale şi culturale româneşti; un studiu atlas reflectînd caracterul naţional prin metoda „staţiilor-pilot"*, în St. cerc. antropol. 1970 **7**, *2*, p. 241—256.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

tuées en vue d'interpréter les données de l'anthropologie physique. b) La seconde étape (1964—1972) est considérée la période de consolidation de l'anthropologie sociale et culturelle, quand la discipline s'autonomise et crée deux laboratoires permanents de terrain, en effectuant des recherches propres dans les stations pilote de Berevoeşti et Cîmpulung. c) La troisième étape, qui vient de commencer et qui est marquée par l'introduction de l'anthropologie sociale et culturelle dans l'enseignement supérieur (faculté de philosophie) et par la collaboration des anthropologues sociaux avec les cadres didactiques ainsi qu'avec les étudiants de la faculté, particulièrement pendant leur stage de travaux pratiques, dans les recherches sur terrain.

Centrul de cercetări antropologice
Laboratorul de antropologie
socială şi psihoculturală

Primit în redacţie la 22 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

MOBILITATE SOCIALĂ ŞI COMPORTAMENT LINGVISTIC

PROBLEME DE SOCIOLINGVISTICĂ ŞI DE ANTROPOLINGVISTICĂ ÎN CADRUL CERCETĂRILOR INTERDISCIPLINARE DIN STAŢIILE-PILOT BEREVOEŞTI ŞI CÎMPULUNG *

DE

VASILE V. CARAMELEA şi GHEORGHIŢĂ GEANĂ

301 :4

În vremurile noastre, în contextul diversificării proceselor sociale şi al accelerării dinamicii lor, sociologii, antropologii sociali şi psihoculturali de la noi din ţară şi de pretutindeni acordă *mobilităţii sociale* o atenţie crescîndă. Într-o definiţie simplă, mobilitate socială înseamnă „mişcarea indivizilor, familiilor şi grupurilor de la o poziţie socială la alta" [1]. Schimbările în poziţia socială care prezintă interes privesc în special ocupaţia, venitul, puterea, clasa ori categoria socială etc. Mobilitatea socială este generată de probleme de ordin economic, psihic-cultural, de o mai mare rentabilitate a muncii, de ridicarea nivelului de viaţă, de diverse alte aspiraţii ale omului. În principal, mobilitatea socială este deci o problemă de interes sociologic, dar face parte dintr-un lanţ mai complex de implicaţii cu prelungiri în planurile culturologic şi psihologic. De aceea sociologii şi antropologii o corelează nu numai cu structura sau cu stratificarea socială, dar şi cu socializarea individului (iar prin aceasta cu educaţia şi cu învăţămîntul), cu realizarea lui ca personalitate, precum şi cu alte fenomene social-umane, între care se numără şi *comportamentul lingvistic.*

Antropologii s-au apropiat de problema relaţiei mobilitate socială — comportament lingvistic fie venind dinspre lingvistică (Ed. Sapir [2],

---

* Din materialele unei comunicări făcute într-una din şedinţele publice ale Laboratorului de psiholingvistiçă şi ale Grupului român de lingvistică aplicată din cadrul Universităţii Bucureşti, sub conducerea prof. dr. doc. Tatiana Slama-Cazacu.

[1] Herbert Goldhamer, Pshio *Social Mobility*, în International Encyclopaedia of the Social Sciences (general editor: David L. Sills), New York, Macmilland and Free Press, 1968, 14, p. 429.

[2] Ed. Sapir, *Linguistique*, Paris, Les Editions de Minuit, 1968.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

B.Whorf [3]), fie venind dinspre sociologie şi culturologie (E.E. Evans-Pritchard [4], W. Goodenough [5]), fie recurgînd la o colaborare interdisciplinară între sociologi şi lingvişti, ca în cazul nostru [6].

Noi am fost interesaţi în propriile cercetări de teren, efectuate pe grupe de populaţie românească trăind în comunităţi rurale şi urbane, atît de mobilitatea socială verticală, cît şi de cea orizontală; am urmărit, adică, atît trecerile ierarhice de la o poziţie la alta şi de la o profesiune la alta, cît şi migraţiunile de la o zonă la alta, pe fondul general de industrializare socialistă a ţării şi de cooperativizare a relaţiilor sociale în agricultură.

În ceea ce priveşte comportamentul lingvistic, ne-a interesat locul pe care-l ocupă această formă de comportament uman în ansamblul schimbărilor socio-psihoculturale la o populaţie care îşi schimbă ocupaţia, formele de organizare a muncii, mentalitatea, modul de viaţă.

Cercetările s-au desfăşurat mai întîi începînd din anul 1964 în staţia-pilot rurală Berevoeşti-Argeş, primul laborator permanent de teren al antropologiei sociale şi culturale româneşti, apoi în staţia-pilot urbană, Cîmpulung Muscel.

Grupul de populaţie Berevoeşti cuprinde opt sate [7] care, din motive economice şi istorice, au dus fiecare în parte o existenţă socială relativ distinctă. De pildă, ungurenii, gămîceştii şi brătienii s-au îndeletnicit în principal cu munca la pădure, oţelenii aproape în exclusivitate cu păstoritul, iar pămîntenii îndeosebi cu agricultura, pomicultura şi creşterea vitelor mari. Aceste deosebiri de viaţă socială se reflectă şi în limbaj, atît în fondul lexical activ, de bază, cît şi în existenţa unor particularităţi fonetice. Deosebirile în grai le percep înşişi băştinaşii. Un informator din Valea Satului observă la oţeleni o „vorbire ciobănească", pentru că ci sînt „preocupaţi de vite". O altă informatoare constată tot despre oţeleni că au vorba „aşa, cam schimbată... tot româneşte, da' parc-aduce aşa oleacă-n altfel". Şi tot ea continuă: „stau mai bine ăştia din sat (din vatra satului — V.V.C., Gh. G.) ca vorbire", apoi, cu un accent evident peiorativ: „oţelenii sînt nişte *moţuflani*".

O „despărţire la vorbă" (cum se exprimă o altă informatoare), dar pe temeiuri istorice, există şi între ungureni şi pămînteni. Ungurenii, care sînt tot români, dar veniţi ulterior din Transilvania, spun, de pildă, „cîne", în timp ce pămîntenii spun „cîine"; ungurenii spun „corfă", pămîntenii „coş" etc. [8].

---

[3] B. Whorf, *Language, Thought and Reality*, New York, Wiley, 1956.

[4] E.E. Evans-Pritchard, *Social Anthropology*, London : Cohen & West, 1951.

[5] W. Goodenough, *Cultural Anthropology and Linguistics*, în Paul L. Garvin (ed.), Report of the Seventh Annual Round Table Meeting on Linguistics and Language Study, Georgetown University, Monograph Series on Languages and Linguistics, no. 9, 1957.

[6] Ş. Ţicăloiu şi V.V. Caramelea, *Industrializare, schimbări tehnice, social-econonice şi psihoculturale, limbaj, personalitate*, în St. cerc. de antropol., 1968 *2*,; Ş. Ţicăloiu şi V.V. Caramelea, *Procesul omogenizării limbajului în contextul social-cultural al industrializării*, în St. cerc. antropol. 1969, *1*.

[7] Pămînteni, Ungureni, Oţelul, Bratia, Gămîceşti, Măneşti, Valea Satului şi Orăşelul minier.

[8] Pentru toate exemplele de pînă acum a se vedea : Ş. Ţicăloiu şi V.V. Caramelea (1969).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Fig. 1 — Lingvistul luînd probele de limbă vorbită în staţia-pilot Berevoeşti-Argeş.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Asemenea deosebiri, indiferent dacă stau pe temeiuri economice sau social-istorice, sînt pe cale de dispariţie. Echipele şi brigăzile din întreprinderea minieră din localitate, precum şi cele în cadrul cărora se desfăşoară activitatea la C.A.P., cuprind laolaltă pămînteni, ungureni, brăticeni, oţeleni etc., iar munca în comun contribuie la unificarea, la *omogenizarea limbajului*.

Un factor foarte puternic care acţionează în acelaşi sens este *şcoala*. Două par a fi virtuţile şcolii din acest punct de vedere. Întîi, limba care se predă în şcoală este limba literară, care posedă o mare forţă conceptuală şi care este unică. În al doilea rînd, şcoala aplică o corecţie decisivă însăşi bazei de articulaţie locală într-o etapă a vieţii în care aceea nu apucă să se consolideze în structura personalităţii. Aşa se explică faptul că alterările lingvistice de forma *hibrizilor* sînt mult mai frecvente la subtipul de personalitate mai vechi, format la şcoala tradiţiei, în timp ce generaţiile tinere, care au beneficiat de o instrucţie şcolară consistentă şi de calificări profesionale, manifestă în general o *pronunţie corectă*. Astfel, un fost cioban şi muncitor forestier, apoi miner, acum pensionar, deşi pronunţă corect „perforator", „electrică" etc., pronunţă totuşi „vinţuri" (în loc de „vinciuri" = troliuri), „maistor" în loc de „maistru" ş.a.; evident, că la cei neumblaţi şi care s-au dedicat o viaţă întreagă ocupaţiilor tradiţionale, alterări de felul „coletiv" („colectiv"), „ezemplu" („exemplu") ş.a. sînt fenomene obişnuite. În schimb, tinerii de pînă la 35 de ani pronunţă corect cuvinte mult mai dificile: „distilerie", „bolţari", „cratere" [9].

Toate acestea dovedesc că studiul comportamentului lingvistic oferă un set de indicatori importanţi şi interesanţi ai schimbărilor socio-psihoculturale care au loc la un anumit moment din viaţa unei comunităţi sau societăţi.

MOBILITÉ SOCIALE ET COMPORTEMENT LINGUISTIQUE

Problèmes de sociolinguistique et d'anthropolinguistique dans le cadre des recherches interdisciplinaires effectuées dans les stations-pilote de Berevoeşti et Cîmpulung.

RÉSUMÉ

La *mobilité sociale* est en principal un problème d'ordre sociologique, mais elle fait partie d'une série plus complexe d'implications avec des prolongements dans les plans culturologique et psychologique. C'est la raison pour laquelle les sociologues et les anthropologues ne la corrèlent pas seulement avec la *structure* ou la *stratification sociale*, mais aussi avec la *socialisation* de l'individu (et implicitement avec l'éducation et l'enseignement), avec sa *réalisation comme personnalité*, ainsi qu'avec d'autres phénomènes sociaux humains, tels que le *comportement linguistique*.

[9] Ş. Ţicăloiu şi V. V. Caramelea (1968).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Dans les recherches interdisciplinaires coordonnées par la sociologie et l'anthropologie sociale et culturelle effectuées, à partir de 1964, dans les stations-pilote de Berevoeşti et Cîmpulung, sur des groupes de population roumaine vivant dans des communautés rurales et urbaines, nous nous sommes préoccupés aussi bien de la mobilité sociale verticale que de la mobilité sociale horizontale. Nous avons donc poursuivi les *passages hiérarchiques d'une position à l'autre* et *d'une profession à l'autre*, de même que les *migrations* d'une zone à l'autre sur le fond général d'industrialisation socialiste du pays et de coopérativisation des relations sociales en agriculture.

En ce qui concerne le *comportement linguistique*, nous nous sommes préoccupés de la place que cette *forme de comportement humain* occupe dans l'ensemble des transformations socio-psychoculturelles chez une population qui change de métier, qui modifie les formes d'organisation du travail, sa mentalité, son mode de vie.

Nos conclusions relèvent que l'étude du comportement linguistique nous offre des indicateurs importants et intéressants des transformations socio-psycho-culturelles qui out lieu à un certain moment de la vie d'une communauté ou d'une société.

Centrul de cercetări antropologice
Laboratorul de antropologie
socială şi psihoculturală

Primit în redacţie la 22 iulie

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ELEMENTE DE ANTROPONIMIE DINAMIC-COMPARATIVĂ ÎN SATELE PEȘTERA ȘI MĂGURA (ZONA BRAN)

DE

LUCIA MĂRCUȘ și VICTOR SĂHLEANU

În continuarea cercetărilor noastre de antroponimie (2), prezentăm date inedite privind alte localități din zona culoarului Bran. După cum se știe, această zonă a fost cuprinsă în campanii de teren ale Centrului de cercetări antropologice din București, în ultimii ani, în cadrul unor studii de supraveghere complexă a populațiilor.

MATERIAL ȘI METODĂ

Materialul de față cuprinde analiza unităților antroponimice (prenumele) din satul Peștera, aflate în uz în perioada 1895 — 1968, și din satul Măgura din perioada 1896—1969 *.

S-au stabilit: numărul total (N) de nou-născuți, inventarul unităților antroponimice (U), pe care aceștia le-au primit drept prenume, ca și raportul (R) rezultat din $\frac{N}{U}$.

REZULTATE

Rezultatele primare obținute sînt prevăzute în tabelul nr. 1.

Maxima putere circulatorie este înregistrată de unitățile antroponimice prezentate în tabelul nr. 2.

---

* Datele care constituie materialul de lucru analizat în această lucrare ne-au fost puse la dispoziție de către Sectorul de antropologie contemporană care lucrează în zona Bran.

ST. CERC. ANTROPOL., 1972, T. 9, Nr. 2, P 243–250

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Situația inventarului antroponimic din satele Peștera și Măgura

Seria	Peștera		Măgura	
	♂	♀	♂	♀
N	1.103	1.084	859	733
U	99	105	65	90
R	1 :11,14	1 :10,32	1 :13,21	1 :8,41

Tabelul nr. 2

Antroponimele de maximă putere circulatorie

Nr. crt.	Seria masculină				Nr. crt.	Seria feminină			
	Rang	Unitate	Frecvența abs.	Frecvența rel.		Rang	Unitate	Frecvența abs.	Frecvența rel.
			Satul Peștera						
1	I	Ion	335	30,61	1	I	Maria	291	26,80
2	II	Gheorghe	227	20,68	2	II	Ana	135	12,42
3	III	Nicolae	117	10,62	3	III	Elena	109	10,01
4	IV	Iosif	52	4,66	4	IV	Emilia	56	5,16
5	V	Moise	51	4,57	5	V	Zinca	53	4,88
			Satul Măgura						
1	I	Ion	254	29,56	1	I	Maria	176	24,01
2	II	Gheorghe	188	21,88	2	II	Elena	93	12,60
3	III	Nicolae	108	12,57	3	III	Ana	81	11,05
4	IV	Moise	48	5,58	4	IV	Eugenia	39	5,32
5	V	Iosif	42	5,23	5	V	Suzana	37	5,04

Pentru stabilirea dinamicii antroponimice au fost analizate, comparativ pe serii, datele oferite de două secvențe temporale :

A) 1895 — 1908 *B*) 1953— 1967 pentru satul Peștera și *A*) 1896— 1910 *B*) 1953—1967 pentru satul Măgura (subliniem că cele două intervale sînt practic coincidente la cele două comune) ; date cuprinse în tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3

Elemente de antroponimie dinamic-comparativă privind cele două perioade *A* și *B*

Seria	Masculină		Feminină	
Perioada	*A*	*B*	*A*	*B*
		Satul Peștera		
U	28	54	25	66
N	196	187	210	179
R	1 :7	1 : 3,46	1 : 8,4	1 : 2,71
		Satul Măgura		
U	24	41	19	55
N	169	149	146	153
R	1 :7,04	1 : 3,63	1 :7,68	2 :7,8

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În listele care urmează sînt prezentate, alfabetic, prenumele care dispar, se menţin şi apar în acest interval (1896—1967), aşa cum rezultă din comparaţia celor două perioade (*A* şi *B*).

În satul Peştera, pentru seria masculină d i s p a r — Aureliu, Avram, Emanoil, Eugen, Iancu, Ilie, Miron, Pantelimon, Szilord, Teodor, Valeriu, Virgil, Zaharia, Zenobie;

s e m e n ţ i n — Aurel, Cornel, Emilian, Gheorge, Ghrigore, Ion, Iosif, Moise, Nicolae, Paraschiv, Stoica, Vasile, Vicenţiu, Victor;

a p a r — Andrei, Axente, Benone, Constantin, Costel, David, Dănuţ, Dorel, Dorinel, Floricel, Gelu, Georgel, Gică, Gicu, Ilarie, Ionel, Iulian, Leonida, Leonte, Lilian, Liviu, Marcel, Marinel, Marinică, Mihai, Mircea, Năică, Nelu, Nicuşor, Octavian, Paulin, Petrică, Radu, Roman, Romică, Sorin, Severel, Tudor, Viorel, Vlad.

În satul Peştera, pentru seria feminină d i s p a r — Aurelia, Casandra, Eufrosina, Febronia, Floarea, Iohana, Paraschiva, Reveica, Safta, Sofia, Sultana, Varvara;

s e m e n ţ i n — Ana, Elena, Eleonora, Elisaveta, Emilia, Eugenia, Ileana, Maria, Niculina, Suzana, Valeria, Victoria;

a p a r — Adriana, Alviţa, Angela, Angelica, Anica, Anişoara, Aurica, Axenia, Camelia, Cameluţa, Cornelia, Crinuţa, Cristina, Danieluţa, Daniela, Doina, Dorica, Dorina, Elisabeta, Eleonora, Ergica, Georgeta, Geta, Gliorica, Liliana, Lenuţa, Leontina, Lina, Lucica, Lucia, Luminiţa, Magdalena, Miorela, Mariana, Marilena, Marinela, Mariniţa, Mirela, Monica, Nicoleta, Olimpia, Păuna, Rada, Rodica, Severica, Tatiana, Valentina, Vasilica, Viorica, Violeta, Vioara, Viţa.

În satul Măgura, pentru seria masculină d i s p a r — Aldea, Axente, Dumitru, Miron, Moise, Sava, Stoica, Ștefan, Tudor, Vicenţiu, Virgil, Zenobie;

s e m e n ţ i n — Constantin, Cornel, Emilian, Eugen, Gheorghe, Grigore, Ion, Iosif, Nicolae, Nistor, Paraschiv, Vasile;

a p a r — Aurel, Claudius, Costel, Cristinel, Dan, Dănuţ, Dorel, Dorinel, Emil, Georgel, Gică, Gigel, Ionel, Liviu, Marinică, Mihai, Mihăiţă, Mircea, Nelu, Nicu, Nicuşor, Octavian, Puiu, Remus, Severel, Tit-Liviu, Valentin, Viorel, Virgiliu.

În satul Măgura, pentru seria feminină d i s p a r — Halva, Iudita, Paraschiva, Reveica, Sultana, Trandafira, Varvara, Virginia, Zamfira, Zinca, Zoe;

s e m e n ţ i n — Ana, Elena, Elisabeta, Eugenia, Maria, Suzana, Valeria, Victoria;

a p a r — Adriana, Alviţa, Angela, Anica, Anişoara, Aurica, Camelia, Carmen, Claudia, Corina, Cornelia, Danieluţa, Delicia, Doina, Dorica, Ecaterina, Emilia, Filiţa, Gabriela, Georgeta, Geta, Irina, Iuliana,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Iustina, Liana, Lidia, Livia, Lucica, Magdalena, Marcela, Mariana, Marilena, Meronica, Minodora, Mioara, Monica, Nadia, Nicoleta, Priscila, Rodica, Rozalia, Titeluţa, Valentina, Violeta, Vioara, Viorica.

Comparaţia pentru cele două perioade ne mai arată că în timp s-a schimbat şi rangul unor prenume (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Antroponimele de maximă putere circulatorie în perioadele 1895–1910 şi 1953–1967

Sexul	A					B				
	Nr. crt.	Rang.	Unitate	Frecvenţă abs.	Frecvenţă rel.	Nr. crt.	Rang.	Unitate	Frecvenţă abs.	Frecvenţă rel.
Satul Măgura										
Masculin	1	I	Ion	59	34,91	1	I	Ion	36	24,16
	2	II	Gheorghe	34	20,11	2	II	Gheorghe	22	14,76
	3	III	Nicolae	28	16,56	3	II	Nicolae	22	14,76
	4	IV	Iosif	9	5,32	4	III	Aurel	7	4,69
	5	V	Moise	7	4,14	5	IV	Dorel	6	4,02
						6	V	Constantin	4	2,68
						7	V	Viorel	4	2,68
Feminin	1	I	Maria	43	29,45	1	I	Elena	26	16,99
	2	II	Ana	28	19,17	2	II	Maria	12	7,84
	3	III	Suzana	16	10,95	3	III	Emilia	7	4,57
	4	IV	Elena	13	8,90	4	IV	Rodica	6	3,92
	5	V	Zinca	9	6,16	5	V	Ana	5	3,26
						6	V	Mariana	5	3,26
Satul Peştera										
Masculin	1	I	Ion	70	35,70	1	I	Ion	46	24,59
	2	II	Gheorghe	41	20,91	2	II	Gheorghe	38	20,23
	3	III	Nicolae	22	11,22	3	III	Nicolae	10	5,34
	4	IV	Moise	15	7,64	4	IV	Vasile	8	4,27
	5	V	Iosif	9	4,59	5	V	Dorel	6	3,20
						6	V	Nicuşor	6	3,20
Feminin	1	I	Maria	68	32,40	1	I	Elena	24	13,40
	2	II	Ana	35	16,67	2	II	Maria	19	10,61
	3	III	Elena	14	6,67	3	III	Mariana	9	5,02
	4	IV	Varvara	11	5,24	4	IV	Doina	8	4,46
	5	V	Emilia	9	4,30	5	IV	Georgeta	8	4,46
	6	V	Suzana	9	4,30	6	V	Angela	7	3,91

DISCUŢIA REZULTATELOR

Din compararea tabelelor nr. 3 şi 4, ca şi din analiza listelor de prenume, rezultă că numărul unităţilor care apar în intervalul de timp cercetat este mai mare decît numărul unităţilor care dispar. Cu alte cuvinte, inventarul antroponimic are tendinţa să se îmbogăţească. Îmbogăţirea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

este mult mai mare la sexul feminin, după cum rezultă din tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5

Creșteri procentuale ale inventarului antroponimic în cursul intervalului cercetat

Satul	Masculin	Feminin
Peștera	+93%	+164%
Măgura	+71%	+190%

În cursul acestui interval de timp (de peste 60 de ani), procentul prenumelor care se menține nu depășește 50%, după cum se consemnează în tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6

Valoarea procentuală a antroponimelor care se mențin și a celor care dispar, în cursul intervalului cercetat

Satul	Se mențin		Dispar	
	masculin	feminin	masculin	feminin
Peștera	50%	48%	50%	52%
Măgura	50%	42%	50%	58%

Mobilitatea mai mare a antroponimelor, la sexul feminin, semnalată de noi cu alte ocazii (2), se confirmă și pe baza materialului prezent. Ar fi însă greșit să se creadă că remanierea în timp a inventarului (a repertoriului) antroponimic duce la modificări foarte marcate ale „fondului antroponimic" al populațiilor. Unitățile care se păstrează (se mențin) continuă să acopere un procent important din numărul total de prenume, după cum arată tabelul nr. 7.

Tabelul nr. 7

Contribuția la *N* (în precente) a prenumelor care se mențin în cursul intervalului cercetat

Satul / Perioada	Masculin		Feminin	
	A	*B*	*A*	*B*
Peștera	91%	80%	76%	72%
Măgura	93%	85%	84%	77%

Asemenea constatări sprijină teza existenței unui „fond antroponimic", de bază, analog „fondului de bază" al cuvintelor dintr-o limbă (1), cu deosebirea importantă: „fondul antroponimic" poate fi particular unei localități sau unei zone geografice.

„Cantificarea" variațiilor și permanențelor în acest „fond", în cursul intervalului cercetat, poate fi făcută și cu ajutorul unor indici sta-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

tistici folosiți sau introduși în lucrări anterioare (3), cum ar fi indicele Sfarti:

$$I = \frac{c + d}{c - d}$$

(unde c reprezintă numărul concordanțelor, iar d numărul discordanțelor) sau coeficientul de corelație al rangurilor, ρ, după Spearman. Comparînd perioadele A și B după aceste procedee pentru primele zece ranguri, obținem rezultatele notate în tabelul nr. 8.

Tabelul nr. 8

Indici de concordanță și corelație, obținuți prin compararea perioadelor A și B

Satul	Masculin		Feminin	
	I	ρ	I	ρ
Peștera	−0,4	+0,28	−1,0	−0,18
Măgura	−0,4	+0,13	−1,0	−0,06

Așadar, deși se poate afirma că există permanențe majore de putere circulatorie, ele coexistă cu o accentuată schimbare în rangul de frecvențe ale celor mai întîlnite prenume. Această schimbare este aproape radicală în seria feminină. La Peștera, primele trei prenume masculine în ordinea descrescătoare a frecvenței „acoperă" aproape 68% din totalitatea prenumelor, în perioada A (și peste 50%, în perioada B); dar primele trei prenume feminine „acoperă" numai peste 55% din ansamblu, în perioada A (și 29%, în perioada B). (Pentru Măgura, cifrele corespunzătoare sînt, pentru seria masculină: 71,6%, respectiv, 53,7%; pentru seria feminină: 59,6%, respectiv, 29,4%).

O a doua serie de comparații sînt cele spațial-geografice. Satele Peștera și Măgura aparțin aceluiași „culoar Bran"; care este similitudinea lor antroponimică? O idee despre acest aspect ne-o dă tabelul nr. 9, care consemnează prenumele comune celor două localități în perioadele A și B, ca și în *întreg intervalul* 1895—1968 (pentru Peștera) și 1896—1969 (pentru Măgura).

Acest tabel ne arată că prenumele comune ating, pentru seria masculină, un procent de 46%, raportat la inventarul din Peștera, și de 69%, raportat la inventarul din Măgura; pentru seria feminină, cifrele sînt de 56%, respectiv, 65%. Calculînd pentru întregul interval indicele de concordanță, cifrele sînt, pentru seria masculină, egale cu −0,09 (respectiv + 0,40), iar pentru seria feminină, egale cu +0,03 (respectiv +0,30). Calculînd, pentru primele zece ranguri, coeficientul de corelație ρ dintre ranguri (Spearman) am obținut datele prezentate în tabelul nr. 10. Corelațiile sînt, așadar, pozitive (mai marcate în seria masculină) și demonstrează că „fondul antroponimic" este în mare măsură comun ambelor localități. Mai mult, există tendința cronologică a unei mai mari similitudini.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 9

Situația inventarului antroponimic comun

Seria \ Perioada		A		B		Întregul interval	
Masculină	U	15		25		45	
	N	179·	158··	150·	127··	1017·	839··
	R	1 : 11,9	1 : 10,5	1 : 6,0	1 : 5,1	1 : 22,6	1 : 18,6
Feminină	U	11		35		59	
	N	159·	123··	130·	118··	1004·	680··
	R	1 : 14,7	1 : 11,2	1 : 3,7	1 : 3,4	1 : 16,9	1 : 11,5

· Pentru Peștera.
·· Pentru Măgura.

Tabelul nr. 10

Coeficienții de corelație între ranguri, pentru prenumele din satele Peștera și Măgura

Seria \ Perioada	A	B
Masculină	+0,79	+0,62
Feminină	+0,40	+0,16

CONCLUZII

Cercetarea comparativă a două perioade de timp distanțate cu peste 60 de ani ne indică îmbogățirea și parțiala înlocuire a inventarului antroponimic, cu o schimbare a rangului de frecvențe a prenumelui — fenomene mai accentuate în seria feminină. Cu toate acestea, este remarcabilă prezența unui „fond antroponimic de bază", ca o permanență onomastică a populației.

Pe de altă parte, există evidente similitudini în inventarul antroponimic și în dinamica sa, în cele două localități aparținînd aceleiași zone geografice (culoarul Bran).

ÉLÉMENTS D'ANTHROPONYMIE DYNAMIQUE COMPARATIVE DANS LES VILLAGES DE PEȘTERA ET DE MĂGURA (ZONE DE BRAN)

RÉSUMÉ

On a étudié les prénoms en usage pendant environ soixante-dix années (1895—1969). Le répertoire devient plus riche (surtout chez les

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

femmes) ; une forte proportion des prénoms est perdue (le pourcentage des prénoms qui se maintiennent ne dépasse pas 50%) ; les rangs se modifient, mais un « fond de base » persistant traduit certaines permanences onomastiques, assez proches dans ces villages qui appartiennent à la même région géographique et au même profile ethnique et anthropobiologique.

BIBLIOGRAFIE

1. Graur Al., *Fondul principol al limbii române*, București, Edit. științifică, 1957.
2. Mărcuș Lucia și Victor Săhleanu, *Elemente de dinamică antroponimică în comunele Moeciu de Sus și Moeciu de Jos, zona Bran*, în St. cerc. antropol., 1971, **9**, *1*.
3. Săhleanu Victor și Lucia Mărcuș, *Note de antroponimie privind două așezări din zona Argeș*, în St. cerc. antropol. 1971,, **8**, *2*.

Centrul de cercetări antropologice București

Primit în redacție la 12 iunie 1972

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ERATĂ

Pagina	Rîndul	În loc de:	Se va citi:
113	fig. 5	l'_x	e^0_x
237	3 de jos	Macmilland	Macmillan
237	4 de jos	Pshio *Social Mobility*	*Social Mobility*

St. cerc. antropol., 1972, t. 9, nr. 2

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Sub îngrijirea acad. Șt.- M. MILCU și HORIA DUMITRESCU, **Cercetări antropologice în Ținutul Pădurenilor, satul Bătrîna**, 1961, 408 p. +17 pl., 52,50 lei.

C. MAXIMILIAN, în colaborare cu V. V. CARAMELEA, P. FIRU și ADINA NEGREA-GHÈRGA, **Sărata Monteoru. Studiu antropologic**, 1962, p. + 3 pl., 23,10 lei.

ȘT.- M. MILCU și H. DUMITRESCU, **Atlasul antropologic al Olteniei**, 1968, 275 p., 6 pl., legat anvelopă, 36 lei.

MARIA CRISTESCU, **Aspecte ale creșterii și dezvoltării adolescenților din Republica Socialistă România**, 1969, 285 p., legat, 16,50 lei.

OLGA NECRASOV, **Originea și evoluția omului**, 1971, 276 p., legat, 28 lei.

St. cerc. antropol., tomul 9, nr. 2, București, 1972

I. P. I. c. 1718

43 881

Lei 35.—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro